

cronica

SĂPTĂMINAL POLITIC-SOCIAL-CULTURAL • ANUL VI • Nr. 49 (304) • SÎMBĂTĂ 4 XII 1971 • 12 PAGINI 1 LEU

TINERETUL

De curind, am fost din nou martorii unui eveniment ce atestă prestigiul în continuă creștere de care se bucură România pe plan internațional. Este vorba de faptul că Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat în unanimitate rezoluția inițiată de țara noastră privind „Situația socială mondială: tineretul, problemele și necesitățile sale, participarea sa la dezvoltarea socială”. Într-adevăr, sintem mândri că prin participarea sa la activitatea Națiunilor Unite, la vasta gamă de probleme pe care le ridică neconștient necesitatea consolidării păcii, politica externă a României a fost validată de opinia publică mondială ca una din cele mai active, din cele mai fertile în inițiative stăruitoare pentru apărarea și promovarea principiilor Cartei O.N.U., a metodelor preconizate de ea. Această politică exprimă voința și interesul profund al poporului român, antrenat cu toate energiile și capacitățile sale creatoare în îndeplinirea unui vast program constructiv, în crearea unor condiții internaționale de pace și colaborare care să-i permită să pună în aplicare proiectele sale de viitor. Tocmai de aceea obiectivele externe ale statului nostru sînt concepute în perspectivă, acțiunile curente fiind elemente ale unui ansamblu armonios.

Argumente ale acestei constatări sînt și inițiativele românești pe plan mondial, izvorite din politica externă profund științifică a partidului și statului nostru. Ele constituie o mărturie grăitoare a măsurii în care politica externă a României este pătrunsă de comandamentele majore ale lumii contemporane, purtînd amprenta identității dintre principiile afirmate și propria-i conduită de fapt, demonstrînd prin actele sale consecvența în slujirea eficientă a cooperării și colaborării internaționale.

După cum se știe, tinăra generație de astăzi trăiește și se afirmă într-o epocă în care — concomitent cu progresele revoluționare ale științei și tehnicii — au loc prețuri radicale ale structurilor politice, economice și sociale, cînd se făurește o lume nouă, a libertății și dreptății. Educarea tinerei generații în spiritul umanismului, a dragostei de muncă și progres, a prieteniei, indiferent de rasa sau religia căreia aparține, constituie un comandament major al zilelor noastre, de care depinde în ultimă instanță și viitorul păcii. Iată și sensul inițiativei luate de țara noastră atunci cînd a supus spre examinare rezoluția sus menționată la care s-a adăugat adeziunea a 23 de state în calitate de coautori. Pacea poate fi asigurată și prin contribuția Națiunilor Unite și a organismelor specializate în problemele educării tineretului în spiritul înțelegerii reciproce, a relațiilor prietenești și cooperării între popoare, a justiției sociale, demnității și valorii umane, respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. De aceea, Adunarea Generală, se subliniază în documentul aprobat, cere secretarului general al Organizației Națiunilor Unite să consulte guvernele țărilor lumii asupra modului în care este transpusă în practică Declarația cu privire la educarea tineretului și promovarea în rîndurile tinerei generații a idealurilor de pace, respect reciproc și de înțelegere între popoare. Totodată, Adunarea Generală a O.N.U. a hotărît să ia în considerație, cit mai curînd posibil, însă nu mai tîrziu de cea de-a 28-a sesiune a sa, punctul intitulat: „Tineretul, educarea sa în spiritul respectului față de drepturile omului și libertățile sale fundamentale, problemele și nevoile sale și participarea sa activă la dezvoltarea națională și cooperarea internațională”.

Acest punct a fost inițiat de România din convingerea că importanța și complexitatea acțiunii de educare a tinerei generații trebuie să stea în atenția Organizației Națiunilor Unite.

Subliniind răspunderea ce revine forumului mondial în acest domeniu, țara noastră nu exclude, desigur, ci dimpotrivă, subliniază importanța factorului intern. În această privință, partidul și guvernul țării noastre pun în centrul educației tocmai formarea acestor înalte trăsături morale. În tot ceea ce s-a înfăptuit în acești ani în patria noastră sînt încorporate și energia, pricepera și hărnicia tinerei generații care, împreună cu întregul popor, n-a preocupat și nu preocupă nimic pentru traducerea în viață a mărețului program elaborat de Partidul Comunist Român. Socialismul a oferit tinerei generații un cîmp vast, nelimitat, de afirmare creatoare, de punere în valoare a capacităților și talentelor, de realizare a aspirațiilor și idealurilor care-l animă. Tinerii de azi au crescut și cresc într-un climat politic și moral nou, sub influența principiilor de dreptate și echitate socială, de etică comunistă, care le permite să se dezvolte ca adevărați oameni noi, eliberați de tarele trecutului, pregătiți să înfăptuiască mărețul vis de aur al omenirii — societatea comunistă. Pe aceste coordonate se înscriu și documentele programatice elaborate de plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie a.c., privind îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste.

Materializarea în fapt a acestei rezoluții adoptată de actuala sesiune a Adunării Generale a O.N.U. va contribui la apropierea tineretului din lumea întreagă, la sporirea eforturilor omenirii îndreptate în direcția asigurării păcii, securității și progresului.

„CRONICA”

DIMITRIE GAVRILEAN :

„Legendă”

in celelalte pagini:

ARTICOLE DE:

Al. Al. Philippide

Prof. dr. doc.

Petre Botezatu

Vasile Constantinescu

CRONICA LITERARĂ

Al. Andriescu

VERSURI

de Ion Chiriac

CRONICA PLASTICĂ

semnată de Gh. Vida

PERSONALITATEA COMUNISTULUI

Clădirea și reclădirea spirituală a omului nu mai este de mult o problemă care să-i privească strict și abstract pe literați și pe umanisti de profesie. Această problemă are proporțiile construcției de partid și de stat.

Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie a dezbătut, pe cit de amplu, pe atît de dens ideatic, Programul partidului pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste, un ansamblu vast de probleme dintre cele mai complexe, care se cristalizează în edificarea conștiinței. Socialismul multilateral dezvoltat pretinde în mod necesar un nivel elevat al cunoașterii științifice, tehnice, umaniste, sociologice, politice, artistice, toate acestea unificate într-o concepție filozofică activă, aptă să cuprindă sistematic, critic-selectiv, noul. Examenul critic și autocritic al ideilor și atitudinilor umane este în primul rînd o analiză a conștiinței proprii, cu aplicații în introspecția scriitoriească.

Cerințele impuse de însăși dinamica steții noastre economice, de succesele civilizației materiale fac din realizarea omului, a personalității lui multilaterale, centrul atenției politicii partidului și statului. Nu se poate construi o societate superioară cu individualități care, chiar accidentale, mai rămîn în urma lucrurilor, ca niște simpli beneficiari sau consumatori care să nu-și pună și să nu rezolve corespunzător

problemele legate de echitatea raportului dintre aportul personal și cerințele față de societate, a relației dintre scop și mijloace, dintre ideal și realitatea valorilor produse pentru realizarea lui.

S-a vorbit, și se vorbește mult de legitatea rămîinerii în urmă a conștiinței sociale în raport cu existența socială, dar să nu uităm: conceptele și convingerile comuniste au premers realizării practice a noii societăți. Fiecare personalitate în parte își poate defini locul și rolul în societate nu pășind agale în urma fenomenelor, a faptelor și evenimentelor importante, ci prefigurîndu-le ideal, formulîndu-le economic, matematic, poetic. Ideile și atitudinile, ai căror purtători sintem, vor fi apreciate tot după fapte, tot după eficiența lor socială, acesta fiind un criteriu sigur și în aprecierea personalității.

Ascunzîndu-se în spatele formulării despre rămîinerii în urmă a conștiinței sociale, unii vor să se asigure în privința rămîinerii în urmă a nivelului de cunoștințe, înțelegere și capacitate de acțiune individuală. Comunistul este însă definit tocmai prin rolul său de avangardă, prin capacitatea înțelegerii și realizării noului, a sensului ascendent în evoluția socială. Lenin numea cu deplină îndreptățire partidul comunistilor partid al nevăzătorilor, avînd în vedere acțiunea revoluționară de înnoire a întregii lumi.

RADU NEGRU

(continuare în pp. 4-5)

EVADARE ÎN COTIDIAN

Acoperiți de viața de toate zilele, uităm de „măruntele” lucruri în mijlocul cărora trăim; ele parcă și-au pierdut capacitatea să ne mai uimească sau noi ne-am obișnuit să ne mai mirăm. Bineînțeles, în fața unor „nimicuri”, pentru că silueta unei mașini sau dira de gaze a unui reactor ne fac să ocolim un banal apus de soare sau timpurile care ne încântă. Pierzind din vedere aceste „nimicuri” în mijlocul cărora trăim, re pierdem din vedere pe noi înșine. Nu-avem timp, sintem mereu grăbiți, chiar foarte grăbiți, mereu în urmă cu rezolvarea a nu știu ce probleme, nu ne mai putem permite să ne mai copilărim sau să mai avem timp și pentru inoială față de propria noastră ființă. Totul este firesc sau mai puțin firesc, mai aproape sau mai departe de perfecțiune, ne facem datoria cu virf și indesat, sau mai puțin decât ar trebui sau, unii, de loc. Zilele și nopțile trec, se repetă, ca și cum totul ar merge de la sine, iar noi sintem tot mai puțin atenți cu „măruntele” lucruri din jur, nemaipomenit de gravi, atât de gravi încât ne pierdem cu vederea pe noi înșine. Dar vine o clipă, clipa fiecăruia, implacabilă în cruzimea ei, cind într-o dimineață, bărbierindu-te, simți că îți tremură mîna, că ceva nu este în regulă și, atunci, te trezești întrebându-l pe cel din oglindă: cine ești tu, cel adevărat?... Ce-ai făcut?... încotro?... Cîteva imi spunea că aflindu-ne mereu față în față, cu noi înșine, mereu sub semnul unor astfel de întrebări, viața ar fi, dacă nu imposibilă, cel puțin plictisitoare. Este un răspuns, unul comod și inutil, verit parcă dintr-un fel de optimism de năucă, care ar spune: am crescut ca să îmbătrînesc, și gata!

Mă trezesc cîteodată privind uitim o floare, ca și cum n-aș mai fi văzut-o pînă atunci, o crizantemă ca aceasta, din a cărei petale, ceva mai groase decît acele de brad, parcă te aștepti să picure singe, sau un apus ca ieri, de început de iarnă, ca o încercare lină într-o mare de culori și, în clipele acelea de mirare copilărească, simt mai mult ca oricind apartenența mea la univers, la prospețimea și eternitatea vieții. Clipele de evadare din cotidian, cum le numea un poet, o detașare necesară din cind în cind, sint pentru mine, paradoxal, un amestec de plăcere și timire care generează parcă automat chinuitoarele întrebări. Iată, de pildă, știm cu toții, că există undeva păstrate în niște încăperi cu temperatură constantă (cînd milioane de oameni suferă fie de frig, fie de căldură), niște monstri, care au înghițit și continuă să înghiță imense bogății (cînd mulțimi nemaipomenite sint chinuite de foame). Mai mult decît monștrii basmelor din copilărie, bombele atomice sint monștrii monștrilor și nu-s o poveste. Cine va pune demențele creației în cămașa forței și, în general, ce putere va face posibilă nimicirea lor, ca să nu ne mai pîndească, din ascunzătorile acelea tainice, fiecare respirație, fiecare sărut, fiecare mișcare? Numai noi înșine. Și mai aflăm că, la rîndul lor, mările și oceanele, se pot prefăce, cit de curînd, tot într-un soi de monștri. Unii savanți mai acordă doar 20—30 de ani unor mări, pînă în ziua cînd vor deveni niște pustii urcîtoare și, chiar dacă nu le dăm crezare, știm totuși însă cu certitudine că, ceea ce aruncă țeava de echipament a frumoasei noastre limuzine ajunge pînă acolo în mare sau în ocean, și transformă dulceața cărții de pește în otravă. Pînă și țeava asta a devenit periculoasă! Am fost satisfăcuți în mindria noastră, am simțit sub tălpi luna și acum întindem mîinile după alte corpuri cerești, dar cum putem ignora pămîntul, unde rizeria face ravagii, unde bolile au rămas la fel de violente? Cu aproximație, știm cît costă o bombă atomică, dar nu știm, în comparație cu înarmarea, ce derizorii sint fondurile pentru învingerea cancerului. Dacă am afla totuși precis, cred că revolta ne-ar fi fără margini. De ce se întimplă așa și nu invers?... Oare nu cumva omenirea s-a obișnuit cu aceste „mărunte” suferințe și pericole și le uită, sau le ignoră, uitîndu-și sau ignorîndu-și de fapt propria ei ființă și menire, așa cum noi, fiecare individ, uităm măruntele lucruri ce ne înconjoară?... Sau pur și simplu am devenit total prizonierii propriilor noastre invenții. Revoltat, cînd văd pe piculă imaginea monștruoasei ciuperci, mă întreb dacă rațiunea omului mai merită vreo stimă. Fiîndcă nu prea de mult au fost stinse cuptoarele în care oamenii erau aruncați pe lopată, să ardă ca lemnele, și nici ziua aceea de vară japoneză, cînd mii de ființe n-au mai avut timp să se întrebde de ce mor, nu-i într-un trecut prea îndepărtat. Mă revolt cînd întîlnesc imaginea monștruoasei ciuperci, dar nu pierd speranța în forța omului. Mîna lui cea urîită a făcut toate acestea, mina cealaltă, prin ale cărei degete se scurge viața și nu otravă, puternica lui mîna, va fi în stare să-i spele mereu țeava și să-i o facă mereu mai frumoasă. Dar acum mă întreb: cînd oare ziarele nu vor mai cuprinde vesti despre nu știu ce lupte violente, cînd radio-ul sau televizorul nu ne vor mai aduce în casă știri despre ru știu ce incidente de frontieră, despre nu știu ce avantaje ale unuia sau ale altuia în producția de arme, despre nu știu care mașinații, ca talya celui tare să se așeze pe grumazul celui slab?... Ci pur și simplu să auzim: oameni buni, fraților, am învins cancerul... în pustii Saharei a început să plouă, vîrsta medie a omului depășește o sută de ani, toți putem mînce acum pe săturate, toți avem cu ce ne îmbrăca, medicii sint înarmați pînă în dinți ca să ne apere viața... Asemenea telegrame de presă visez și cîntesc, să aud, Imi amintesc că, întimplător, sfîrșitul războiului m-a găsit printre niște coloane de oameni și mașini într-o cumpănită învîmășală, peste care vestică păcii a fîșnit ca un fulger; și eu, copilul de atunci, priveam mirat cum oameni în toată firea, încercați de atîta durere, plîngeau în hohote. Ce fel de plîns va fi acela cînd telegramele de presă pe care le visez vor fulgera peste tot pămîntul?

Utopii? Poate nu, poate tocmai acum este foarte aproape clipa cînd irațiunea va fi localizată și prefăcută în nepuțință. Mă încapăținez să descopăr crizantema asta uitată, din ale cărei petale parcă ar picura singe, și asta nu-mi ucide speranțele. Dar, paradoxal, evadarea mea este tocmai în cotidian, atunci uit „măruntele” lucruri din jur, dar și chinuitoarele, cumplitele întrebări.

CORNELIU ȘTEFANACHE

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Institutul politehnic din Iași

ANUNȚĂ

scoaterea la concurs a postului de profesor, poz. 2, Catedra de drumuri și poduri, disciplina „Geotehnică și fundații”

Candidații la concurs vor depune în termen de 30 zile de la data publicării acestui anunț în Buletinul Oficial al R.S.R., la Secretariatul rectoratului Institutului politehnic din Iași, Calea 23 August nr. 22, cererea de înscriere împreună cu actele prevăzute de Legea nr. 6 privind Statutul personalului didactic din R.S.R., publicată în Buletinul Oficial al R.S.R. nr. 33 din 15 martie 1969, p. 1.

Concursul se va desfășura la sediul Institutului politehnic din Iași, în conformitate cu prevederile legii susmenționate.

TEATRUL ȘI TINERETUL

Din nou, această temă care s-ar cuveni să rețină mai mult atenția directorilor, a regizorilor și secretarilor literari și nu numai în ocazii festive, a fost reluată în „Știința” sub semnătura autorizată a lui I. Mas-soff. Semnalăm această intervenție a cunoscutului istoriograf al teatrului românesc pentru că, dincolo de aspectele teoretice discutate în simpoziune și studii, însă inoperante în practică, aflăm aici propuneri concrete pentru apropierea tineretului de teatru. Aceasta ni se pare a fi problema-cheie, din care derivă atât preocupările de repertoriu cit și cele referitoare la modalitățile pătrunderii teatrului în obișnuința și sfera de interese a tinerilor, în-deosebi elevi și studenți. Cum și la ce nivel putem interesa această importantă categorie a publicului? În nici un caz, credem noi, prin demistificarea și parodie. Pentru că parodierea presupune ea însăși cunoașterea prealabilă și adîncită a modelelor. Magia teatrului trebuie să se manifeste cu toată vigoarea, cu întreaga ei putere de a transforma gestul banal în gest semnificativ, individul comun în exemplar excepțional, cuvîntul cu un sens univoc, arătat în dicționare, în poem. Numai așa teatrul poate interesa, în centrul lui sfînd actorii, personalitățile reale, nu cele fabricate prin reclama obstinată a conștientului de grup. Un reputat om de teatru plasticiza esența actului teatral sfînd că relațiile scenice (pornind de la conflictul piesei la oglindirea lui prin actori) trebuie să capete intensitatea ideală (nu... vocală, cum cred unii) a arcului voltaic. În sensul acesta, a-i aduce pe tineri în preajma actorilor, a-i învăța să creadă în calitatea unei ficțiuni care sintetizează realul, a le crea condiții ca să poată iubi și să se poată pasiona pentru valorile expresiei scenice — înseamnă a acționa efectiv și salutar pentru teatru. Dar asta înseamnă a construi, nu a dărîma, a crea iluzia adevărului, și nu a demonta această iluzie pînă la sfîrmarea sensurilor ei pozitive. Căci iluzia teatrală nu înseamnă neapărat idealizare, și cu atît mai puțin idealism sau evadare: înseamnă teatru veritabil. Numai după trăirea unor asemenea momente este loc și pentru... distanțare, desacralizare, cinism și deriziune. Procedînd invers, nu trebuie să ne mai mirăm că balcoanele și galeria, locuri predilecte ale spectatorilor tineri, rămîn adesea pustii.

ETHOS ROMĂNESC

Reținem din manifestările științifice ale săptămîinii constituirea cercului de etnologie, reunind specialiști de renume național din ramuri ca etnografia, antropologia, folcloristica, lingvistica. A fost ales un comitet de conducere al cărui președinte este prof. dr. doc. Gh. Ivănescu, membru corespondent al Academiei. Cercul își propune să studieze problemele ale ethosului românesc, tematică ce se înscrie în planul general de cercetare a Societății de etnologie și antropologie. Dintre primele comunicări proiectate consemnăm titluri ca: Procesele de etnogeneză. Adevăr și eroare în teoria asupra originii românilor a lui Al. Philippide, Originea poporului român pe baza materialelor antropologice etc.

FILMUL „ORAȘUL ȘI STRADA”

Ceea ce ne-a plăcut mai mult în scurt-metrajul dedicat Iașului de Mircea Radu Iacoban

MOMENT

(în calitate de scenarist) este o anume sensibilizare a imaginii, faptul că — dincolo de fotografie și de peisaj, dar prin selecția și comentariul acestora — s-a instituit o realitate spirituală care traduce spectatorilor mai fidel și mai profund decît cutare moment sau priveliște considerată separat, traduce, sufletul Iașilor. E sufletul unei cetăți în care, pe lângă voievozii atotstăpînitivi cu sabia, au ostent și mari voievozii ai culturii române.

Spre deosebire de alte evocări ale Iașului, vorbite sau scrise, cea pe care o datorăm lui Iacoban și realizatorilor de la studioul Sahia (regia: Radu Hangu, imaginea: Miluțin Obradovici, aranjamentul muzical: Teodor Mitache) nu are nimic ostentativ în ton, nu face paradă de date, documente, cifre, sau floricele stilistice de genul „dulce țîrg...” banalizate, tînguioase și superficiale, ca orice cliseu. Autorul scenariului a știut să aleagă din mulțimea monumentelor și a locurilor unei istorii de glorie. A ales puțin, însă exact ce trebuia într-o prezentare menită să-i îspitească pe viitorii vizitatori, să le deschidă ochii și să le încălzească inimile pentru a afla apoi singuri, cu sinceră emoție, farmecul unui oraș, în care, la tot pasul, trecutul se împletește cu prezentul. Toată admirația, de asemenea, pentru imagine, pentru culoare, pentru modul în care ni se deschid în față tainele unei cetăți a tineretului studios și a avîntului industrial. Toate ne sint dezlăuate prin glasul autorului, într-un mod direct, cu o gravitate sinceră, discretă, fără emfază, ca o confesiune, care constituie, în același timp, și o profesiune de credință.

Subliniind reușita filmului, nu putem trece cu vederea inspirația inițiativă a Consiliului popular al municipiului care a solicitat în acest sens studioul „Al. Sahia”.

SESIUNE ȘTIINȚIFICĂ

Întrată în tradiția Institutului de medicină și Farmacie din Iași „Ziua Institutului” a fost sărbătorită anul acesta, la 1 decembrie, printr-o amplă manifestare științifică. Cea de-a X-a sesiune a cadrelor didactice din Institutul de medicină și farmacie Iași, organizată sub egida Ministerului Învățămîntului și a Institutului de medicină, a reunit rezultatele cercetării renumitei școli de medicină ieșene, care a cuprins aproape majoritatea cercetărilor din domeniul medicinei din Iași. Avînd loc într-o singură zi, sesiunea științifică a cadrelor didactice ale I.M.F. Iași, bucurîndu-se de participarea cercetătorilor de la institutele similare din țară, s-a desfășurat în patru secții: Diagnosticul precoce și terapia cancerului (I), Infecții streptococice și complicații tardive nesupurative (II), Științe sociale (III) și Două subsecții Varia I și II în care au fost susținute și discutate comunicări în domeniul medicinei legale, psihiatriei, istoriei medicinei etc. Cele peste 125 de lucrări, precum și numeroasele discuții purtate pe marginea lor ilustrează bogata activitate științifică a cercetătorilor în domeniul medicinei. Sesiunea științifică de anul acesta dedicată „Zilei Institutului” se constituie astfel, ca o importantă manifestare științifică.

CÎNTARE ROMÂNIEI

Reunind pe afiș numele lui Octav Băncilă, Magda Ianculescu, Ion Marinescu, Gheorghe Cozoric, Silviu Stănculescu, Constanța Cîmpeanu, Nicolae Tăranu, Elena Sereda, Elena Dacian, recitalul Sint suflet în sufletul neamului meu (care a avut loc la Buzău în 29 noiembrie a.c.) constituie un înălțător moment poetic ce poate fi pus sub semnul cuvîntelor tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Avem nevoie de o artă care să fie suflet în sufletul poporului, să redea și greul și bucuria și visurile spre viitor ale oamenilor muncii”. Bucurîndu-se de un real succes, această confruntare a unei creații menite să exalte sentimentul istoriei, și-a împlinit o nobilă misiune. Iată deci un spectacol cu caracter de eveniment. O dovedește respectul publicului pentru arta de amplă rezonanță.

TRIBUNA ȘCOLII

Un săptămînal care a devenit, în ultima vreme, deosebit de interesant și accesibil unei mase largi a cititorilor preocupați de problemele învățămîntului și, în general, ale culturii tinerilor este „Tribuna școlii”. Nu-i vorba de lecții rigide, nici de probleme speciale, ci de discuții, informații, opinii la zi asupra întregii sfere a culturii actuale, cu un rol atât de important în formarea spirituală a tineretului. Revista publică reproduceri după lucrările de artă ale pictorilor noștri clasici, interviuri cu personalități de primă mărime ale culturii (în nr. 25—27 noiembrie cu acad. Octav Onicescu) și are o serie de colaborări fixe asigurate de acad. Miron Nicolescu, Mircea Malița, Mihnea Gheorghiu, N. Carandino, Adrian Păunescu, Fănuș Neagu ș.a.

Prin înțințarea ei, prin înțințarea asigurată de noua conducere (redactor șef: Aurel Dragoș Munteanu), revista, care nu face concesii în aprecierea critică a literaturii, artei și a creației științifice, constituie astfel și o replică polemică adusă unor concepții vetuste care considerau cultura tinerilor un teritoriu aparte, edulcorat și îndepărtat de frământările actualității. Este constatarea esențială care explică și semnarea de față.

Dialog cu cititorii

Tovarășul Ion Mladin din Sinaia. Calea București 46, își manifestă, într-o scrisoare trimisă redacției, insatisfacția față de statuia poetului Bacovia datorată lui Const. Popovici și dezvelită nu de mult la Bacău. Vorbînd despre responsabilitatea actului de creație, corespondentul nostru consideră că, atunci cînd e vorba de oameni, de personalități ale culturii, artistul trebuie să se supună imperativului fidelității față de imaginea originală. Or, statuia de la Bacău, — afirmă tov. Ion Mladin — nu seamănă cu Bacovia. Sculptorul a intenționat, probabil, să sugereze suferința poetului și a construit un personaj prea copleșit fizic, aplecat, cu ochii în pămînt. În acest punct, argumentarea cititorului care ni s-a adresat nouă, ni se pare vrednică de luat în seamă: „Suferința poetului nostru, nu a fost o suferință a imprudenței, a excesului, deci o suferință fizică, ci una cultă”, așadar, una care implică atît planul cunoașterii cît și al afectivității, raportată la această cunoaștere. Prin urmare, expresia sugerată de sculptor în

cazul de față ar fi una melodramatică, exterioară, deci inadecvată față de specificul poetului. Sculptorul ar fi servit mai bine memoria și spiritualitatea bacoviană și ar fi fost „mai aproape de artă” dacă ar fi reprezentat cu fidelitate chipul lui Bacovia.

Pornind de la un caz concret, corespondentul nostru abordează, de fapt, o temă mult discutată, cu privire la libertatea de interpretare a artistului, deci la îndepărtarea de mimesis. Ca orice controversă în planul estetic, un răspuns definitiv și tranșant nu se poate da decît cu riscul unei atitudinii dogmatice. Totuși, fiind vorba de statuia unei personalități pusă în mijlocul orașului, măsura în care ea, pornind de la o imagine generală și accesibilă, poate spiritualiza, îndeplinind o funcție de culturalizare, este stabilită și de cei care au avut să-i aprecieze acest rol: comisia de recepție, editarea etc. Din moment ce statuia a fost acceptată, înscămna că ea a înfruntat aceste voci. Dar controversa în jurul unei opere de artă, mai ales a unei statui este, oricînd, stimulatorie în toate planurile.

*
Tovarășul Spiridon Polcauc-Cira din Iași, Aleea Rozelor 8, bloc D 2, ne scrie:

„De cîteva ani băștinașii suceveni și istoricii vechii Cetății de Scaun privesc nedumeriți la o desfigurare istorică, relativ la folosirea curentă, de către neștiutori, a unui cuvînt ce privește o anumită parte din orașul Suceava.

Este vorba de cartierul Areni. Nu de mulți ani, localitatea istorică Areni a fost botezată cu alt nume asemănător: Arini. Înțelesul ambelor cuvinte este complet deosebit unul de altul. O semnificație are cuvîntul areni și alta arini. Înțelesul ultimului cuvînt — arini — este cunoscut de toată lumea. Despre semnificația primului — Areni — puțini au cunoștință. Cuvîntul Areni are filiațiune cu alt cuvînt: arenă — nisipărie. Latin. arena = nisip. Acesta este cuvîntul care denumește real cartierul Areni.

Vechii suceveni și istoria Sucevei cunoaște și folosește din vremuri străvechi cuvîntul Arini și nu Arini.

Dacă această schimbare ar avea un caracter comun sau banal n-ar fi nimic de obiectat. Dar cînd este vorba de a deforma un cuvînt istoric, se schimbă lucrurile. Datele istorice, referitoare chiar la indicarea unor localități legate de anumite evenimente din trecutul nostru, nu este îngăduit a fi schimbată. De aceea, se impune ca cei în drept să corecteze această greșală și să restaurească numirea istorică „Areni”.

*
În susținerea acestei propuneri, corespondentul nostru aduce o serioasă documentație istorică pe care, pentru economia de spațiu, nu o mai reproducem. Socotim însă concluziile sale întemeiate și fim la dispoziția organelor de resort, scrisoarea tov. Spiridon Polcauc-Cira.

Sint de altfel multe situații asemănătoare de alunecare a toponimiei, datorită ignorării originilor și preluate de autorități după uzul locuitorilor și nu după realități. La București, în dreptul străzii Biserica Enci se afla o stație de autobuz. În scripșia fusese așezată, întimplător, în fața unei alte biserici. Dintr-o zi, astfel că, pentru mulți bucureșteni chiar, această era numită biserica Enci. La Iași, în loc de str. Dr. Cihac este scris Cehac etc. Se impune corijarea acestor erori, în funcție de care bunele intenții ale celor care vor să educe noile generații și pe această cale pot fi răstălmăcite.

N. IRIMESCU

SPORT RAȚA MORGANA

În locul lui Noe, n-aș fi luat pe bord. În rîsul capului, creaturile infame și perverse numite lișite. Nu crăpa universal de dor de rațe și (aici e aici) scăpau scriitorii de-o pacoste. Că, vezi mneatale, dacă fost-au vînători Sadoveanu și Topircănu și ceilalți, noi nu se cuvîne să ne lăsăm mai prejos. Ca atare, mina pe pușcă și hai în bălțile Jijiei, după — bătu-le-ar alicele! — rațe, gîște, lișite. Amicul meu X. prozator de frunte, între pescari plevuscă și-ntr-o vînători Păcală, s-a echipat de parcă-i pregătît pentru vreo lansare cu parașuta în delta fluviului Zambezi. Tine pușca destul de ciș (abia mai țîrziu am aflat c-a făcut armata la cercetarea de artilerie — adică, prubuluia unde trosnea ghiuleaua și p-ormă raporta), și, ori mi s-a părut mie, ori nu prea știa la ce folosesc birgăturile metalice numite eufemistic cocoșe. Cînd a tras primul foc, i-a stat ceasul și i-a crăpat o cizmă — dar ce să-i faci, dacă și Sadoveanu... Și iată-ne orbecînd prin smîrcuri bușite cu sfîrcuri de papură vînată, năpădite de apă neagră și rece

ca un suflet de critic structuralist, tivite cu stuh ca sabia și podite cu mil hulpav și hain. Amicul X. cu pușca în cumpănă, execută pasul cocosticului. „Parcă-s din O scrisoare nepexpediată — îl aud suspînind, apoi strîgînd cam de departor: „Măi, Mircea, nu mă lăsa!!!”. Nu l-am lăsat. L-am tras afară dintr-o borbă posomorită (noroc de ger, c-a amorțit lipitorile) și hai mai departe, cu apa clefînd în ciubote, după rata morgana. „Aici erau fir-ar așa și pe dincolo” — boscorodește un vînător autentic, abonat la revista Asociației și cu planul de ienuri la zi. „Aici erau acu’ o stă_mînă, unde s-or hi mistuit?”. Tîrziu, le-am găsit: tamen pe Jijia, acolo unde petele de ulei (poluarea!) nu lasă apa să-nghete. Stăteau ca mărgelele pe lângă maluri, zbenguindu-se și venînd în pianissimo despre starea vremii, despre masele de aer rece pogorite din spre Scandinavia și despre articolele lui Mironescu din revista „Magazin”. Săltăm dintr-un chiot precum cei nouă curcani, trecem la atac. „Frunză verde siminoc/ Trași

cu pușca, nu ia foc!” — blastămă Amicul X, scoțînd de pe țeavă un cartuș împins de-a-mdoaselea. A fost deajuns un foc și toată rățaraia s-a mistuit în țările cerului. Le-am aflat iar țîrziu, după un cot cu păpuris. O luăm prînhlei și printr-o tufe, țîndu-ne răsufliarea, uitînd de lumbago și ocrotînd fiecare vreasă. Cînd ajungem în dreptul Cotului bunci speranțe, scoatem nasurile cu precauție de ceasornicari. Ași! Aripatele s-au fost mistuit. Aruncăm puștile pe malul înalt, scoatem țigările și... lișitele țînesc de sub noi — se-ascunseseră sub celălalt mal. Pînă să duibim cătarea, s-au tot dus, ducă-se, ducă-se, ducă-se.

La întoarcere, Amicul X a desertat 14 focuri (calibrul 16) într-un bolovan. Martorii oculari afirmă că o alică a ajuns în creștetul pietrei, de acolo a rîcoșat într-un nor, a luncat apoi prin Iornul Palatului Culturii, țîșnînd, în cele din urmă, printr-o țeavă de calorifer spartă de la „Convorbiri literare”.

Da’ cred că-s povesti vînătorști.

M. R. I.

Mai întâi, prof. dr. Ion Holban a avut amabilitatea de a-mi prezenta laboratorul inter-scolar de orientare școlară și profesională (primul de acest fel din țară), laborator care funcționează în spațiul ce i-a fost repartizat la ultimul etaj al Palatului Culturii. Acest laborator își propune să acorde o asistență complexă copilului, părinților și profesorilor, având deocamdată un caracter experimental, cu scopul unei ulterioare generalizări prin organizarea altor laboratoare similare. Drept urmare, laboratorul dispune de o bază metodologică experimentală, cuprinzând, printre altele, teste de cele mai variate forme, de la testele gen hirtie-creion, la testele construite sub formă de aparate, — și care permit sondaje în compartimentele cele mai importante ale persoanei, în special sub aspect aptitudinal. S-a acordat o atenție deosebită asigurării unor adecvate condiții de lucru, inclusiv în ce privește crearea unei atmosfere plăcute, care să determine, din partea copilului, o atitudine degajată, de concentrare și încredere. Deși funcționează numai de un an de zile, pe aici au trecut peste o mie de copii. Laboratorul ține totuși să nu-și extindă activitatea

convorbirile „Cronicii“

cu prof. dr. ION HOLBAN

SELECȚIE, ORIENTARE, INTEGRARE PROFESIONALĂ

dincolo de limitele care permit menținerea unui anumit nivel calitativ al muncii desfășurate. Aceasta — spune prof. dr. I. Holban — deoarece solicitările sînt în accentuare.

În viitor, laboratorul inter-scolar de orientare școlară și profesională va fi deservit de psihologi, de pedagogi, de sociologi, de medici. Este știut faptul că activitatea de orientare implică o amplă informare, atât asupra caracteristicilor persoanei sub aspect fizic și psihologic, cit și asupra necesităților sociale de cadre în diferite sectoare.

— Necesarul de cadre implică o orientare în funcție de interesele societății. Ea trebuie însă să aibă în vedere și interesele copilului sau ale tinerului!

— Nu poate exista niciodată o discordanță între perspectivele pe care le deschide societatea tineretului, privind locurile de muncă oferite, și interesele individuale, înțelegînd prin aceasta zona de realizare a persoanei. Societatea oferă sectoare largi de activitate, cu forme foarte diversificate de orientare, iar evoluția formelor de activitate industrială tinde spre o apropiere de conținut. Nivelul de pregătire, cit și deprinderea de a lucra în domeniul tehnicii se generalizează. Ținînd cont de toate acestea, sistemul de școli este astfel organizat încît să asigure pregătirea de cadre pentru diferite sectoare de activitate, rețeaua școlară putînd fi considerată ca o matrice pentru orientarea profesională a tineretului.

Caracteristicile psihologice solicitate de profesiunile existente sînt și ele foarte variate. Pe de altă parte, persoana nu se naște cu aptitudinea expresă de a fi strungar sau frezor sau operator la tabloul de comandă. Probabil că, ereditar, este condiționat un anumit nivel de realizare a persoanei, dar nu determinat pe linie aptitudinală, în mod strict. Condițiile de mediu și acțiunile instructiv-educative organizate în școală duc la precizarea, pentru individ, a anumitor aptitudini, în mod diferit, ca urmare a solicitărilor și experienței — aptitudini care pot fi dezvoltate și care permit reușita cu precădere în anumite sectoare de activitate. În socialism, posibilitățile oferite din acest punct de vedere sînt foarte largi.

— Nu este mai puțin adevărat că procesul de concretizare a acestor posibilități este destul de complex, fiind uneori afectat fie de forme defectuoase de promovare, fie de prejudecăți în alegerea profesiunii.

— În mod normal, o școală prezintă valoare pentru copil sau tînar prin posibilitățile pe care le oferă de a se realiza în modul cel mai satisfăcător, în funcție de liniile sale specifice. Altfel spus, o școală nu trebuie privită prin perspectiva socială pe care o deschide copilului, ci a ajutorului acordat acestuia de a atinge nivelul de realizare posibil. Util este pentru individ ca el să fie plasat în școlile care corespund cel mai bine caracteristicilor sale psihologice, medicale etc. Există însă o serie de prejudecăți sociale, unele dictate de dorința legitimă a părinților de a-și vedea copiii în anumite forme de învățămînt, altele izvorite din moduri false de valorificare a unor activități. Foarte mulți apreciază funcția de medic, de profesor, de inginer, ca permițînd ocuparea unor locuri deosebite în societate și apreciază mai puțin funcțiile tehnice de un nivel mediu. Practic, ar trebui să se înțeleagă faptul că activitatea pe care o desfășoară o persoană, dacă este aleasă în concordanță cu aptitudinile sale, îi oferă depline posibilități de afirmare în ierarhia profesională și implicit în ierarhia socială. Structura statului nostru socialist permite participarea la conducerea societății a oamenilor din toate sectoarele de activitate, tinzîndu-se spre aprecierea individului prin valoarea lucrului social realizat. Se poate astfel ca un inginer, deși plasat într-un anumit post important, să ofere randamente mai puțin satisfăcătoare decît un maistru care a reușit să se integreze optim în condițiile activității sale profesionale. De altfel, astăzi deosebirea dintre munca intelectuală și munca manuală tinde să se reducă tot mai mult, datorită, mai ales, mecanizării și automatizării. Am putea zice că mașina este adevăratul muncitor manual, iar omul — un conducător al acesteia.

— Exemplul dat presupune și criterii obiective, științifice, de promovare în muncă.

— Dacă vorbim despre această promovare obiectivă, indirect este implicată și prezența unei acțiuni de corectă apreciere a solicitărilor locului de muncă și a posibilităților persoanei. În măsura în care se vor putea organiza în întreprinderi laboratoare de asistență a lucrătorului, încadrate cu medici, psihologi, pedagogi, sociologi, tehnicieni cu experiență, permițînd o investigație în echipă complexă, în aceeași măsură știința va putea ajuta la consolidarea acestei promovări pe bază de valoare personală.

— Există asemenea laboratoare?

— La Iași, nu. În țară sînt foarte puține. Cauza o constituie și marea lipsă de specialiști, lipsă care nu va putea fi acoperită decît în timp.

— Vă referiți la psihologi?

— În primul rînd. De exemplu, unele licee industriale din Iași solicită psihologi pentru înființarea unor laboratoare de orientare, dar fără rezultat. Nu pentru că nu găsești unul bun și competent, ci pentru că nu găsești deloc. Și aceasta, în condițiile în care numai pentru școlile din rețeaua Ministerului Învățămîntului ar fi necesare circa 6.000 de cadre cu această specialitate. Este adevărat, s-a mărit numărul de locuri la Universitate, s-au creat secții speciale și se intenționează organizarea unor cursuri de recalificare profesională pentru persoanele care

dețin o diplomă de licență, iar care nu s-au putut plasa dintr-un motiv sau altul într-un loc de muncă din specialitatea lor. Dar, deocamdată, psihologii lipsesc. Mai mult decît atât, chiar cei 50 de psihologi școlari care funcționează în țară nu au cu toții condiții adecvate de muncă. Unii dintre ei, plasați în funcție imediat după absolvirea facultății, n-au experiența didactică și formația psihologică necesară. S-au organizat cursuri de pregătire dar, cu excepția celui de la Brașov, din mai 1971, celelalte n-au avut caracter de inițiere practică, ci numai teoretică, ceea ce s-a dovedit a fi insuficient.

— V-ați referit la absolenții care n-au experiență didactică și formație psihologică? Cum se explică acest lucru?

— Funcția de psiholog solicită nu numai o pregătire teoretică, ci, în mod special, și o pregătire practică de laborator. Psihologului școlar i se cere să știe să minuiască anumite metode. Or, în acest domeniu, la noi, pregătirea a început să se accentueze abia în ultimii ani. Cred că viitori absolvenți vor desfășura o activitate mult mai eficientă și se vor putea integra mai ușor în cerințele funcției lor.

— Pentru că tot vorbim despre pregătirea absolvenților: care este raportul dintre orientare și selecție și care este locul examenului în procesul de învățămînt, în genere?

— Problema examenului este dezbătută astăzi pe larg pe arena științifică internațională. Practic, dacă grupa de elevi încredințată unui profesor este limitată, acesta poate cunoaște valoarea fiecărui elev din cadrul activităților desfășurate, iar ponderea examenului în selecția valorilor este mai mică. În colectivele mari însă este foarte greu de urmărit evoluția fiecărui elev sau student. În principiu, dacă în școală acțiunea de orientare este corect făcută, comisiile de examen au doar sarcina de a alege dintre copiii sau tinerii astfel orientați pe cei mai buni, în limita locurilor existente. Dar chiar și în aceste condiții, forma actuală de examen este deficitară sub aspectul șanselor sau neșanselor oferite de un anumit bițet de examen sau de un subiect care întîmplător a fost mai bine pregătit decît altele.

Tezele scrise sporesc procentul de obiectivitate în aprecierea candidaților, deci și rigoarea selecției, dar nu elimină întru totul neajunsul semnalat. Iată de ce, pentru creșterea eficienței acțiunii de selecție, se tinde astăzi să se organizeze examenul prin intermediul testelor de cunoștințe. Testul permite aprecierea în funcție de aceleași criterii, fiind o probă standardizată sub aspectul conținutului și al notării. El are avantajul de a prezenta sintetic problemele fundamentale cuprinse într-o anumită tematică. În această situație, pentru un elev bine pregătit, șansele de a nu reuși sînt foarte reduse și invers, pentru un elev slab, șansele de a reuși sînt foarte mici. Față de această formă de examinare se manifestă totuși o rezervă, justificată, determinată de faptul că testul de cunoștințe oferă o informare asupra cantității de cunoștințe, dar mai puțin asupra posibilităților copilului de a le prelucra. Această situație poate fi corectată, fie prin alcătuirea unor teste de cunoștințe care să implice și capacitatea de judecată, fie prin aplicarea acestor teste în paralel cu teste de inteligență.

— În cazul aplicării testelor, ce-i mai rămîne de făcut profesorului la examen?

— El examinează! Testul este un instrument, pe care, de altfel, profesorul îl poate minui suficient de ușor. Știu că la ora actuală foarte mulți profesori își pun problema de a elabora teste de cunoștințe, care să corespundă cît mai bine cerințelor unei selecții obiective. În felul acesta, elevii sînt apreciați prin raportarea la nivelul de pregătire al elevilor cu care se găsesc în aceleași condiții de școlarizare și independent de condițiile pe care le-a oferit școala, valoarea profesorului sau grija familiei pentru buna pregătire a copilului.

— Dată fiind această multitudine de factori care intervin, rezultă oare că selecția operată prin actualul sistem de examinare se află adeseori sub semnul unei anume relativități?

— O relativitate există datorită faptului că succesul școlar sau profesional nu este condiționat numai de prezența unor cunoștințe sau a unor capacități intelectuale. Factori foarte variați de personalitate intervin în obținerea acestui randament, printre care, foarte importanți sînt factorii de caracter și cei de motivație. Fapt este că persoana trebuie privită sub aspectul capacităților pe care le posedă, iar datoria cadrelor didactice este astfel înțelesă prin cunoștințele pe care le oferă să asigure o satisfacere eficientă a posibilităților. Altfel spus, ca solicitările să corespundă efectiv posibilităților tînarului. Poate că tocmai acesta este rolul cel mai de seamă al unui cadru didactic în formarea tînarului și în asigurarea unui randament crescut în procesul de învățămînt.

— Aș adăuga: și în asigurarea unei echitabile selecții.

— N-am răspuns totuși la problema raportului dintre selecție și orientare. Spre deosebire de selecție, orientarea profesională în primele ei forme de organizare era considerată ca o activitate care pornea de la individ și urmărea realizarea acestuia, căutînd să-l integreze în anume forme de activitate socială. Astăzi, realizarea individului devine o problemă a societății, deoarece aceasta creează condiții pentru o cît mai bună integrare a tineretului în profesiune. Prin faptul că-și găsește satisfacții în muncă și are adecvate posibilități de realizare a valorii sale, tineretul bine integrat în profesiune este în același timp un tineret bine integrat social. Să nu uităm că prin această bună integrare profesională a tineretului se asigură ridicarea potențialului uman în activitatea productivă și se contribuie la creșterea nivelului de viață al populației în genere.

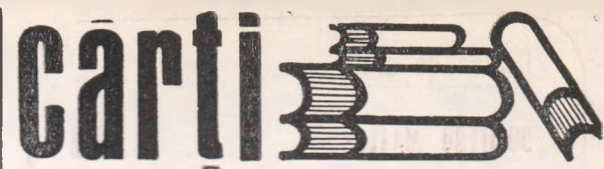
— Ați vorbit despre factorii care intervin, dar nu și despre... intervenții!

— Poate este necesar să fie supuse unei recondiționări. Din-
du-li-se un suport științific, intervențiile — în mod curent denumite „pile”, — ar putea fi utilizate cu folos în interesul societății, prin dirijarea lor fermă și constructivă în acțiunea de promovare a capacităților.

Desigur, nu este unica soluție...

— Oricum, aș aminti faptul că educația unui tînar sau a unei generații o face întreaga societate, prin ansamblul formelor sale de manifestare. Viața de familie, șantierul, televiziunea, diferite instituții sociale, culturale, chiar și strada, toate au un cuvînt de spus în formarea individului. Utilă ar fi o convergență de acțiuni în acest domeniu. Este de altfel un aspect spre care se tinde. Exemplele pe care viața le oferă tînarului au un rol destul de mare în formarea convingerilor sale etice, a concepțiilor sale despre muncă. Faptul că un copil înfîlnește, în mediu în care se dezvoltă, exemple de corectă promovare a valorilor, o atmosferă de încredere în obiectivitatea deciziilor de selecție, constituie o condiție care favorizează adoptarea unor atitudini pozitive față de muncă. Există însă și unele exemple negative, practice care aparțin unor concepții de viață străine de structura societății noastre și care n-ar trebui să fie acceptate în contextul unei societăți socialiste. Problemele de etică și echitate socialistă sînt astăzi la ordinea zilei, ne angajează pe toți și sîntem datori să le rezolvăm în spiritul concepțiilor noastre despre lume, al unei conștiințe înaintate.

AL. I. FRIDUȘ

CAMIL BALTAR: MI-I DRAGĂ

FAȚA OMENEASCĂ

Remarcată de către Eugen Lovinescu pentru viziunea originală și expresia modernă a poeziei „Vecernii” și „Flaute de mătase”, lirica lui Camil Baltazar a evoluat spre o continuă largire a tematicii, cîștigînd, mai ales, o seamă de remarcabile valențe sociale. Astfel, aerul contemplativ de interiorizare strict subiectivă, specific poeziei din tinerete, s-a transformat treptat într-un patos fervent, cu deschidere spre sentimentul patriotic.

Cele trei cicluri cuprinse în recentul volum intitulat „Mi-i dragă fața omenească”, înmănușează un florilegiu din poemele compuse și în parte publicate între anii 1964—1969, celebrînd umanismul artei adevărate, frumusețile inegalabile ale patriei, măreția luptei partidului pentru o lume nouă a demnității și fericirii umane. Expresia îmbracă, uneori chiar în aceeași poezie, forme de o remarcabilă simplitate, alături de forme baroce. Ceea ce se vădește rezistent din aceste meditații este mai ales, sunetul ornamental al versului, obținut prin asocierea de cuvinte rare și sonore, prin folosirea neologismului, nu totdeauna suficient de cumpătat. În ciclul „Noblețea plaiului natal”, apelînd la aceleași procedee artistice, Camil Baltazar abordează imnul și oda, cu adresare directă și o anumită notă de fast, specifică poeziei sale patriotice, precum în aceste „Arpegii”: „În cristalinul sunet, tu țara mea aduni,/ Din lamure de culmi și crișuri,/ Tărîmuri de mîplîniri și suișuri,/ Ca tot atîtea luminișuri/ Cu care creștetul îți încununî!”

Sentimentul dragostei față de semenii, prin excelență specific idealului de viață socialist, este exprimat plener în poezia „Mi-i dragă fața omenească” prin imagini remarcabile, în care diafanul se îmbină cu muzicalul: „Mai este timp destul/ Să iau din trupul lirii,/ Tot freamătul simțirii,/ Cu sunetul de sus:// Și vraja de nespus, Imensa-i înșorire,/ Cu ultima zvîcnire,/ Să cînt ce am de spus.”

Natura patriei îi exaltă poetului un sentiment stenic de adorație, plenitudine și comuniune cu peisajele ei mirifice. Ceea ce diminuează însă, uneori, fiorul liric al acestor poeme este tonul expozitiv, exterior, prezența unor locuri comune în exprimare.

Ciclul cu care se încheie volumul este intitulat „Înima partidului” și conține un fierbinte elogiu adus făuritorului vieții noi din patrie, marilor realizări ale socialismului: „Ți urmăresc, în vrajă, ledul,/ Robust, cu prospețimi de rouă,/ Ce-adînc se-aude-n el partidul!/ Zori largi înaltă lumea nouă”. Sentimentul de participare la marea transformare a patriei și a avîntului revoluționar trezește, în mod evident, conștiința responsabilității civice, semnificativ sugerată în poemul „Prezență”.

Prin mesajul său vibrant, cu autentic patos civic, și prin unele remarcabile rezultate în planul realizării artistice, volumul „Mi-i dragă fața omenească” se impune atenției iubitorilor de poezie.

HARALAMBIE ȚUGUI

CRISTIAN SIMIONESCU: TABU

O tăcere puțin justificată a criticii acoperă debutul matur ca substanță și ton al lui Cristian Simionescu.

Poet în întreaga sa structură, Cristian Simionescu ni se prezintă încă de la primul volum („Tabu” — Ed. „Cartea Românească” — 1970) ca o voce individualizată. Rareori anumite inserții de metaforă sau (și mai rar) anumite expuneri de limbaj se opun stilului său precis, de o luciditate ce se refuză nu numai oricărui joc, dar chiar și oricărei forme prestabilite. Un ochi nevizat (sau treclînd prea în fugă) ar fi tentat să categorisească o asemenea poezie drept reminiscență expresionistă — lucru ce ar încheie instructivă unghiu de comentariu. Aspectul foarte interesant, întîlnit în majoritatea pieselor cuprinse în „Tabu”, ar fi — după părerea noastră — următorul: după o rostire încrîncenată (avînd — bineînțeles — o topică aparte) a unei strofe sau a unui grup de strofe, se remarcă fie 1) o „deschidere”, un cîmp devansator, uneori chiar de sensuri multiple, fie 2) o „incluzie” a ideii — însă acestea fiind exprimate cu o grație aproape clasică, încît singtamele-pilon nu își confundă rolurile, iar inteligibilitatea devine maximă: „tulburarea ta ar fi un trup bolnav dacă secretul n-ar înveșmînta-o” („Parabolă” — pp. 40—41); „nu aștept clipa venirii pruncului islamic/certitudinea lui decide ocotirea/ pe drumul unui cerc simulînd perfecțiunea./ În glod este patul castei inverziri...” („*** nu aștept clipa venirii pruncului islamic” — p. 85). De unde și acea concluzie asupra modului unei astfel de poezii, formulată în termeni cit se poate de plastici de către Mircea Ciobanu, în scurta prezentare a cărții: „...un arbore al cărui miez continuă să crească în vreme ce scoarța ce-l încapă rămîne, de la un moment dat încolo, la dimensiunile firești ale soului...”.

Despre poezia lui Cristian Simionescu se pot emite și alte judecăți afirmative; considerăm că există în volumul său suficiente piese de rezistență — chiar și la lectura unor critici profesioniști (și, deci, mai versați decît noi). Nu ne-am permis să scoatem în relief decît un aspect al poeziei sale față de care — cel puțin pînă acum — se manifestă obnubilăție. Căci, dacă nu demult se depistau talente în fiecare săptămînă, astăzi critica noastră — oricît de severă ar dori să se dovedească — nu trebuie să nege de la un capăt la altul lista debutanților. Dacă acei „copii teribili” de ieri au fost oprîți în creșterea de laudele unanime, să nu uităm că în literatură destule nume într-adevăr notorii nu s-au impus chiar de la prima carte. În cazul de față, în măsura în care putem face o afirmație fără a jigni pe vreunul dintre cei ce aparțin ultimei serii de debutanți — dar și fără a îngroșa literele de pe cartea de vizită a autorului în discuție — am dori să exprimăm, în esență, atît: Cristian Simionescu, poet.

IOANID ROMANESCU

DUMITRU MATEI:

TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE ÎN ARTĂ

Deși problema în sine a tradiției și inovației în artă e legată de permanența apariției a unor forme noi în raport cu o structură spirituală nouă, deci e o problemă de evoluție în timp, Dumitru Matei își sistematizează materialul pe cu totul alte criterii. Anume, el ține în primul rând să sublinieze faptul că evoluția artei e consecința contradicției interne a acestui raport, iar în al doilea rând că raportul tradiție-inovație trebuie privit ca proces constructiv, întemeiat pe o totalitate de determinări ce se cer considerate după specificul lor.

„Această totalitate de determinări, scrie autorul în „Cuvînt înainte”, dezvoltă funcții felurite în sistemul raportului tradiție-inovație, ca urmare a motivației istorice diferite a termenilor care o compun. Considerată din perspectivă, această totalitate de determinări construiește momente cruciale în evoluția literaturii și artei, momente de a căror relație se întemeiază pe un proces de negație dialectică: un moment negat este, într-un anumit fel, păstrat”.

Pornind de la tradiție ca un sistem de valori (sursă de viață și sursă de creație) și urcînd pe firul evolutiv al artei, conștient că nu pot fi stabilite legi structurale constante „aplicabile artei tuturor timpurilor”, D. Matei ambiționează schițarea unui statut al elementului formal, țînînd seama de numeroasele investigații în materie (Ozenfant, Jeanneret, Pius Servien-Coculescu, Andre Lhote, Marcel Breazu, Aron Kibedi Varga, René Huyghe, Mikel Dufrenne, V. Kuznețov, Gaetan Picon, I. Biberi, H. Wölflin, Tudor Vianu, Roland Barthés etc.). De altfel, capitolul respectiv constituie cheia de boltă a cărții, analiza inovației artistice, progresul artistic, ca și procesualitatea estetică a receptării, fiind doar completarea turului de orizont propus.

Conștient de vastitatea temei și de așezarea ei sub o stea în permanentă mișcare, D. Matei procedează prudent, neconsiderînd lucrul încheiat. În problemele complexe și controversate e greu să rezisti tentației de a converti justificarea anumitor ipoteze de lucru în postulate care să rezeze dezbateră. D. Matei „dimpotrivă, stimulează o discuție pe care o vede evoluînd o dată cu raporturile dialectice dintre „vechi” și „nou” în artă și cu dinamica interioară a limbajului artistic, deci cu progresul artistic. De aceea, cartea sa e un îndemn spre continuarea dezbaterilor, chiar în final ea sugerînd explicitate modernă a noțiunii de „progres artistic”.

Cu alte cuvinte, e o carte ce rămîne deschisă.

EUGEN SCHILERU:

SCRISOAREA DE DRAGOSTE

„Nu știu matematică. Și nici destulă filozofie. Nu ca să mă laud sau să bravez fac asemenea declarații, ci doar pentru a explica de ce rămîn atît de nehotărît în fața definițiilor. Nu-mi dau seama dacă ele sînt într-adevăr posibile, în ce măsură, în ce condiții. Ceea ce înseamnă că nu le simt uneori necesitatea. Tot așa cum, altele, ele ar putea constitui — pentru a mă exprima cu un termen din limbajul cinematografic — decupaje arbitrare și, ca atare, generatoare de erori”.

Astfel începe un articol de Eugen Schileru și acesta a fost Schileru: un modest un om prevenitor și un veșnic ezitant, dar ezitant tocmai fiindcă știa prea multe. Sau, poate și mai bine îl caracterizează Miron Constantinescu: „Schileru n-a fost un doctrinar al esteticii, pretențios și arid, ci un comentator (mai exact un interpretator) al vieții artistice, un contemporan care cu o neîntîlnită informație și o strălucită inteligență spunea despre creații și oameni gînduri și aprecieri de o izbitoră autenticitate. De aceea, nici nu poate fi înglobat în vreunul din curentele esteticii contemporane, ci trebuie să-l considerăm ca pe un marxist de vastă cultură estetică, atent și receptiv față de toate marile opere și creații artistice”.

Eugen Schileru și-a risipit articolele prin reviste și cataloage de expoziții. O parte din ele i-au fost adunate postum în acest volum, sub un titlu atît de elocvent cu privire la fondul profesional de credință a criticului de artă. În adevăr, Schileru a pus pasiune în tot ce a scris despre plastică, o pasiune de îndrăgostit dar și de luptător pentru obiectul dragostei lui.

Pictura actuală nu se mai poate mulțumi cu simpla desfățare a ochilor. Ea trebuie să redevină ceea ce fusese în epocile de mare strălucire artistică de dinaintea crizei instaurată de impresionism: o activitate spirituală care se adresează omului luat în totalitatea sentimentelor și ideilor sale și care, acționînd asupra conștiințelor, contribuie prin aceasta la transformarea vieții. Pe linia preluării și prelucrării tradițiilor celor mai valoroase, trebuie să respingem decorativul care se rezumă la vizualitatea pură, promovînd în schimb o pictură a reprezentativului. Cu alte cuvinte, să cîștigăm pentru formele și culorile care se icsă pe pinză, puterea de a reprezenta, de a semnifica, de a avea o funcție cognitivă”.

În numele acestui crez, pentru care a militat întreaga-i viață, articolele înmănușiate sub titlul *Scrisoarea de dragoste* prelungec lupta lui Eugen Schileru și îi fixează un binemeritat loc în primele rînduri ale exegeților noștri de artă.

AL. ARB.

Expoziția celor trei artiști ieșeni este o manifestare de aleasă finețe artistică, avînd caracterul unui adevărat eveniment plastic, cum puține au fost la această galerie.

Dimitrie Gavrilean, cunoscut ca reprezentant al tendinței narativiste din pictura românească contemporană, a fost și rămîne cel mai pictural dintre adepții montajelor narrative. În actuala expoziție se poate observa procesul prin care cromatismul intens al fundalului a început să acționeze ca o plasmă generatoare de personaje net decupate, dar perfect armonizate cu această materie colorată bogat valorată. Gavrilean reușește prin urmare să soluționeze iremediabil o dilemă perpetuă a narativilor, compromisul dintre linearitatea grafică a personajelor, necesară povestirii și picturalitatea vibrantă a ansamblului. Nici un moment picturile tînărului artist nu apar ca rezultatul îmbinării a două moduri ireductibile. De abia primate mai atent, planurile îndepărtate din tablourile sale desvăluie epuizantul travaliu de prelucrare cromatică la care au fost supuse.

În acest context, al amestecurilor sincopate de tonuri, ferm stăpînite cu toată exuberanța aparentă, personajele, deși clar delimitate, definesc momentele de concentrație maximă a culorii, un grad ultim de decantare. Iată de ce nu contrastează violent cu fondul, fiind derivate din el și în același timp integrate logic. Din punct de vedere stilistic, referindu-ne la personajele trebuie să menționăm persistența unor ecouri din pictura primitivilor flamanzi (*Cintec, Marele vînător, Cintecul miresei*) iar în ceea ce privește concepția decorativă, ea este apropiată de luxurianța vegetală a goticului internațional (*Portret cu papagal, Micul prinț*). Dar aceste asociații rămîn doar formule exterioare, pictura lui Gavrilean fiind o autentică și originală sinteză, a unei lumi feerice miraculos deschise universului; cea a folclorului românesc.

Pictorul sesizează excepționalele valori picturale ce se ascund aici și le revelează în scenariile sale, dintre care se evidențiază *Noaptea ielelor*, prin complexitatea elementelor de peisaj sintetic ce alcătuiesc un cadru unde interferează planurile terestre și supraterestre, realitatea cu proiecția fantastică. O serie de patru lucrări (*În noaptea de anul nou, Dansul azprei, Vrăjitorii, Duhurile nopții*) ies oarecum din preocupările analizate, prezentînd suprafețe unitare,

DIMITRIE GAVRILEAN,
ION GÂNJU ȘI DAN COVĂTARU

figurile nearticulate de data aceasta într-o succesiune se estompează, contopindu-se cu fondul. Dacă acestea prevestesc o viitoare desprindere din narație sau sînt simple exerciții pentru compoziții mai mari este greu de stabilit încă.

Așa cum o probează expoziția de acum, Gavrilean evoluează spre esențe specific plastice eliminînd tentații literaturizante, înfățișînd o echivalare fericită a imaginii populare.

Ioan Gânju s-a afirmat încă de la prima sa expoziție personală din 1969 ca un colorist de excepție, prin desinvolvura cu care realizează acorduri cromatice subtile ce însuflețeau o întreagă tipologie simbolică de o pregnanță neobișnuită. Dacă atunci suprafața cromatică era hrănită de o pastă abundentă, selecția actuală de picturi reprezintă o etapă în care predomină maniera *linsă* a culorilor ușor dirijate tonal spre întuneric sau lumină în funcție de jocul fascinant de pozitiv-negativ, ceea ce oferă cheia înțelegerii acestei rafinate construcții intelectuale care este o compoziție de Ioan Gânju.

Astfel, pierderea materializării date de densitatea pastei se compensează strălucit în adevărea la o idee mult mai complexă. Ceea ce formal pictorul traduce prin alternanțele de pozitiv-negativ, respectiv materie-umbră, sînt componentele dintotdeauna ale naturii umane, apolinic-dionisiac, solar-infernal. O serie de reprezentări de rituri — *Urători, Sperietori, Irozi* — sînt centrate pe acest conflict dual. Trebuie precizat de asemenea, în legătură cu subiectele, că ele servesc doar un pretext în sensul în care aspectele pur etnografice sînt cu mult depășite ca semnificație.

Gânju e atras de posibilitățile metamorfice ale măștilor (*Sinziene, Jocul Caprei, După licurici, Paparude*) exemplificînd parcă observația lui August Macke referitoare la măști cînd arăta că „relația dintre fenomenele multiple face posibilă cunoașterea unor anumite forme, așa cum albastrul e vizibil prima dată prin roșu...”. Aceste relații dintre siluetă — culoare — simbol examinate dintr-un unghi strict estetic — apar ca o energică potențare a straturilor colorate care altfel ar rămîne fără efect, fără amprenta magică, metaforică, dominantă. Mai pot fi semnalate și alte tendințe interesante, cum ar fi încercarea sugerării unei atmosfere bufe din *Comedianții*, cu o pronunțată tentă tragică, ca în semnificația simbolică a motivului clopotului, prezent în mai multe tablouri, dar în esență, de o importanță covârșitoare ni s-a părut acea tensiune conflictuală, analizată mai înainte, tensiune etern-umană ce-și găsește în pictura lui Gânju un corespondent demn de a pătrunde în adîncurile ei.

Dan Covătaru, se situează prin sculptura sa încă în faza unor căutări divergente, cu reușite parțiale. (*Victorie, Familia*).

O aplicare analitică asupra unor direcții stilistice posibile, convenabile propriei personalități, (forma monolit sau dimpotrivă cea deschisă solicitărilor spațiului) va marca, sîntem siguri, clarificarea unor intenții încă latente.

Revenind la lucrări, *Voievod*, subiect banalizat de experiențe facile, în viziunea lui Covătaru beneficiază de o tratare fără stridențe. *Victorie*, ireproșabilă ca volumetrică, nu se poate elibera de rezolvări similare ale temei. *Familia* este poate cea mai sigură în propoziții și expresivitatea conferită materialului. Așteptăm cu interes manifestările viitoare ale acestui sculptor înzestrat care, avînd o incontestabilă vocație monumentală, are nevoie doar de un timp de meditație activă asupra formei, pentru a-și materializa calitățile virtuale, demonstrate din plin de actuala expoziție.

GHEORGHE VIDA

IOAN GÂNJU:

„Zbor”

DIMITRIE GAVRILEAN:

„Mireasă”

PERSONALITATEA
COMUNISTULUI

(urmare din pag. 1-a)

În toate domeniile activității creatoare, de valori materiale sau spirituale, comunistul este acela care își asumă misiunea grea a efortului de sinteză și acțiune înnoitoare riscul nobil al depășirii rutinei, dogmatismului, funcționarismului. În orice domeniu ar lucra, comunistul are datoria să-și însușească și să aplice marxismul, politica partidului, în spirit creator, fără șabloane și prejudecăți, dovadă o înțelegere și o folosire adecvată a mijloacelor materiale și umane, spirituale, în acțiunile sociale al căror promotor este partidul. Disciplina statutară și disciplina de gîndire a comunistului, care subordonează obiectele și forțele sale scopului, idealului, modelului social, face din el un conducător al opiniei și acțiunii colective. În acest ansamblu de relații decalajele supărătoare dintre realitate și cunoștințele asupra legilor obiective ale lumii și posibilităților transformării ei apar la acei oameni „prudenți” care înțeleg prin cunoaștere doar contemplarea unor lucruri deja înfăptuite sau cunoscute de toată lumea, doar înregistrarea lor plată, mecanică plină de mulțumire sau chiar de automulțumire. Lenea și lașitatea aleg un drum sigur, bătătorit, asigurat împotriva oricăror greșeli sau eșecuri, dar care conduce

sigur la stagnare, la plafonare. Vremea îi depășește pe asemenea oameni obișnuiți să trăiască numai în umbra ideilor și faptelor altora, sau chiar pe șama altora. Parazitismul social nu este numai cel practicat de un înfim număr de tineri obișnuiți să facă pe eroii la cafenea, subvenționîndu-se din buzerarele altora. Parazitismul social se manifestă mai grav în unele întreprinderi și instituții unde pe plan ierarhic un șef sau altul administrativ, dominat uneori de mentalitatea de proprietar, altcui încurajat de servilismul subaltern, se împunează cu munca altuia, sau chiar beneficiază material și spiritual de pe urma muncii altora. Imprumutul de semnătură pe lucrări, ca și pe acte, se cere condamnat moral și penal, prin forța opiniei publice, condusă de comuniști.

Comunistul își dezvoltă personalitatea prin combaterea unor mentalități și practici înăpoe, nedrepte, moștenite de la societățile bazate pe exploatare, el promovează principii morale ale recunoașterii meritelor dobîndite prin munca proprie, prin calitățile personale, prin talent și abnegație. S-au văzut și cazuri cînd tineri abili au încercat să beneficieze de munca și experiența celor mai în vîrstă, recomandîndu-se drept autori ai noului, cînd, de fapt, își însușeau lesnicios rezultatul muncii de o viață aparținînd altora. De fapt asemenea tineri stagnau în a fi pur-

tătorii unor deprinderi învechite, reprobabile. Comunistul se păzește de influența unor asemenea apucături și-i ferește și pe alții de practicarea lor înjositoare. Curajul, cinstea, combativitatea, bazate pe cunoașterea reală și competență a problemelor vieții și a domeniului în care se manifestă, conduc la creșterea din interior, la consolidarea și cizelarea personalității omului nou. Sînt multe, înfinit de frumoase trăsături de caracter, care pot constitui preocuparea de esență a artei și literaturii, ca pirghii active de elevare spirituală, de educare a tineretului, a tuturor oamenilor muncii în spiritul umanismului socialist.

Conceptul de personalitate nu se poate realiza în plan strict teoretic, nu este o problemă a cuvintelor ci una a faptelor, adică a acțiunii. În acțiune nu ne pot conduce ideile rupte de contextul lor real, copiate sau repetate de filozofii de cabinet, din ediții clasice frunzărite și adnotate la înfinit, după ce ideile cuprinse în ele au devenit un bun comun. La fel, factologia gazetărească lipsită de idei călăuzitoare, ca și practicarea meșteșugului artistic al cuvintelor, ori culorii, fără perspectiva idealului social, nu conduc prea departe. Ruptura între cuvinte și fapte nu mai este posibilă în cadrul societății socialiste multilaterale dezvoltate, în care exemplul personal dă dreptul la atitudine critică, în care cei fără merite personale, dobîndite prin muncă, nu se pot bucura de creditul opiniei colective. Personalitatea comunistului se constituie și se sprijină în mod democratic pe recunoașterea valorii personale și pe simpatia colectivității. Cu

Nu s-ar putea spune că satul contemporan este ocolit de cinești. Ba chiar, dacă am face o statistică, am afla că este zona cea mai frecventată de creatorii noștri din domeniul cinematografului. E și normal să fie așa, pentru că procesul de mari transformări revoluționare, marile mutații care s-au petrecut și continuă să se petreacă în existența și în conștiința țărănimii oferă scriitorilor, cineștiilor, tuturor creatorilor, un material extrem de bogat și de interesant, care poate fi convertit în artă. Din păcate, cu excepția câtorva romani (dintre care ale lui Marin Preda continuă să rămână pe primul loc), nu au apărut până acum opere — în niciunul din domeniile de creație — care să se ridice la înălțimea faptului de viață din care se inspiră. Cele câteva filme realizate cu câțiva ani în urmă — din care, la o recapitulare rapidă și din memorie, nu rezistă decât „Vremea zăpezilor” (Gheorghe Naghi), „Merii sălbatici” (Alec Căroiu), „Dragoste lungă de o seară” (Horea Popescu), „Casteianii” (Gheorghe Turcu) nu reușesc — datorită capacității lor reduse de a fi surprins profundimea și adevărul prefacerilor din viața satului — să ne anuleze impresia generală că acestea nu și-au găsit încă o reflectare artistică adecvată. Explicația ar fi poate lipsa de tangență a artiștilor — a scriitorilor, a scenariștilor, a regizorilor și chiar a actorilor — cu viața satului. Ei nu cunosc decât din alte cărți, din ziare, din auzite sau din scurte vizite de documentare adevăratele fundamentale ale acestei vieți. Și asta e foarte puțin. Fără cunoaștere nu există creație autentică și cunoașterea nu se poate rezuma la superficialele metode amintite mai sus. Cunoașterea presupune trăire, experiență de viață.

Din filmele citate doar „Merii sălbatici” și „Vremea zăpezilor” păreau făcute de oameni care cunosc viața satului, care știu să-i simtă pulsul și să-i surprindă răsuflarea fierbinte. Și iată că vine acum un regizor tânăr, Mircea Moldovan, absolvent de Institut, care (colaborând cu un absolvent mai vechi, dar tot debutant, și acceptând patronajul artistic al lui Gheorghe Vităniș) parcă are ceva nou de spus, despre sat și oamenii lui. Parcă îi cunoaște pe acești oameni, îi „simte”, îi înțelege. N-a avut decât un scenariu modest (Nicolae Țic și Const. Bordeianu) — refuzat probabil de alții (un debutant e bucurios să lucreze pe orice text, numai să lucreze), dar harul lui și-a pus amprenta imediat și filmul are vibrația autenticității, ne lasă să ghicim o subtilitate regizorală care ne dă speranțe.

Filmul „Frații” îl câștigă pe spectator prin autenticitatea fragmentelor de viață din care se compune, o autenticitate care e minată pe locuri de descrierea reportajistică, de notația pitorească, răminând to-

film

ÎN CĂ NU !

tuși stăpînă în majoritatea secvențelor. Faptul se datorește în mare măsură și priceperii autorului imaginii, Dinu Tănase, care, documentarist prin formație și experiență, contribuie hotărâtor la reușita filmului, dar îi inoculează și acele secvențe reportajice care sînt prea mult de documentar.

Narațiunea cinematografică este stufoasă, complicată din dorința manifestă a scenariștilor de a cuprinde într-un singur film cît mai multe aspecte ale vieții satului (și, cred, din neputința de a amplifica dramatic și de a conduce un singur fir al acțiunii). Mai întâi este conturat un portret al unui președinte de C.A.P., Ilarion este un om nou în adevăratul sens al cuvîntului, un pasionat, un înflăcărat, unul dintre aceia care a rămas în sat, n-a plecat să muncească la oraș pentru că — după propria-i mărturisire — am-

biționează să aducă orașul acolo. Foarte bine conturat mai ales datorită interpretării inspirate a lui Ilarion Ciobanu, președintele este un fel de centru de gravitație al tuturor problemelor satului. Și totuși, el intră în conflict cu o parte dintre cooperanții care sînt incapabili să vadă în perspectivă și care vor totul numai „pentru astăzi”. I se înscenaează o anchetă și i se aduc acuzații că și-a avantajează neamurile. Ușor iales, insuficient motivate dramatic, piste pe care e condusă această acțiune nu conving, rămin suspendate. În schimb relația, autentic dramatică, dintre Ilarion și Trandafir ar fi meritat o dezvoltare mai largă și o tratare mai aprofundată; se înfruntă, în fond, două moduri de a concepe viața, două sisteme de gândire, două elemente caracteristice ale vieții satului, ale vieții în general: pe

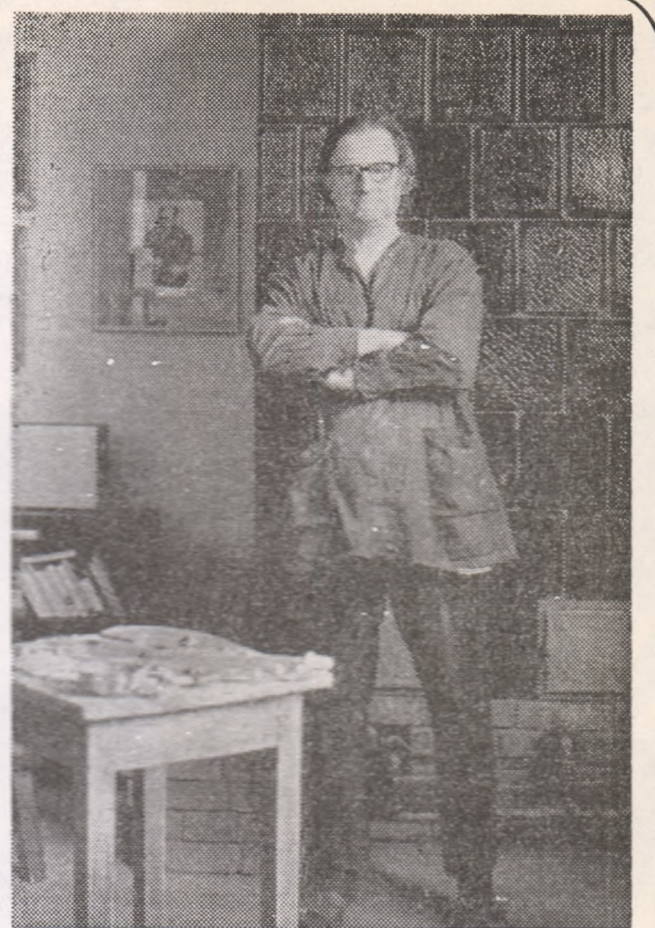
de o parte Ilarion, omul dăruit total muncii și intereselor colective, comunistul capabil să disceamă — în practica edificării noii societăți — binele de rău, esențialul de neesențial, principalul de secundar; pe de altă parte, Trandafir, o structură slabă, luînd viața în ușor, trăind pentru plăceri de fiecare zi. Drama ciocnirii dintre cei doi capătă o dimensiune aparte și din împrejurarea că Ilarion și Trandafir sînt frați. Potențarea afectivă a conflictului, cu rezonanțe de literatură deja cunoscută, pare puțin livrescă, puțin forțată, rezistînd doar unei judecăți binevoitoare.

Cei doi regizori au merite menționabile și în conturarea tipurilor, în zugrăvirea unor caractere destul de precise, complexe și inteligent integrate narațiunii filmice, dezvoltării conflictului. Aici cred că trebuie recunoscute și meritele scenariștilor care, dacă nu au avut capacitatea adăririi unor date mai generale și mai specifice ale satului, au știut să concentreze în cele două personaje principale — Ilarion și Trandafir — concepții ferme (într-un sens sau altul) asupra existenței, să facă din aceștia exponenți ai unor categorii de oameni pe care le intuim mai largi. La reușita conturării acestor tipuri, hotărîtor a fost aportul actorilor. Alături de Ilarion Ciobanu — despre care am vorbit mai sus — Emanoil Petruț impune printr-o creație originală, în niște dimensiuni noi pentru actor. Tipul de om slab, cu o psihologie labilă, ticălosul nealterat pînă în miezul ființei sale, omul incapabil să se țină drept fără mentor, cu un sufler în care mai este loc și pentru emoție — Trandafir va rămîne, cred, o prezență memorabilă în palmele lui Emanoil Petruț. Apariție extrem de agreabilă, Florina Cercel are o ținută și o voce care o recomandă pentru filme viitoare. Personajul ei, destul de incert ca mobil continuu în conflict și destul de stingaci conturat de autorii peliculei, câștigă prin originalitatea și farmecul actriței. S-a observat deja, într-o cronică anterioară, că o cocotă rurală nu se costumează ca la echipa de dansuri a căminului cultural.

Nu putem trece cu vederea două apariții — deși în roluri de mai mică întindere — a unor venerabili actori, George Calboreanu și N. Neamtu-Ottonel, a căror colaborare cu cea mai tinăra generație de regizori trebuie privită cu toată simpatia. În sfîrșit, contribuții menționabile, mai ales pentru nota de umor care o imprimă filmului au St. Mihăilescu-Brăila, Dem. Rădulescu, Mihai Mereuță și Drago Olteanu.

Dacă ar fi însă să răspund categoric la întrebarea: și-a găsit satul contemporan filmul pe care-l așteaptă și pe care îl merită? Cu mîna pe inimă aș răspunde: încă nu!

ȘTEFAN OPREA

OMAGIU DE ACASĂ

N-a venit la Iași întâmplător, a ținut să vină, trebuia să cunoască Moldova. A venit și a rămas legat pentru totdeauna de climatul spiritual care i-a modelat sufletul. N-are importanță cîtă ani a trăit efectiv la Iași, nici cîte zile din fiecare an poate fi găsit în tihna familială a căsuței de la Copou.

Important e că acest fiu al Banatului, născut la Craiova, cu studii făcute la București, s-a format ca artist în atmosfera de lirism discret și de reverie orgolioasă, susținută de gloria trecutului, a Iașului în care mai puteau fi recunoscuți pașii atîtor mari cititori de cultură și artă. A fost, alături de Sadoveanu, troienele de aramă așternute la picioarele toamnei; a respirat aroma podgoriilor ce-și protejează ciocniri de sărutul primelor brume împreună cu Păstorel Teodoreanu; a prins în penel lumina nedefinită, filtrată în brazii de la Durău, sub privirea ageră a lui Tonitza — a respirat și a înțeles ca nimeni altul moldovenismul exprimat în artă. De aceea, culoarea lui e violoncel și generozitate, pictura lui e caldă și nobilă, pîrînd a veni de departe, parcă din spanioli de la Escorial, parcă din aurul rembrandtian, dar și de aproape, din Luchian și din frescele bucovinene.

Atunci, la început, Baba ne-a uimit cu cîteva portrete coborîte de la Durău, de un dramatism cromatic ce covîrșea chiar solida edificare a desenului propriuzis. De atunci încoașe, urcînd spre un oarecare număr de ani sărbătorii în acest noiembrie, meșterul ne-a uimit de fiecare dată cu marea-îrta de portretist. De atunci încoașe, Corneliu Baba a creat pietre de hotar în pictura românească modernă, atît de stăpîn pe meșteșug și atît de vibrant la tot ce înseamnă om și omesc, încît fiecare lucrare a lui e de un epic zgudulator, depășit însă pe canavaua lirismului atenuant ca o surdina. Chipurile lui sînt zbucium și zîmbet, sînt disperare și nădejde dar sînt chipuri înfrumusețate de culele unor vieți adevărate.

Oricît ar tinde spre simplificare și personificare, Baba face pictură, aceea pictură seducătoare a marilor colorști. Culoarea lui e numai a lui, e culoarea potolită și cu atît mai intensă a peisajului moldovenesc în care pictorul vine ca la el acasă. Corneliu a rămas undeva pe vechi străduțe leșene, sub cireșii de la Bucium, sub geana severă a Ceahlăului. Baba e de ajuns; rostit fie cu Indulciri slave ca la Moscova, fie lansat gutural ca la New-York. Pentru că Baba înseamnă azi în primul rînd pictură românească la valoarea mondială.

La aniversarea de acum, meșterul trebuie să aibă în preajma sa și modestul omagiu al celor care-l așteaptă în fiecare anotimp să mai treacă și pe acasă.

AUREL LEON

cit acest spirit al marelui de oameni este mai larg cu atît oportunitățile de a fi în compania nouă, de a conduce acțiuni revoluționare, transformatoare, cresc. Astfel, se ridică din rîndul maselor conducătorii adevărați ai colectivităților de muncă, din uzine, școli, de pe șantier și din instituții. Împotriva servilismului și a favorizării, a relațiilor genitilor, de familie, neprincipiale în promovarea cadrelor, se ridică întregul partid și fiecare comunist, fiecare om cinstit în parte.

A fi „om de omenie” în cadrul societății noastre înseamnă pentru comunist obligația morală de a nepleca ca relațiile de producție și cele sociale, colaborarea și ajutorarea reciprocă dintre membrii societății în vederea realizării unui ideal superior, bine conturat în programul partidului, să nu sufere influențe nocive, deformatoare, din partea vechiului, a trecutului, sau prin imixtiunea unui import facil de apucături decadente. Principialitatea comunistă conturează o omenie demnă și eficientă social, nu o adaptare zîmbitoare și mieroasă la orice situație, nu linia de compromis și toleranță în raport cu tarele conștiinței, furtul, delapidarea, calomnia, minciuna și lenea, toate acestea fiindu-i nu numai străine, dar antinomice opuse, incompatibile cu rolul social-politic dobîndit prin opțiunea politică pe deplin conștientă.

A conștientiza în cultură, în planul moral, sau în cel artistic al imaginii, această structură de conflict cu vechiul, cu urmele lăsate în atitudinea altora, sau în cea proprie, de mileniiile practicilor barbare, de rapt și a-suprire, ură între ginți și familii, exploatare sclavă, feudală, sau mercantil-capitalistă, a deosebi din mulțimea faptelor și evenimen-

tele generalitatea caracteristică, legitatea formării dialectice a eroilor contemporani, conștința o misiune de înaltă noblete a artistului. Pentru filozoful de profesie, pentru eretic, dar și pentru gînditorul și activistul social care este artistul, legat trup și suflet de destinele societății socialiste, de realitatea dinamică a mutațiilor conștiinței, la care și el își aduce contribuția educativă, nu poate fi mulțumire mai mare decît aceea a determinării prin idee, prin imagine, a faptelor și caracterelor noi. Conștiința socialistă, în ansamblul ei, se constituie prin individualități distincte, prin personalitatea cristalizată a comunistului, ca factor pozitiv de atracție, ca model propriu, ca exemplu personal.

Realizarea personalității este funcție practico-istorică a unei comunități sociale capabile să asigure, după conceptul lui Marx, un coeficient de libertate ridicat în raport cu înțelegerea și stăpînirea legilor naturii și a relațiilor interumane, așa cum le înfăptuiește partidul revoluționar al clasei muncitoare. Modelul acestei societăți este comunismul, de aceea, în mod necesar modelul personalității care o realizează este omul angajat trup și suflet în acțiunile care obiectivează acest ideal, om real, supus suferinței, greșelii, nedreptății, deziluziei în prietenie ori dragoste, om ca toți oamenii, dar de o a-dîncă înțelegere a nevoii de a se sprijini pe ajutorul altora cînd este lovit ori slab, de a-i ajuta pe alții să se ridice alături de el, să crească și să învingă într-un ideal. Acesta este „comunistul de omenie”.

A milita pentru realizarea personalității nu înseamnă doar a-ți însuși teoretic cel mai avansat concept despre om și rolul său social, ci a participa efectiv la înfăptuirea so-

cialismului și a comunismului, adică al celui mediu social în care se creează posibilitatea colaborării și intrajutorării reciproce în procesul muncii, al creației. Marx a demonstrat teoretic, iar practica edificării socialismului multilateral dezvoltat vine să confirme acum necesitatea de a înfăptui coincidența dintre naturaleză și umanism, prin detronarea măștilor și a ipocriziei în relațiile interindividuale, coincidența dintre interesul individual și cel general social, prin dizolvarea egoismului în fapta folositoare celorlalți, fapta recunoscută a fi cea mai înaltă ca merit personal.

Oamenii rămin complementari, cum spune Marx, prin diviziunea muncii, a preocupărilor și creațiilor. Colaborarea lor devine tot mai necesară, iar personalitatea presupune o contribuție specializată, de înaltă calificare, la realizarea unui țel comun. A fi personalitate plener dezvoltată în socialism și în comunism nu înseamnă a fi supraom, adică genial sau perfect în orice domeniu, activ în toate direcțiile. O asemenea tentativă nu poate reuși nici în viață, nici în prezentarea eroului literar-artistic; ea provine din înțelegerea utopică, ori puerilă, a dezvoltării dialecticii individualitate-colectivitate, și poate conduce la rezultatul contrar celui dorit. Omul, ca individualitate, nu poate fi confundat cu calitățile întregii colectivități, ființa lui finită nu poate fi egală cu infinitatea aptitudinilor și calităților, talentelor și realizărilor, de aceea individualitatea se conturează prin înțelegerea și realizarea practică a locului și rolului concret-istoric ce-l are de acoperit în acțiunea general-socială. Astfel, o personalitate poate deveni reprezentativă pentru o întreagă nați-

une. Goethe credea că afirmarea personalității înseamnă reușita deplină măcar într-un domeniu, măcar într-un punct al activității omenești, necesare social. Cred că avea dreptate. Sfera generală de interese sociale se realizează prin virfuri valorice individuale.

Libertatea și realizarea personalității depind de înțelegerea și îndeplinirea necesităților sociale. Idealurile colectivității noastre sînt multiple realizate de personalități individuale, distincte. Eul social, personalitatea sa concretă, nu coincide cu universul social. Ar fi o imposibilitate, un drum care ar conduce spre uniformizare. Personalitatea, în condițiile diviziunii sociale subtile și a-dînci a muncii contemporane, nu poate fi decît parte, sau moment individual, de mazărimă valoare, a unei societăți care realizează, în ansamblu, idealul deplin al umanismului, în condițiile concret-istorice date ale edificării socialismului multilateral dezvoltat.

Depinde de scriitorii și artiștii plastici ai timpului nostru, de compozitorii și dramaturgii, să-și contureze personalitatea, în condițiile prelungite, în climatul unei libertăți de creație care înseamnă înalta conștiință socială, răspunderea față de obște, nu anarhism în gîndire și gest, nu individualitate izolată. Astfel, artistul dobîndește și pe planul imaginii artistice satisfacția conturării unor personalități, a unor eroi profund-umani, desprinși doar pentru moment din realitatea clocotitoare a României socialiste, desprinși nu decorativ și facil, nu ca modele festive, desprinși pentru a face un pas înainte, real și dens, în conștiința socialistă a maselor de oameni ai muncii.

Judecindu-mă

Deci nu-mi voi culca nicicind conștiința
Într-un vis de o zi, într-o bucurie de-un ceas ;
Sufletul meu ca sămînța
Suferind incolțește în glas

Locul meu e-nsemnat de scînteii
Care aprind marmora, apa și paiul
Trupul mereu biciuit de idei
Ca un orb caută, cu certitudine, raiul

Sigur, nimic nu voi putea aproape salva
Din ce-aș putea face peste o viață
Sînt că alunec spre așa ceva
Ca stropul de apă prin mîezul
Unui țurțure tînăr de ghiță.

Gloria mi-i încă de rouă
Ude vestmintele sînt
Dar trebuie să fie o moarte mai nouă
Undeva într-o lacrimă, pe pămînt

Scrisoarea a VII-a

La ora de spumă a mării, la ora
Cînd astfel visează adincul și-aminduro-ța,
Mie și ție, indiferent de distanța enormă
Care tronează-ntr-un noi
Ni se pare că sîntem sub cer împreună
Cobor prin grădina cu pini și cu lună
Pînă la apele mării,
Lingă buzele cele mai moi de izvor
Strîns aici lingă Coasta Azurului
Ca o lume de fete în cor.

Sînt, fără îndoială și gurile reci, carpatine
Ale apelor noastre
Prin Dunăre venite aici lingă mine ;
De marmoră și-aproape albastre
Dar aceasta nu stîmpără dorul,
Șopotul lor din Mediterană
Îmi reinvie în suflet pămîntul natal
Și izvorul
Acela unde cîndva ca într-o iconă
Pentru întîia oară sub lună, iubind te-am zărit.

E-o nebulie, o, dar, negreșit
Prin orașul ce doarme
Să-ncerci să te-opui uitării și somnului
Dar pînă și peștii ies din apă pe mal
Ademeniți de osul de scoică-nflorit

Cobor așadar prin grădina cu pini și cu lună
Prin preamuritoare grădina
Și s-ar părea să cobor
Dintr-un nor răsărit ca un mugure
Pe-o creangă de cer în lumină,
Nimic n-am văzut din ce-am crezut că va fi
Nu mai sînt nici măcar acele credințe severe
Și ca vîntul solar, petalele moi ale gîndului
Sursă făcîndu-le, de mîngîiere.
Nu-i decît moarte aici în grădina de pini
Ca într-un piept de statuie culcată
În singele încă virgin
Al gîndului, ce faptă n-a fost niciodată

Ca o lacrimă a lumii întregi
Mă așez tulburat pe o piatră
Aici în grădina de pini, în grădina de regi
Cînd amar fără margini,
Cînd dulce fără deșin
Dar nimic nici un răspuns nu găsec
Căci ouă fac umbrele
Și cresc cucuvelele
Aici, în grădina de pini

Oricum e o oră de dragoste între reptile
Și pentru că aici nimic nu se poate-mplinii
De patria mea la o așa depărtare
Luna e cocoțată pe cer de cîteva zile
În locul preasfîntului Soare

„Vous etez fatigués à naissance” zice-un pește :
Domnule, din naștere sînteți obosit
Faceți bine și-n vis vă treziți
Cît în lumea solzilor mei mai lucește
Gura de cer prin care-am răsărit

Și peștele înnoată în aerul bun, în grădina de pini
Ca un astru înnoată, el, începutul,
Scînteietoarele lacrimi ale inliieși lumini
În boabele căreia poate că-ncepe
O altă lume.
Căci e într-un fel nemaipomenită, grozavă
Grădina aceasta de pini

Și veacul încep să-l măsoar după pași
Cum ghiceam că esti tu în oraș
După paloarea luminilor
Aceasta-n cetatea cu numele lași
În cetatea grădinilor...

Oh, cînd eram în această preasfîntă cetate
Pentru ultima oară am cunoscut

Rădăcinile gîndului
Sub o tăcere-nghetată la cîteva sute de grade
Și sub umbra aceluia ce străluciră cîndva în cetate
Se iveau prin urmare ceea ce eu am numit
Rădăcinile gîndului
O alcătuire cum nicăieri nu-i posibilă
Și cred că de-aceasta mi-i dor ;
De lumea aceea de oameni
Căci ades îmi găsec pe vestmintele
Pulbera visului lor

Se cuvine gîndesc, aici în grădina de pini
Că esența de frunză-i podoba-nțeleșului
Și stării puțin și-n genuchi, din convingere
La cetatea colinelor,
La cea mai lucidă atingere
A veșniciei mele existente cu viața
Și-aceasta pentru că aici în grădina de pini
Nimeni n-o știe și-s încă puțini
Cei ce-o ghicesc după dorul ce-ades
Mă face cu ochii deschiși s-o visez
Deci pentru ca ea să rămînă-n vecie
Alături de scriptele indice
Și-alături de piramidele sfînt egiptene
Las din vecia ce tremură-nchisă în mine
Peste ea să se scuture o bună bucată de vreme

În apa de pomină ce curge-n blazonul cetății
Adică în singele celor ce-au cîtorit-o prin vreme cu vieții
Cerul e limpede și petele
Puse pe sfînte scrisori alătdate
Au ocrotit părintesc ca albinele
Mierea gîndirii
E-o judecată dreaptă a timpului sau poate că este
O așezare-nțeleaptă-a valorilor
La șaptea interiorii lor legi
Suferința atitor e candelă-n inima orelor
Și nouri de iarnă-nfloresc sus pe cer cu petalele reci
Adunate pe stele, ca-n jurul staminelor ;
Către acestea am lîns
Și cu rînduri de vieți
Cu toți cei prin stele plecați către lumea luminilor

Mă înțelegi, așadar, pentru ce aici în grădina de pini
Mă simt ca și mort, ca și dus după nouri
Cu toate că frumuseți ca acestea nu sînt pretutindeni.
Cu toate că apele mării muncesc să-mi aducă ecouri
Din depărtata mea patrie
Din lacrima cea mai poeză
Din țărîmii privirii române
În jurul căruia dănuită cu toțel, discretă
Viața mea ca o geană de suflet rămîne.

Nisa, 1970.

Cred

Nu în zadar contrazicerea ce tulbură lumina văzduhului
Sărită în țărîna, aici, de pe lună
Nu în zadar argumentele extrase ca vinul din strugurii
Logicei noastre structuri
De acum înainte, sigur sînt, voi muri din convingerea
Că prin mine sădesc în pămînt
Valul de univers cu mirezme
Din alte planete sau poate din lumile
Ce pe planeta aceasta vor fi ..

Eu unul trăiesc în această ne-nvînsă convingere
În propria-mi hotărîtă și fără amin fericită durere
Eu mă dau universului
Nu-i numai pulbere totul
Nu-i numai iluzie în nodul sintezelor
Și incrușare de direcții întîmpătoare !
Există în oameni supremele surse !
Nestăvilite sînt energiile !
Diabolic de sfîntă privilegiu
Înscrie pe cer liliacul de raze al stelelor
Albastrul farmecă-n totul, toate tainele cerului
Și inchiupie-ți fruntea mea
Călătoare, cugetătoare...
Zbaterea ritmează văzduhul
De acum înainte eu voi muri din convingerea
Că nu-i în zadar între-atitea
Nici zbaterea mea de a mă ritma ca eu însumi

Să nu mă bănuie, o, nu, îndrăgostit peste fire mă simt
De pulsul duios al pămîntului
De tronul acesta suprem al puterilor socotit de el însuși
Tron al tuturor cerurilor
Puternic, el însuși creator al imaginii
Puterii tuturor cerurilor.
Și partea aceasta din mine, cu dragoste,
N-o socoti ca o rană,
Reaminteste-ți, dreptate-mi vei da,
Cum urcat-am pe dealul convingerii ;
De sufletul meu cum trona
Și de dulcea lumină venită din oameni
Inchiupie-ți dar, liliacul !

PREROMANTISMUL ROMÂNESC

Ideea de a consacra un studiu întins unei etape mai puțin cercetate a literaturii noastre este în măsură să trezească un real interes și o justificată curiozitate. În genere, se considera că în primele decenii ale secolului trecut literatura noastră are aspectul unui amestec de elemente eterogene, sărac în valori estetice veritabile și mai ales greu de definit prin vreo manifestare constantă. *Preromantismul românesc*, studiul semnat de Mircea Anghelescu, spulberă în bună măsură o asemenea viziune. Observînd varietatea tendințelor culturale și estetice ale epocii care marchează înscrierea literaturii noastre pe traiectoria unei evoluții moderne, autorul încearcă să desprindă, din multitudinea manifestărilor, acele linii de forță care-i conferă un sens coerent, progresiv. Acest sens este dat de prezența elementelor preromantice în literatura timpului. Mircea Anghelescu face în bună parte istorie culturală, conștient că însemnătatea acestei epoci nu rezidă cu prioritate în valorile artistice pe care le-a dat.

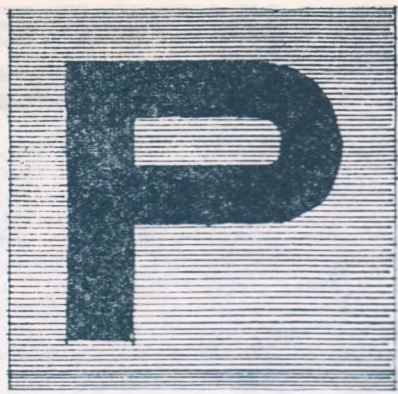
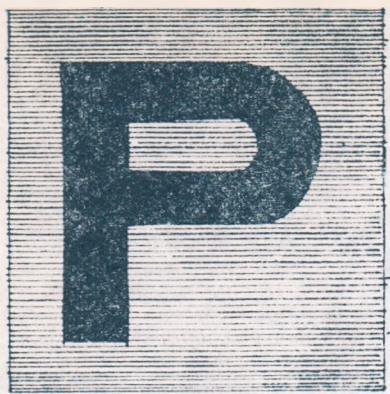
Dacă nu se poate vorbi de existența unui preromantism românesc cu coordonate clare, este în afară de orice îndoială că afirmarea romantismului nostru de după 1840 se sprijină pe etapa anterioară.

Preromantismul s-a consolidat prin detașarea, dacă nu categorică, în orice caz, sensibilă față de clasicism, printr-un proces desfășurat de-a lungul aproape a întregului secol al XVIII-lea. Literatura română se află, mai ales după 1800, în faza constituirii sale, nu prin lupta contra tradiției ci prin preluarea onora dintre elementele acesteia și, concomitent, prin înglobarea altora mai noi. Pe un teren în mare parte nedestelenit au rodit semințele clasicismului, iluminismului și preromantismului într-o convietuire bizară pentru un spirit sistematic. Viitorul era deschis tuturor manifestărilor. Sensibilitatea modernă, cultivată prin educația în școală și prin lecturi din literatura timpului, a selectat însă manifestările spirituale cu viitor imediat și anume pe acelea care veneau în întîmpinarea romantismului. Asistăm astfel la apariția unui uimitor fenomen de „sincronizare” cu tendințele cele mai noi ale literaturii europene, stimulat de o serie de traduceri care circulau mai ales în copii manuscrise. Autorul studiului în discuție s-a aplecat cu generozitate asupra acestora, despuind colecții uitate de timp pentru a reconstitui coordonatele unei epoci cu consecințe hotărîtoare pentru evoluția ulterioară a literaturii noastre. Dacă aceasta înseamnă acribie de „buchinist”, cum o numea cu superioră ironie un cronicar literar, roadele ei sînt excelente, fiindcă se constituie într-o cercetare deosebit de utilă, întru totul remarcabilă prin originalitate.

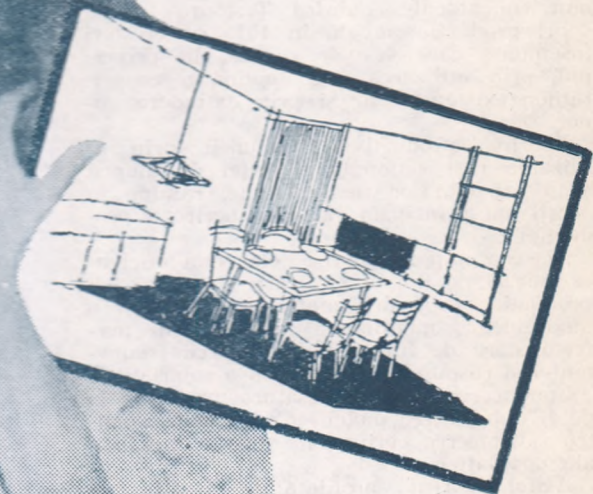
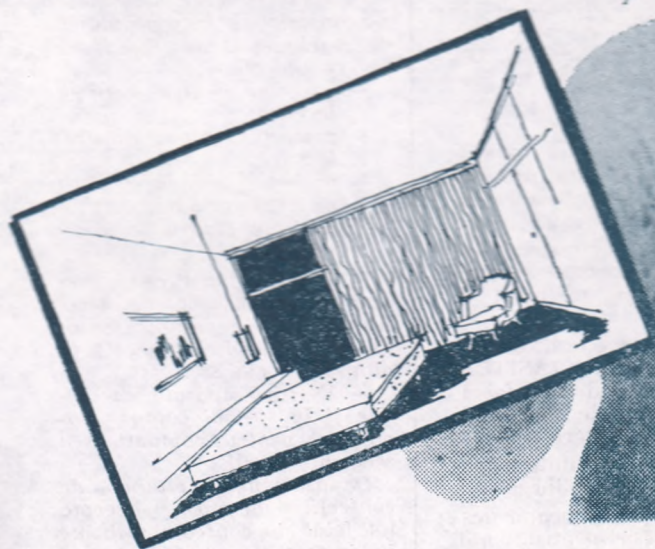
M. Anghelescu nu afirmă existența de sine stătătoare a unui preromantism românesc. Realitatea îi impune să consemneze prezența la noi a preromantismului mai mult ca o dispoziție sufletească, ca o stare de spirit existentă alături de alte elemente uneori opuse, cu care coexistă. Prioritatea îi este însă conferită de evoluția literaturii noastre în etapa următoare a romantismului propriu-zis, care fie că îl continuă, fie că îl dezlănță din perspectiva unei sensibilități și ideologii noi, constituite, de data aceasta, într-o estetică. Prezența masivă a elementelor preromantice este semnalată în perioada 1810 — 1840. Aceste limite pot fi, desigur, discutate și autorul însuși este conștient de aceasta. Sentimentalismul, ca manifestare tipic preromantică, este prezent în plin romantism la poeți ca Bolliac și Bolintineanu. O privire asupra unor motive sau atitudini preromantice în literatura de după 1840 ar fi fost, fără îndoială, cel puțin bine venită. Dar romantismul însuși nu poate fi atât de precis situat în timp, iar delimitarea sa de preromantism este și mai dificilă. Argumente pentru prelungirea etapei preromantice se pot găsi relativ ușor, dar nu acest lucru este cel mai important. Manifestările fundamentale ale preromantismului în general și ale celui românesc în special au fost definite în formulări clare, cu efortul de a le delimita de cele clasice pe de o parte, și de cele romantice pe de alta. Configurația preromantismului se conturează astfel în mod pregnant, atît sub aspectul elementelor noi, cît și al celor pe care le preia. Filația unor motive este prezentată succint. La obiecția care s-a făcut că din moment ce unele din aceste motive sînt prezente în opere mult anterioare ele nu pot fi considerate tipice pentru preromantism, răspunsul este implicat în paginile cărții. Nici un curent nu se rupe total de tradiție și nu-și construiește teme, concepte și atitudini noi la modul absolut. Ca slări de spirit, preromantismul și romantismul sînt mai mult sau mai puțin prezente în toată istoria literaturii universale. Un curent se constituie și-și impune dominația într-un anumit moment prin cultivarea cu *predilectie* a unor motive, stări sufletești, atitudini, idei, create de el însuși sau preluate din tradiție, reunite într-o sinteză originală ale cărei coordonate îl definesc în raport cu celelalte. Nu spunem nici un lucru nou afirmînd toate acestea. Sentimentalismul, neliniștea, melancolia pot fi întîlnite și în afara preromantismului, dar nicăieri cu ponderea pe care o capătă în cadrul acestuia.

Preromantismul românesc este definit de M. Anghelescu și prin analiza motivelor sale fundamentale, care sînt convertite de poezii române la experiența și factura lor sufletească, la necesitățile etapei istorice în care se afla societatea românească și literatura națională, angajate în procesul complex al înnoirilor și al luptei cu elementele care-i frînau evoluția. Deosebit de atent în stabilirea surselor exacte ale manifestărilor preromantice din literatura noastră, M. Anghelescu le menționează și pe cele autohtone, adesea de origine folclorică.

Extrăgîndu-și argumentele din texte care, cu puține excepții (Asachi, Cârlova, Alexandrescu), au o valoare estetică redusă, cercetătorul trece prea ușor peste o întrebare destul de însemnată : în ce măsură elementele preromantice din poezia de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui următor sînt expresii autentice ? Un răspuns satisfăcător întîmpinăm numai în cazurile în care multe din producțiile poetice sînt în afara artei, unele sînt ecoul mai mult sau mai puțin direct al lecturilor din poezii străine. Oscilațiile între clasicism, iluminism, preromantism etc. rîndesc numeroase semne de întrebare privind structura culturală a autorilor. Dacă nu toate aceste probleme sînt menționate, se documentează însă convingător existența unei atmosfere preromantice în primele patru decenii ale secolului al XIX-lea care pregătește afirmarea plină a romantismului în etapa următoare. Obiectivul propus inițial a fost astfel atins.

Construcția de locuințe proprietate personală Iași

O. C. L. P. P. - I AȘI

Coordonatele principale ale activității desfășurate de către Oficiul pentru construcția de locuințe proprietate personală își au originea în deplina înțelegere a faptului că această activitate trebuie subordonată întru totul solicitanților și preferințelor lor.

Astfel, pentru anul 1971 numărul de apartamente planificate a se executa prin unitatea noastră s-a dublat față de anul 1970, asigurându-se totodată posibilitatea de a satisface toate categoriile de solicitanți, prin executarea de apartamente cu diferite grade de confort și în toate zonele municipiului Iași.

Apartamentele proprietate personală ce se construiesc sunt dotate conform tuturor necesităților, fapt ce contribuie la realizarea confortului solicitat de cetățeni.

Pentru anul 1972 se vor contracta și executa un număr de 1.750 apartamente numai din fondurile populației, cu sprijinul statului în credite și execuție, cu următoarele grade de confort:

Categoria I-a de confort 809 apartamente;

Categoria II-a de confort 888 apartamente;

Categoria III-a de confort 60 apartamente.

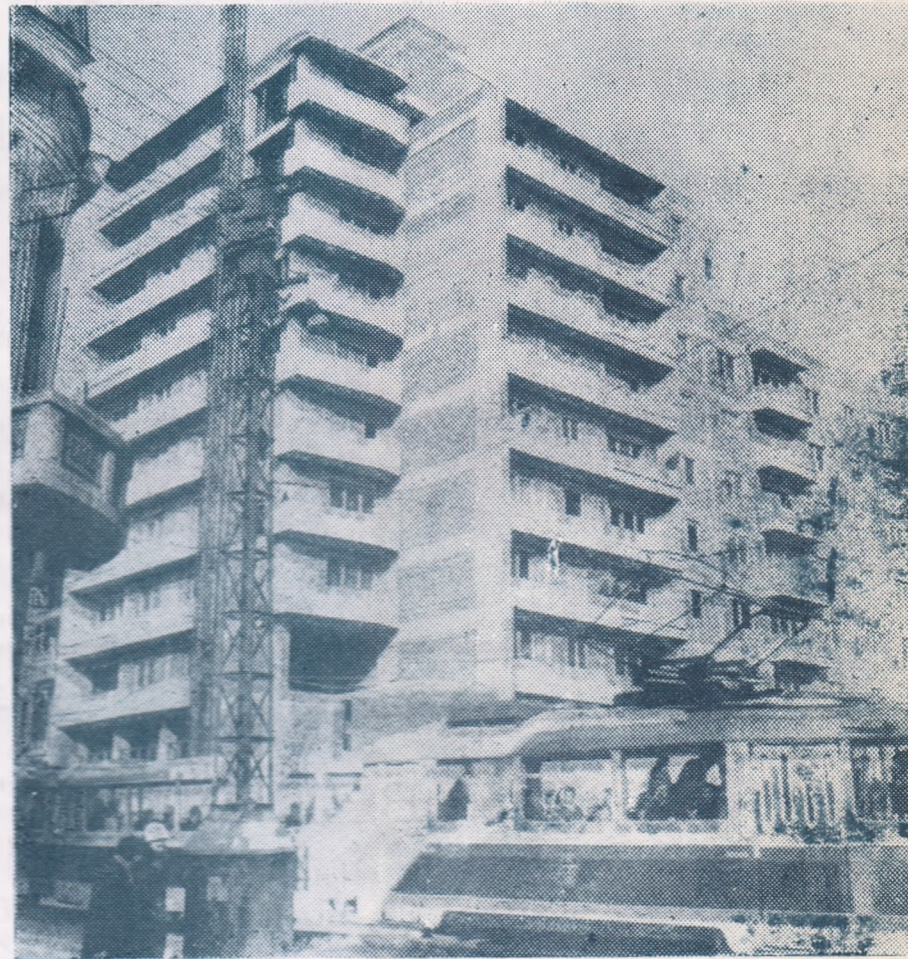
Ca zone de amplasare a acestor apartamente trebuie menționat că ponderea lor este în cartierul nou din zona Bahluiului (Cartier Alexandru cel Bun), unde primele apartamente se vor da în folosință încă din acest an; de asemenea, un număr însemnat de apartamente se vor construi în Piața Podul Roșu și cartierul Tătărași.

Apartamentele proprietate personală puse în vânzare sunt accesibile solicitanților

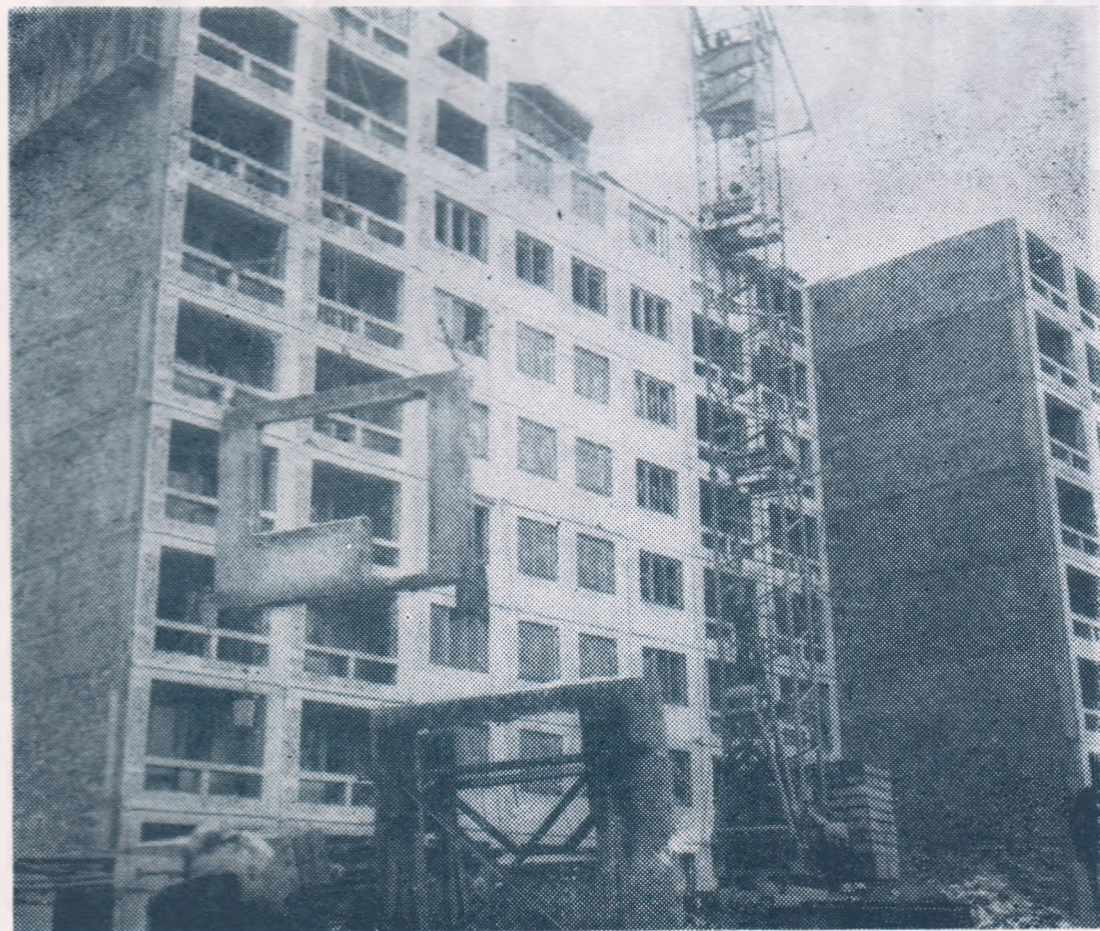
cu venituri diferite, aceasta realizându-se prin varietatea categoriei de confort ce se execută; diferențele între gradele de confort constau în dimensiunile camerelor de locuit, precum și la dimensiunile dependințelor ce sînt mai mici pentru gradul II și III de confort față de un apartament etalon de categoria I-a. Celelalte utilități, accesorii și finisaje sînt aceleași, indiferent de categoria de confort.

Trebuie de menționat că statul sprijină solicitanții ce nu dispun de mijloace bănești, prin acordarea de credite pe termen scurt pentru constituirea avansului minim sau pentru completarea acestuia, avans ce este necesar la înscrierea pentru construcția de locuințe proprietate personală.

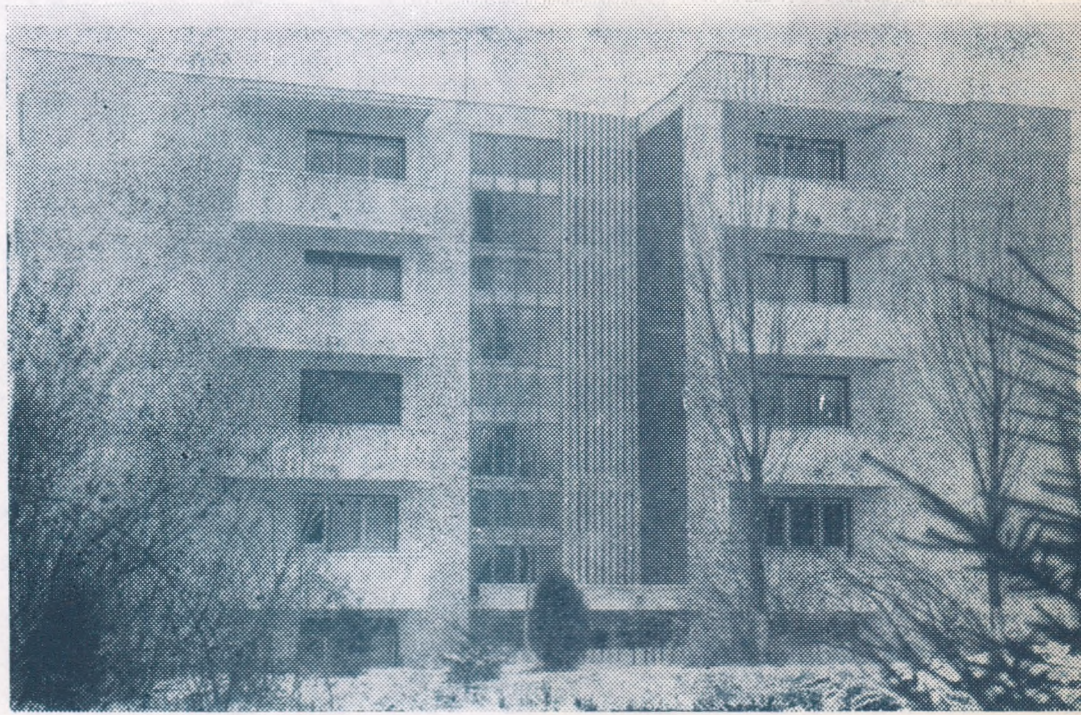
G. M.

Bloc Tg. Cucului

Bloc T₁-T₂ Tătărași, categoria I confort

Bloc C₁ Văscăuțeanu

FABRICA TĚSATURA IASI

FABRICA TĚSATURA IASI va cunoaște în acest cincinal o dinamică ascendentă, concretizată atât în apreciablele sporuri de producție, cât și într-un amplu proces de înnoire a producției, de diversificare și îmbunătățire calitativă a țesăturilor.

Cifrele prevăzute a fi atinse în anul 1975 sînt concludente. Fabrica TĚsatura își va spori producția anuală în 1975 cu creșteri însemnate care se vor realiza, în principal, prin utilizarea mai deplină a capacităților existente, dar și prin extinderea unor secții.

Sporirea productivității muncii, prin utilizarea mai rațională a forței de muncă și a capacităților în funcțiune, rămîne în acești ani principala cale de sporire a producției.

Aceasta impune luarea celor mai eficiente măsuri pe linia planificării și organizării producției, asigurării materiilor prime și a materialelor, menținerea mașinilor în perfectă stare de funcționare, creșterii competenței și răspunderii în muncă a salariaților.

Conducerea Fabricii TĚsatura urmărește zi de zi îmbogățirea pieței cu noi produse pentru satisfacerea cerințelor mereu crescînde ale populației.

Astfel, fabrica profilată pe țesături de bumbac pentru lenjerie de pat și pentru cămăși va introduce în producție pînă în 1975 circa 150 articole noi, în mii de desene și poziții coloristice diferite.

Aproape 40 la sută din valoarea producției a anului 1975 se va concretiza aici în produse noi asimilate.

E cazul să subliniem realizările meritorii din acest an la această fabrică care a oferit pieței 30 de articole noi în 61 de desene și 240 poziții coloristice.

Se lărgeste sfera de interes acordată introducerii firelor polinozice și poliesterice simple sau în amestec cu bumbac (în vederea reducerii importului de bumbac). Trebuie să subliniem că în intervalul de zece luni colectivul Fabricii TĚsatura Iași realizează o producție globală suplimentală în valoare de peste 4,6 milioane lei și o producție marfă de circa cinci milioane lei. Depășirea aceasta se poate materializa în cantități de produse: 162,3 tone fire tip bumbac, 61 de mii m.p. țesături etc.

Fabrica TĚsatura, cu o valoroasă experiență tehnică și cu o binemeritată prețuire a produselor sale pe piața internă și externă, s-a impus din ce în ce mai mult în industria textilă românească, numărîndu-se astăzi printre cele mai importante fabrici textile, ca mărime, ca utilitate, ca nivel de pregătire a cadrelor sale.

Caracterul complex de producție al acestei fabrici, marca sa de fabricație IASITEX, sînt extrem de cunoscute, produsele fabricii sînt foarte apreciate atât de partenerii interni cit și de cei de peste hotare.

Țesăturile produse sînt de calitate superioară, fiind realizate într-o gamă largă, din fire unice vopsite în fir sau în bucată, destinate lenjeriei și confecțiilor pentru copii, femei și bărbați.

INTREPRINDEREA DE REȚELE ELECTRICE IASI

Dezvoltarea susținută a economiei și vieții sociale din țara noastră a necesitat crearea unui puternic sistem energetic național capabil să satisfacă cerințele tot mai mari de energie electrică.

Producția de energie electrică a țării noastre a sporit într-un ritm mai înalt decît al celorlalte ramuri industriale ajungînd în anul 1971 la circa 40 miliarde kilowat ore și respectiv la peste 8000 Mw putere instalată.

În acest ritm de dezvoltare s-a înscris și întreprinderea de rețele electrice Iași, care are ca obiective:

- proiecte pentru stații electrice
- proiecte pentru linii electrice
- proiecte pentru posturi de transformare
- proiecte pentru reparații capitale.

Prin secția PRAM execută toate măsurătorile necesare legate de energia furnizată a abonaților casnici și unităților socialiste.

Verifică aparate energetice și în special contori monofazici pentru populație și sectorul socialist.

De asemenea atelierul de confecții metalice, execută tot felul de confecții utilizate în instalațiile electrice necesare producției proprii cit și pentru șantierul de construcții motaj energetic Iași.

Prin șantierul de construcții montaj energetice efectuează următoarele lucrări:

- electrificări rurale
- instalații interioare urbane și rurale
- linii electrice de medie tensiune.

Furnizează energia electrică primită din sistem și produsă de întreprindere tuturor fabricilor, uzinelor, întreprinderilor industriale, agriculturii și abonaților din județele Iași și Vaslui.

În anul 1944 puterea instalată în MW. a fost de 80,75; la 31.X.1971 puterea instalată a fost de 553,342 MW.

Față de anul 1944 a crescut de 6,91 ori.

În timp ce în anul 1944 exista un singur sat electrificat la 31 octombrie 1971 se aflau electrificate 758 de sate.

- În județul Iași 383 sate
- În județul Vaslui 375 sate.

Față de satele existente

procentul de electrificare pe județe se prezintă astfel:

- În județul Iași 90,1%
 - În județul Vaslui 82,2%
- În anul 1944 existau numai 150 rețele electrice. La 31 octombrie 1971 întreprinderea de rețele electrice furnizează în județele Iași și Vaslui energie electrică prin:
- 6944,9 km. linii electrice aeriene.
 - 842,2 km. linii electrice subterane.

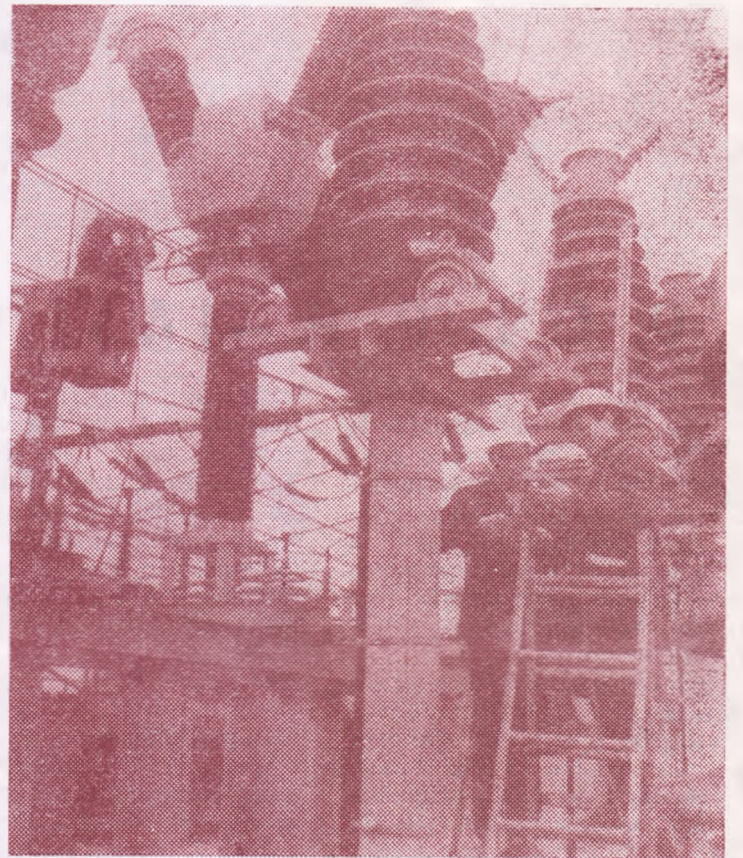
Față de anul 1944 liniile electrice în ambele județe s-au mărit de 51,7 ori.

Pentru o bună deservire a beneficiarilor se furnizează energie electrică prin 12 stații cu o putere instalată de 264,200 KVA. și un număr de 1695 transformatoare cu o putere instalată de 289,142 KVA.

Numărul abonaților de la 30.413 cit erau în anul 1944 în ambele județe, se ridică la 30 octombrie 1971 la cifra de 129.204 din care:

- în mediul urban 69.886
- în mediul rural 59.318

C. H.

UZINA DE FIBRE SINTETICE IASI

... dus nou s-a dovedit un mesager al competenței și ingeniozității, priceperii și hărniciei colectivului uzinei.

„TEROM“-ul, noua fibră poliesterică oferă un sortiment variat de articole elegante și plăcute la purtat cu un colorit viu, rezistente, neșifonabile și cu posibilități de întreținere extrem de ușoare.

Datorită deosebitelor sale calități, TEROM poate înlocui cu succes fibrele naturale — lina bumbacul și inul și este superior țesăturilor din alte fibre sintetice. Domeniul de utilizare al fibrelor poliesterice cel mai cunoscut și mai larg răspîndit îl constituie producerea stofelor în amestec cu lina în filaturile de lina pieptănată, în proporție de 55 la sută fibră poliesterică și 45 la sută lina. Din acest amestec rezultă un sortiment variat de stofă.

De asemeni, se pot obține stoffe din fibre poliesterice 100 la sută. Marca TEROM a devenit cunoscută și apreciată nu numai în țară ci și pe multe meridiane ale globu-

lui. Fibra TEROM se exportă azi în multe țări ale lumii, între care: Franța, Elveția, Italia, Belgia, Israel etc.

Perspectivile îmbunătățirii calității produselor se dezvoltă atunci cînd aruncăm o privire în modernele laboratoare de cercetări.

Utilitate la nivelul ultimului cuvînt al tehnicii, acestea permit realizarea de cercetări și studii de mare finețe care ne dau posibilitatea să pătrundem pînă în cele mai fine aspecte de structură și compoziție.

Conducerea uzinei este în permanență preocupată pentru dezvoltarea acestei uzini în asigurarea ritmică cu materii prime și materiale, desfacerea producției de fibre și fire și de diversificarea sortimentelor solicitate în țară și în străinătate.

Dintre sortimentele produse de uzină, notăm: bumbac alb, lina albă puf, lina albă cablu termofixat, lina albă pală, lina neagră puf, lina neagră cablu termofixat, lina neagră pală, lina albă cu piling redus (puf), lina albă cu piling redus (pal în alb).

UZINA MECANICĂ NICOLINA IASI

UZINA MECANICĂ NICOLINA IASI. cunoaște remarcabile succese obținute an de an.

Dintr-un atelier de reparat material rulant, cu un nivel tehnic destul de scăzut, astăzi uzina a căpătat un loc important în producția industrială a țării. Pornind de la realitățile concrete ale dezvoltării industriei socialiste, partidul a acordat o atenție deosebită dezvoltării ramurii constructoare de mașini, din care face parte și UZINA MECANICĂ NICOLINA IASI.

Schimbarea profilului uzinei, prin trecere de la reparații material rulant la construcția de mașini și utilaje pentru construcții industriale și de drumuri a pus în fața colectivului sarcini destul de grele, pe care a reușit să le îndeplinească cu succes.

Ritmul de creștere al producției, în plină ascensiune an de an, a fost posibil prin înzestrarea treptată a uzinei cu noi mașini și utilaje de mare productivitate.

Dintre produsele specifice noului profil care se fabrică în UZINA MECANICĂ NICOLINA IASI, putem cita: centrala de beton de 60 de mii m.c./an, complet automatizată; centrala semiautomată de 30 de mii

m.c./an, prevăzută pentru noi îmbunătățiri, centrala mobilă de beton de 10—15 mii m.c./an automatizată.

În planul tehnic au fost prevăzute o serie de produse, fie pentru îmbunătățiri, fie pentru a fi asimilate: centrala mobilă pentru repararea betoanelor CMB. îmbunătățiri și centrala de preparat beton 45 — 50 m.c./h pentru studiul tehnic, economic și avizare; instalații transportabile pentru preparat mixturi asfaltice, cu o capacitate de 35 — 40 t/h care datorită productivității sporite, cit și calității superioare a mixturilor asfaltice, are o mare utilizare pe șantierul de construcții: stații de preparat mixturi asfaltice R.III; uscător mecanic R.III și malaxor mecanic, solicitate tot mai mult de unitățile constructoare de drumuri. Uzina mai produce: încălțătoare cu cupă de 0,8 m.c. și 1,6 m.c. montate pe tractor S-650 utilizate pentru manipularea materialelor de construcții ca: pietriș, nisip, etc., apoi silozuri pentru ciment de 25 tone și 81 tone. Silozuri metalice pentru ciment în vrac de 25 tone.

INTREPRINDEREA AGRICOLA DE STAT MIROSLAVA

De vorbă cu ing. CORNELIU MARDARE — directorul I. A. S. Miroslava

E de presupus că toți cei născuți la țară sînt matinali. Inginerul Corneliu Mardare e originar dintr-un sat vasluian. Totuși, nu cred că în anii copilăriei s-a sculat atît de dimineață ca acum, cînd e directorul unei întreprinderi agricole întinse pe o arie care măsoară în lungime cam jumătate din județul Iași. „In schimb acum mă culc mai tîrziu“ obișnuiește dînsul a glumi. Așa se face că discuția noastră se desfășoară în ceasul cînd soarele abia răsărit săgetează oblic dealurile din sudul orașului, săltîndu-l de pe scaun pe directorul gata de plecare, poate spre Rebricea, poate spre Răducăneni.

Observînd că i-am surprins nerăbdarea începe prin a o explica:

— Agricultura înseamnă în primul rînd o luptă cu suprafețele și cu timpul, cu implacabilul timp. Aici contează fiecare zi smulsă anotimpului, fiecare oră cîștigată. Iar timpul la noi se exprimă prin cifre de producție realizată. Muncim într-un specific care pretinde neconținut. De modul cum fi satisfacem necesitățile (cantitativ și la timp) depinde succesul sau insuccesul nostru, adică anul bun sau rău.

— M-am documentat la tov. ing. Const. Iustin, șeful producției, și pot afirma că 1971 a fost pentru I.A.S. Miroslava, în ansamblu, un an bun, chiar mai bun decît 1970 care, de asemenea, n-a fost un an rău. Indicatorii la producție vor fi realizați față de 1970, cu o depășire de 10—15 la sută, iar beneficiile vor întrece pe cele de anul trecut cu 20—30 la sută. În adevăr, e ceva, așa că nu vă mai întreb cum stați (mai ales că parcă vă frige scaunul !), ci doar în ce vă stă puterea ?

— În zootehnie, adică în cea mai dificilă ramură a agriculturii. Fermele producătoare de lapte, citate în ordinea rezultatelor obținute: Galata, Dancu, Scînteia, Rebricea (care va intra în producție în 1972) și cele de oi de la Dobrovăț și Isaia, domină cultura mare. Dacă în 1970 am obținut o producție de 3900 litri lapte de cap de vacă furajată, anul acesta sper să depășim pragul lui 4300.

— Am impresia că profilul întreprinderii pe care o conduceți a fost dictat de așezarea la marginea orașului, adică sînteți una din furnizoarele laptelui ce se consumă în Iași.

— Da și nu, pentru că în actualele condiții transportul mărfii nu mai contează. Fermele de vaci sînt amplasate acolo unde este asigurată furajarea și întreținerea, nu în apropierea clienților. Ale noastre sînt amplasate la Galata și Dancu, fiindcă aici

e baza lor furajeră. E mai economicos transportul produsului finit, decît al materiilor prime. De altfel, cea mai modernă fermă o construim acum la Rebricea.

— Dacă nu vă incomodez, am o propunere: facem drumul împreună. Discuțăm mergînd și vîzînd.

— Asta zic și eu operativitate. Să ne grăbim.

— Ce vă propuneți în legătură cu Rebricea ?

— Dotarea cu un nucleu animalier de elită, poate vaci din Danemarca sau Olanda. Circa 7—8000 de capete. Construim în regie proprie un proiect realizat de către sectorul nostru de construcții, model ce se află în curs de realizare și la Sascul. Principiul de bază: să fie adaptabil la orice tehnologie modernă fără modificări ulterioare, mai ales fără modificarea as-

— Probabil de aceea medicul veterinar Gh. Hrițcu, șeful fermei Dancu, imi spunea că zootehnistul ideal e cel care locuiește chiar în fermă.

— Cred că în general agricultorul, mai ales cînd e inginer, trebuie să fie permanent în fermă, să conducă și să formeze oamenii. Fruntași în producție ca Gh. Lungu de la Dancu, erou al muncii socialiste, Aionesei D. și Ciorsac D. de la ferma Galata sau Andrieș Ion de la Scînteia nu se nasc peste noapte, sînt rezultatul unei răbdătoare munci formatoare. Zootehnistul de azi, adică la nivel 1971, e un specialist eiclat și reciclat, obișnuit a minui aparatura (mulgătorul electric, racleții de evacuat gunoiul etc.) iar sentimentul de specialist îi conferă o demnitate pe care ține să o transforme în tradiție. Astfel se obțin cadre de

materialicește în rezultatele obținute. Sentimentul de a crea la locul tău de muncă și integrarea în ritmicitatea producției sînt hotărîtoare în legarea omului de producție.

— Care a fost cea mai frumoasă perioadă din cariera dv. ?

— Cînd întreprinderile agricole de stat au început să dea beneficii, depășind stadiul pierderilor planificate.

— Ce necazuri aveți totuși ?

— Dat fiind economia brațelor de muncă spre care trebuie să tindem, ne orientăm spre ierbicidare și chimizare, adică spre extinderea muncilor mecanizate. Or, aici avem nevoie mult de asistența tehnică a uzinelor constructoare de mașini și a industriei de îngrășăminte chimice. Industria respectivă însă n-a intrat încă în ritmul impus de agricultură.

— Sînteți absolvent din 1956, deci aveți 15 ani de producție. Ce sfaturi le dați tinerilor care vin după dv. ?

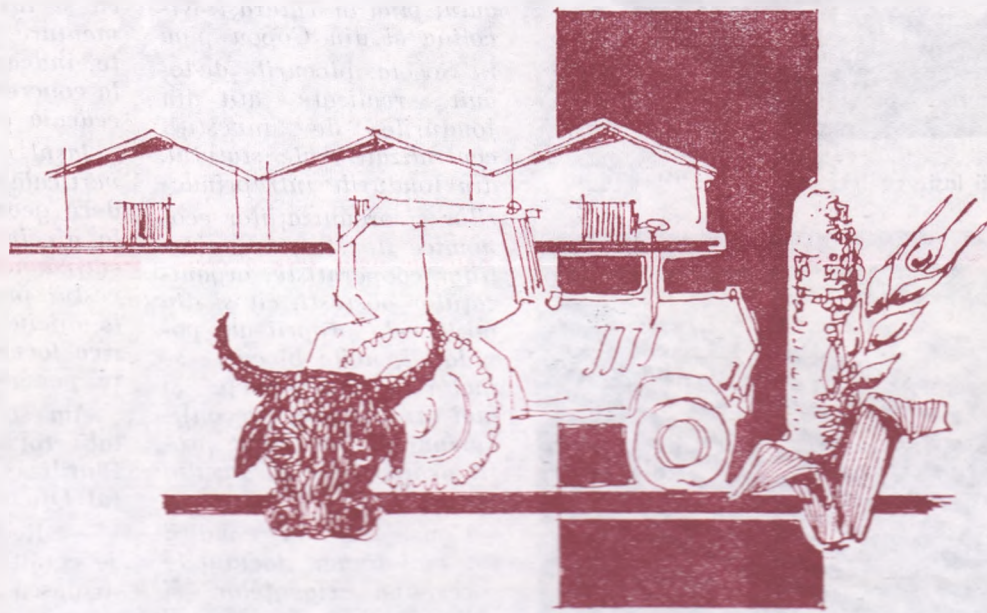
— Să nu le fie teamă de producție; să înceapă prin a cunoaște oamenii cu care trebuie să lucreze, dar la locul de muncă; să discute toate deciziile cu oamenii care le vor aplica în așa fel încît aceștia să le înțeleagă; să fie neobosiți în a ține pasul cu știința citind și studiind mereu; să transmită celor cu care lucrează cît mai mult din știința lor; să le intre în sînge ritmul impus de legile meseriei.

— Cum vedeți viitorul întreprinderii pe care o conduceți ?

— Jalonat precis, indiferent de ce aron dare s-ar aplica, deși eu cred că actuala e cea mai nimerită: zootehnia susținută de cultura mare. Prevăd un învățămînt la toate nivelele acordate la cerințele agriculturii moderne (deci și continua specializare a muncitorilor) condiții pentru a realiza schimburi de experiență în țară și peste hotare. I.A.S. Miroslava militează pentru asimilarea ei cu o întreprindere industrială, în care omul prevede meteorologia, combate imprevizibilul legat de natură, face totul pentru ca ritmicitatea producției să nu sufere, să aibă siguranța acelei aparatului în care apeși pe un buton și actul prevăzut se produce întocmai.

Prea ne-am contopit cu această profesie (dacă ar fi s-o iau de la început tot agronom m-aș face) ce vine din milenii ale istoriei noastre spre a o vedea altfel decît baza progresului socialist și comunist spre care năzuiește poporul nostru liber și stăpîn pe munca lui.

Realizat de
AL. ARBORE

pectului exterior. Nu ne mai putem permite luxul de a moderniza luînd-o de la nivelul zero. Totul va fi gata la 31 decembrie, astfel că în 1972 Rebricea intră în producție.

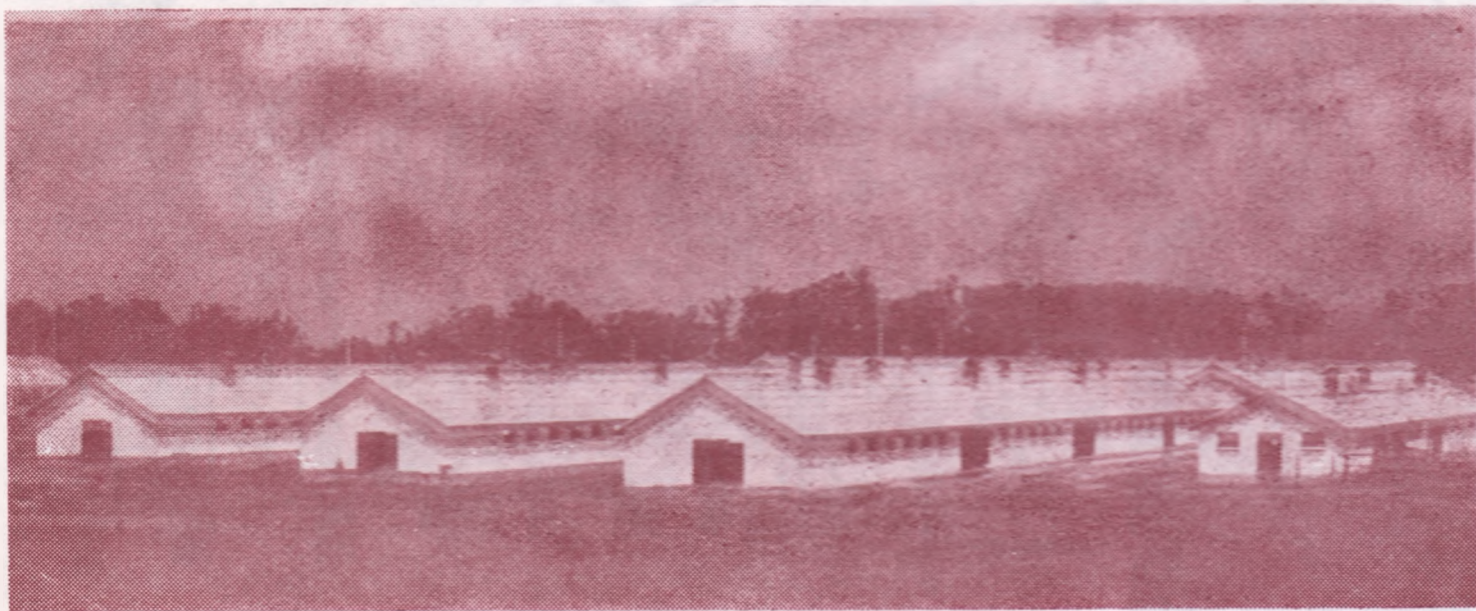
— Și o va lua înainte pe Galata sau pe Dancu ?

— În acest sector totul depinde de oameni. Zootehnistul n-are sîrbătoare, nici odihnă de noapte.

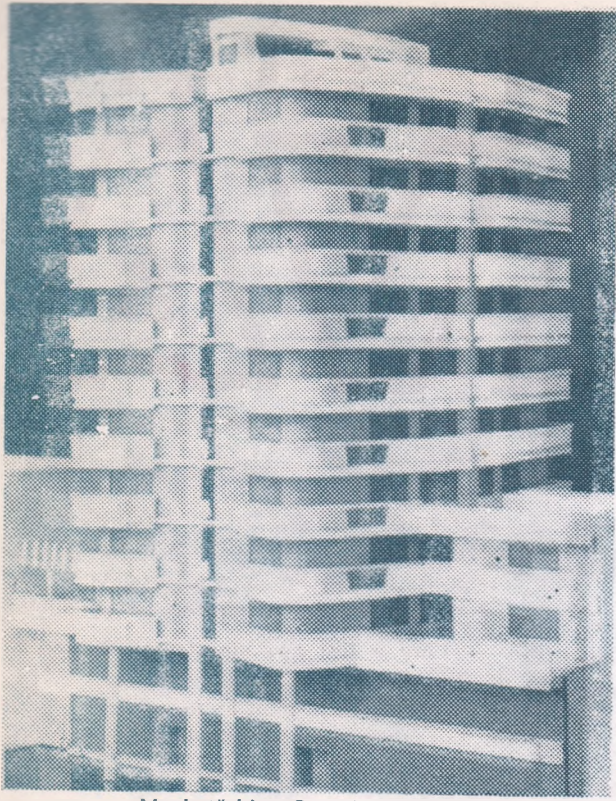
calificare legate de meserie, pe lîngă cei 18 ingineri și circa 25 de tehnicieni de care dispunem. De aceea nu avem fluctuații, selecția operînd chiar din primul an: cine nu-și pune osul la muncă, nu rezistă în sectorul nostru, se elimină singur.

— Și atunci care e secretul că oamenii rămîn totuși ?

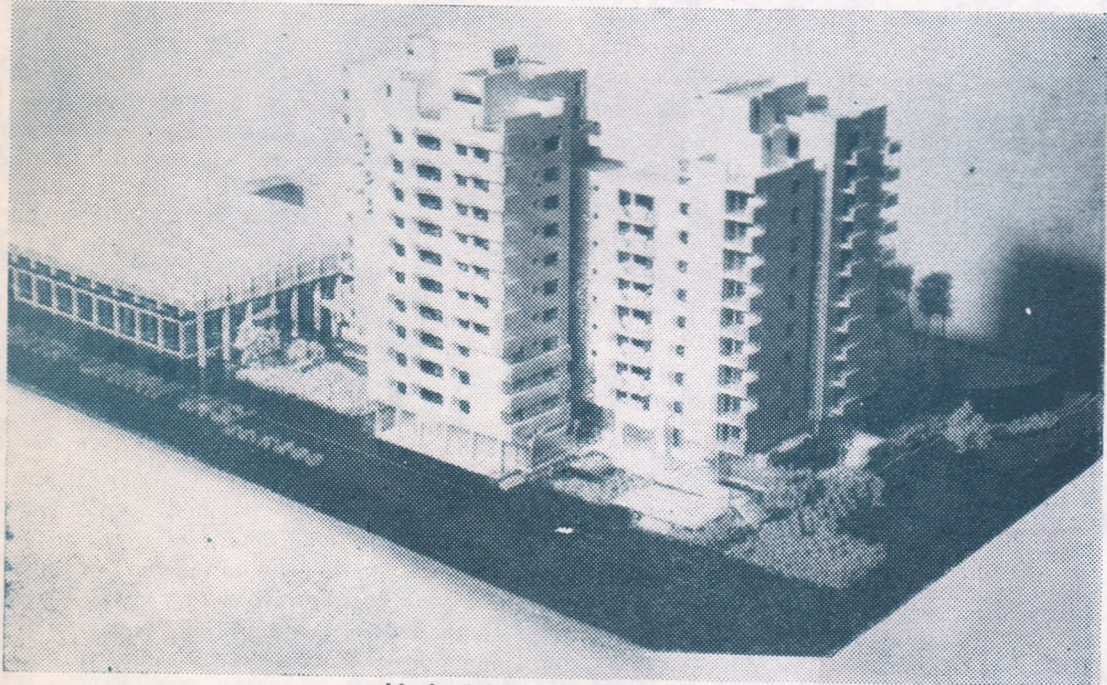
— Se îndrăgostesc de meserie pe măsură ce-î stăpînesc tainele și sînt cointeresați

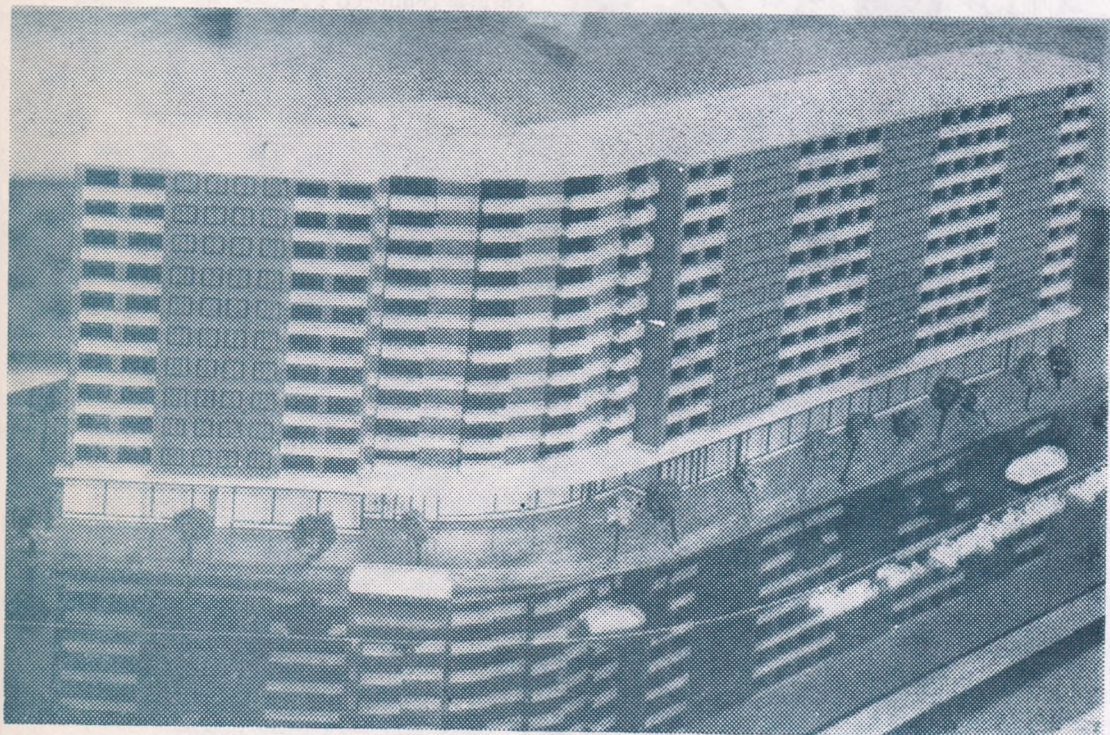
Ferma zootehnică Galata

Machetă-bloc Cuza Vodă M 4-6

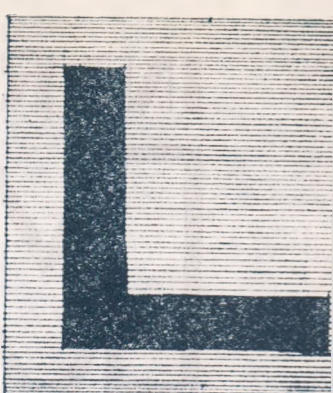
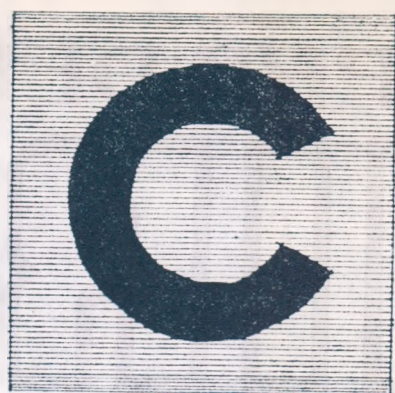
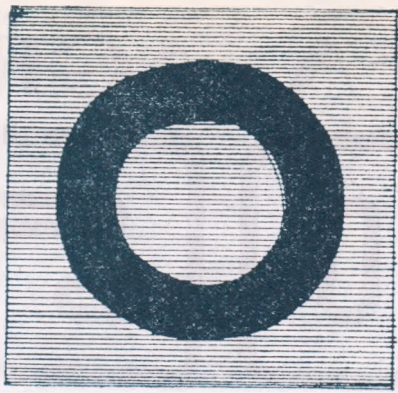
Machetă bloc Piața Unirii Iași

Machetă bloc D 1 zona B 4 Bahlui

Bloc V 1, Podul Roș

oficiul pentru con proprietate personală

Interviu cu tov. ing. PINTILIE GHEORGHE șeful Oficiului

Iașul urcă pe verticală, cunoscând o schimbare la față pe toate coordonatele și în toate cartierele sale. Se construiește mult, mai ales în materie de unități ale deservirii publice și de blocuri pentru locuințe. Aceasta, bineînțeles, ca o consecință a luptei pentru ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii și, totodată, ca o problemă de urbanistică și edilitate.

Plantate în cele mai diferite puncte ale orașului, din Cuza Vodă, Tg. Cucului până în Tătărași, Nicolina și din Copou până în Socola, blocurile de locuit, realizate atât din fondurile de investiții centralizate ale statului, din fondurile întreprinderilor și organizațiilor economice de stat, organizațiilor cooperatiste, organizațiilor obștești, cât și din mijloacele proprii ale populației, noile blocuri se înalță tot mai semețe și mai atrăgătoare, preconfigurând un interesant profil arhitectonic al Iașului viitor.

Construite în condiții tot mai bune, locuințele corespund exigențelor și asigură oamenilor muncii o locație la cel mai modern nivel, racordând domiciliul respectiv la toate binefacerile civilizației.

Statul nostru socialist înțelege să acorde o serie de înlesniri pentru realizarea locuințelor proprietate personală în cele mai optime condițiuni, oficiul respectiv oferind solicitanților o gamă variată de proiecte, după tip și grad

de confort — în funcție de gusturi și posibilități. Astfel, în primul rând, statul acordă credite — fie inițial pentru depunerea avansului, fie pentru diferență până la costul total al apartamentului.

La rindul său, oficiul din Iași a organizat o adevărată expoziție permanentă de scheme și machete, popularizându-le prin toate mijloacele pentru ca mii de solicitanți să fie cât mai lămurii asupra locuinței pe care o doresc. Expoziția aceasta, ca și informațiile suplimentare foarte amănunțite, îndeamnă nu la vis, ci la concretizarea visului fiecărui dintre noi.

Iașul nu urcă numai pe verticală din punct de vedere geometric ci urcă și la nivele de civilizație locativă nevisate, cheia acestui progres aflându-se la oficiul pentru construirea locuințelor proprietate personală.

Am solicitat câteva detalii tovarășului inginer Pintilie Gheorghe — șeful Oficiului:

— Red.: Ce categorii de cetățeni pot să-și construiască apartamente proprietate personală din unitatea dv.?

— Pot să-și construiască locuința proprietate personală pentru ei și familiile lor cetățenii cu domiciliul stabil în municipiul Iași, precum și următoarele categorii de solicitanți:

— absolvenții repartițiilor de comisiile guvernamentale (învățămîn: superior).

— cei ce ocupă posturi prin concursuri reglementate de hotărâri ale Consiliului de Miniștri

— cei transferați potrivit dispozițiilor legale prin hotărâri ale Consiliului de Miniștri.

— pensionarii M. F. A. și M. A. I., pe baza dovezilor eliberate de centrele militare din care să rezulte domiciliul ales la pensionare.

— Red.: Care este ordinea de prioritate a solicitanților pentru alegerea apartamentului, în vederea contractării lui?

— Ordinea de prioritate în alegerea apartamentelor în vederea contractării este următoarea:

— solicitanții achită integral costul locuinței ce o contractează.

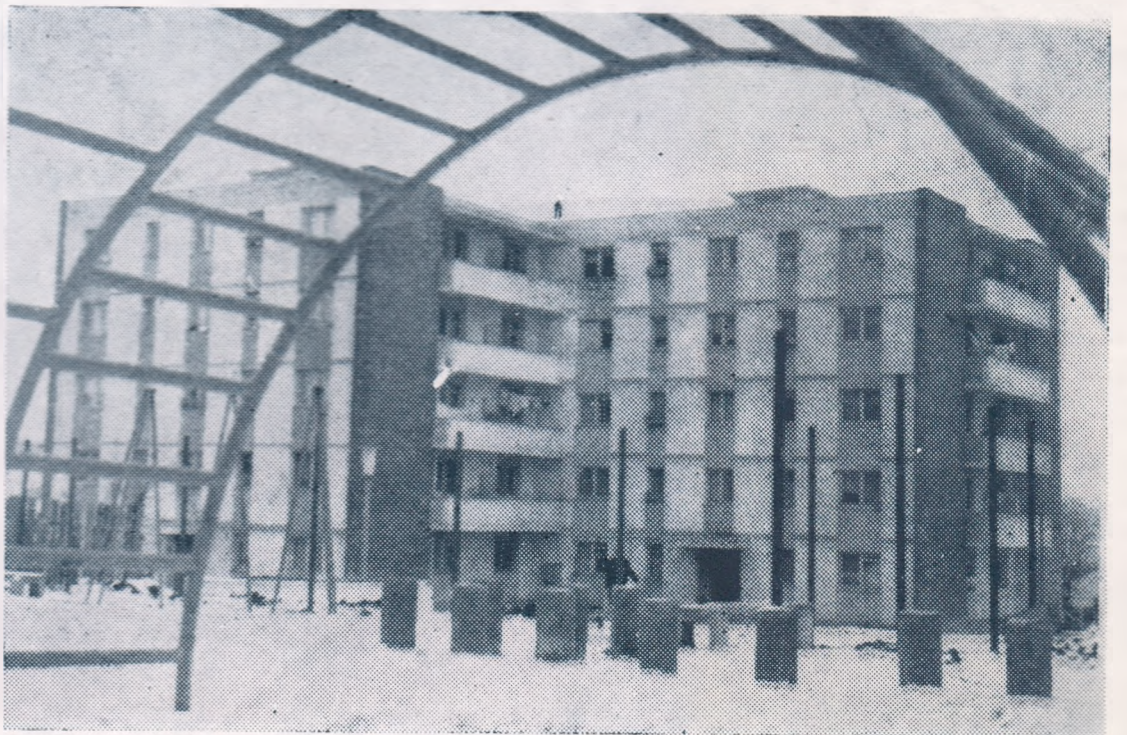
— solicitanții expropiati, sinistrați, sau cu locuințele demolate.

— Ceilalți solicitanți în funcție de vechime (vechimea fiind considerată luna înscrierii), iar la vechimea egală, valoarea avansului depus la înscriere.

— Red.: În ce stadiu se află acțiunea de contractare a apartamentelor planificate a fi date în folosință în anul 1972?

— În prezent, după ce s-a terminat perioada de depunere a opțiunilor, se lucrează la întocmirea tabelelor de prioritate și la perfecționarea documentației, astfel că în luna decembrie 1971 se vor contracta apartamente pușe în vânzare pentru anul 1972.

Red.

Bloc Q 5 Tătărași, categoria a III-a confort

Copilul se numea așadar Aanei Gavril și în familia lui toți cei dinaintea, cei pe care și-i amintea sau despre care doar se mai pomenea uneori, se numeau Gavril și Maria. Părinți, Antim, Fevronia, Gavril, Ana, bunici. Numele acestea însemnau foarte puțin pentru el, fiecare judecat în parte, pentru că, — cu excepția mamei lui, Maria — toți ceilalți muriseră înainte să-i fi putut cunoaște, fără să fi lăsat nici un semn în urma lor, ca și cum s-ar fi grăbit să dispară. Ca și cum gestul lor pripit ar fi fost impus de însăși apariția lui într-un spațiu insuficient. Luați împreună, ei însemnau totuși ceva, n-ar fi putut spune chiar că el îi conține pe toți, că el era rezumatul celor dispăruți și totuși crescuseră într-o credință superstițioasă a acestor nume...

Apoi împlini 9 ani, îi împlinise de câteva zile. Ieși din casă, era în zori, trecu prin curtea pustie, făcu treburile puțin importante, mereu aceleași, ale bărbatului singur care era în această curte, dădu apă la vite și mîncare, intră în casă din nou închizînd acum ușa după sine cu prudență, observă că maică-sa nu se trezise încă și fu mulțumit. Era în zori. Plecă la școală și se întoarse. Astfel arăta o zi începînd de dimineață. La prînz mîncă, după care — imediat — cineva îl strîpă din drum, el ieri și răspunse: era fiul de aceeași vîrstă cu el al vecinilor, un băiat pe care îl chema Procopie și se obișnuise să-l considere cu o anumită superioritate manifestată adesea agresiv, el comportîndu-se

SEMENUL

fragment de roman

de RADU MAREȘ

du-se asemenea oamenilor ce resimt o puternică și secretă invidie față de semenii lor care, cine poate ști din ce motiv, au o viață mai bine întemeiată, au frați și tată, poate chiar și alte lucruri care lui personal nu-i sînt neapărat necesare dar care, totuși, nu i-ar putea pune pe aceștia în postura de a-l compătîmi? În răspuns așadar ce vrei și Procopie îi reaminti că ei doi, în această după-amiază de toamnă, întorcîndu-se de la școală, urmau să taie împreună coceni de porumb pentru vite. Tocătoarea nu putea fi manevrată de unul singur. Ce are de gînd Aanei Gavril? Întrebă Procopie. Sigur că n-are importanță ce i-a răspuns atunci și cum i-a răspuns, atît că era toamnă și se însera foarte repede, deci trebuiau să se grăbească. Drumul era pustiu cum sînt uneori drumurile de la țară toamna, pardosit cu paie risipite din căruțele ce trecuseră dinspre cîmp cîteva săptămîni în șir și în conștiința lui fragilă se imprimă definitiv imaginea acestui drum tăiat de două șanțuri în care iarba era brumată, uscată iar noriul impietrit într-un fel de amestec de pămînt cenușiu și paie auriu, un șir lung de giște grase înaintînd pe marginea șanțului, pe te albe, pure, îndepărtate, casele, cerul de un albastru intens, artificial, grupuri de case printre grădinile mărginașe desfrunzite și, mai aproape, la un pas de el, figura sănătoasă, șireată, pînă în urmă, nu se știe de ce că oglindește o imensă prostie și de aceea nu prea simțea a lui Procopie. Bine, admise el, să mergem în jură. Iar jură, cu ușile din față larg deschise, se afla într-o margine a curții. Ii auzi trecînd și vorbind maică-sa — și întrebă (vocea ei se auzi prin ușa de la tindă, întimplător deschisă: înăuntru, o clipă — trecînd — el putu să observe flăcările focului și umbra femeii mișcîndu-se în preajma plitei) despre ce e vorba, Procopie răspunse și nu se mai auzi ceea ce femeia le-ar fi putut spune pentru că de-acum ei mergeau grăbiți, cu pași mari.

Aduseră întii cîteva brațe de coceni de porumb în jură, îi aruncară lângă tocătoare. Se mișcau spornici amîndoi, exagerînd graba însă cu pricepere, acesta fiind un lucru cu care se născuseră s-ar putea zice: pentru că și Procopie și Aanei Gavril munceau de mici și știau semnificația fiecărui gest al muncii. Nu-și risipeau energia jucîndu-se. Tot atunci, trecînd din jură (prin ușa din spate, larg deschisă și aceasta) spre grămadă imensă de coceni din grădină și înapoi, privirea copilului înregistră cu o promptitudine neobișnuită și, altminteri, inexplicabilă, prefacerile cîmpului care, în cei doi kilometri care rămîneau pînă la marginea orașului apropiat, se despuiau de frunze și iarbă, se golise, cîmpul îi păru mort și infricșător. O suprafață uriașă, goală, pe care păteau ceșurile subțiri ale după-amiezii. În capătul cîmpiei, acolo unde începea orașul, se ridica turnul fabricii de zahăr, pînă în cer cu o semeție greoaie și inutilă. El se născuse și trăise fără nici o întrerupere aici toți cei nouă ani și se poate bănui, desigur, că astfel va fi justificată desăvîrșita lui familiaritate cu peisajul, cu obiectele dispuse în acest peisaj, chiar și cu turnul roșu, înalt, al fabricii de zahăr, care adărea toate privirile pe o rază de zeci de kilometri în jur, dar și cu restul obiectelor, cele care intrau în cadrul mai intim al existenței sale, cu ușile deschise sau închise, cu grajdul, vitele, casa și încăperile ei prea goale, cu cei cîteva pomi din grădină, cu Procopie și restul vecinilor printre care el se trezise mișcîndu-se și se poate spune că se mișca în acest cadru cu o indiscutabilă distincție (dacă „distins” înseamnă firesc) și ce însemnau, la urma urmei, toate acestea dacă nu recunoașterea ființei sale ca stăpînă de neîngăduit a universului. Deocamdată el n-avea însă de ce să-și pună întrebări de prisos. Toate au un rost și acest rost e cuprins în el sau în oricare altă ființă dar mai cu seamă în el pentru că despre el e vorba. Și totuși descoperi atunci, printre gesturile muncii sale, ceva neobișnuit, prea era pustiu totul, revăzu în mîntă cîrdul giștelor albe legănîndu-se în depărtare, singura mișcare sesizabilă în tot saltele și în tot cîmpul de jur împrejurul satului, în această lume ce-l pîndea tăcută, așteptîndu-l, supravegîndu-i fiecare gest. Din padoare sau din prudență nu-i mărturisise nimic lui Procopie iar Procopie, la rîndul lui, n-avea cum să pătrundă pînă în sufletul copilului împreună cu care căra coceni de porumb depunîndu-i aproape de tocătoare. Procopie se îndirjise asupra muncii sale, îl auzi cum respiră trîdnic la fiecare încredere, lucru pe care-l învățase probabil de la cei mari. Obrazul i se înroșise, transpirase, din cînd în cînd se oprea ca să scripe în lături. Astfel conveniră tacit că au destui strujeni. Apoi Aanei Gavril începu să învîrtă la roată, celălalt îndesînd tulpinile uscate, foșnetele frunzelor uscate ca briciul, pe jgheabul de lemn către cușite iar după o oră se odihniră. În curtea pustie existau cîteva pietre nu foarte mari pe care cei doi le aruncară peste gard, departe. Un joc suficient de banal care n-avea cum să-i tulbure, era totuși mai plăcută munca prin caracterul ei absorbant și crîncea, și revenind repede în jură Aanei Gavril începu iarăși să învîrtă roata încordîndu-se, aplecîndu-și partea superioară a corpului peste mineralul lung lucios, alunecător, o mișcare ritmică a brațelor, simplă, reverberîndu-se încet în toți mușchii săi încordăți la care undeva, în exteriorul său, în aerul palid, uscat și rece al după-amiezii, se asocia ritmul — mereu

același — al cușitelor și foșnetul nutrefului tăiat cînd într-un coș pregătit dinainte. El se lăsa în voia acestei mișcări. Tăceau și acum și încăpășinarea lui continua să-l contrarieze pe Procopie. Dar și Procopie tăcea îndesînd în dușmănie strujenii spre cușite. Astfel se scurgeau minutele, tăcerea coplesîndu-l în cele din urmă. Pentru un copil sentimentele rămîneau încă decisive. Dincolo de mișcarea monotonă a corpului său, sau poate chiar înăuntrul mișcării lui i se păru că distinge ceva, întii neprecis, apoi, treptat, imaginea se limpezi și el descoperi din nou cîmpul, uimindu-se cît poate fi de gol. Ce s-a întîmplat? Iși zise el, formulînd abia acum întrebarea adevărată. Și-și răspunse că nu se întîmplase nimic: aceasta era cîmpia și el îi cunoștea destul de bine marginile, spre orăz, spre satele din jur, apoi ogoarele și un rîu alunecînd undeva aproape de îndepărtata linie a orizontului, comportîndu-se ca și o fîișă vie într-ait însinuarea masei lichide între pămînt și cer rămînea singurul semn de mișcare. Rîul i se păru întii un șarpe foarte drept, apoi conteni că poate fi vorba, pe aceleași temeri, de o panglică sau o frînghie trasă de la unul din capete de matorul neobit. Dar și această mișcare dispăru: rămase o întindere plană, dezgolită, cerășie, balastîndu-se imperceptibil. Marginea ei atîncea cerul...

Aanei Gavril reflectă îndelung la ceea ce „părase” în sine și în cele din urmă obosi. Atunci schimbă locul cu Procopie, era și timpul. Dincoace pînă să-și reflecte imaginea pămîntului pustiu și, jocul conștinînd într-o tăcere concentrată, el descoperi numărul înfînt de posibilități combinatorii. Nu exista nici o regulă. Lumina reală rămînea cu desăvîrșire și fără nici o restricție supusă lui. Se imagina astfel pe sine apărînd în punctul de atingere al pămîntului cu apele și cerul, o zonă încercată de instrumente și lîniște, o zonă a nîmicului, a golului, a incremenirii; silueta lui se intrupă din neguri, reni călcînd ușor, se apropie... Dar puritatea lui instinctuală se revoltă împotriva unei asemenea ipoteze. De unde? Iși zicea el, pentru ce? Ii era mai comod să accepte regula jocului, cea regulă pe care n-o înțelegea dar o simțea, cea care îl justifică deopotrivă pe el, cel de acum, sau pe el cel care, desigur, va fi de aici înainte, dar și pe toți ceilalți Aanei Gavril și Aanei Maria, Aanei Gavril, iarăși, și Aanei Ana, ca și cum el, rămînînd totuși în mijlocul cîmpului pustiu, toți cei dinainte (care purtau nepăsători aceleași nume cu el și de care el încă nu se putea separa și deosebi) s-ar fi apropiat pe nesimțite, l-ar fi înconjurat, l-ar fi atins cu brațele lor de abur pe creștet și pe ochi, pe brațe, mereu tăcuți și solemnii. Lui i se păru în acea clipă că simte și aprobă tăcerea lor și neîncrederea lor, toți — și el și ei — întîlnindu-se în această subredă neîncredere iar de jur împrejur stăruia o liniște adîncă. Nici ei nu păreau mai puternici și mai siguri. Chiar și lor, despre care s-ar fi putut zice că trebuiau să cunoască acum adevărul, apariția lui nu le spunea ceva mai clar și, mult mai tîrziu, la maturitate, amintindu-și uneori această „fantezie” (astfel o numea) el era constrîns să recunoască față de sine următoarele: venind către el și rămînînd în imediata lui apropiere (încet el se răsuca de cîteva ori la dreapta și la stînga pentru a înțelege mai bine ce se petrece) ceilalți, călătorii — să-i numim astfel — nu găsiră de cuvînt să spună ceva, să-și semnaleze cumva prezența. În acest punct, regula jocului abia descoperit se dovedise ineficientă.

Și tot atunci, mai tîrziu, iată ce mai spune el.

Accidentul a survenit aproape de sfîrșit, dintr-o grămadă destul de mare rămăseseră doar cîteva tulpini de porumb. Gestul lui se pierdu, rămase neînregistrat, între gesturile lui Procopie care învîrtea acum roata, foșnetele frunzelor uscate și bătaia ritmică a cușitelor, deci n-ar mai fi putut recupera exact mișcarea greșită a brațului; simți doar, brusc, deregarea lovîndu-l (ciudat!) această durere o simți undeva în cap. Iși duse fulgerător amîndouă brațele într-acolo și tot atunci zgometul tocătoarei încetă, îl văzu pe Procopie întorcîndu-se spre el, aceeași figură ce-i provoca mereu repulsie dar alterată de o expresie necunoscută, penibilă, imposibil de reprodus. Reuși totuși să-i strige taci. Apoi cu stînga își încheștă încheietura brațului drept. Poate că și liniștea devenise acum insuportabilă. Procopie dispăru. Întii, el se refugie într-un colț întunecos al surii și se așeză neîndeminat pe ceva, pe o ladă probabil, își stăpînea durerea, își spunea că e bine să nu strige și asta dacă nu chiar dintr-o coplesitoare rușine, căci primul lui gînd atunci (sau, poate, e vorba de o deformare involuntară insinuată în actul memorării) fu că nimeni nu trebuie să afle. Trecură astfel cîteva zeci de secunde. Simțea singele fișînd din cioturile degetelor retezate, un lichid fierbinte care i se prelingea pe genunchi, care se irstea în semiîntuneric. Se înserase. Apoi înțelese că e tot plin de singe, de sus și pînă jos, părul lui era plin de singe ce i se prelingea pe obraz, privirea i se împănjeni, deveni tulbure, apoi roșie, i se păru că stă sub o ploaie de singe și încă reuși să se stăpînească. Dar Procopie fugise și el a fost cel care a dus vestea. O văzu apoi pe maică-sa venind, brațele ei fluturînd lent ca aripile unei mari păsări, auzi și fișetele care îi vesteau sosirea ei, în acele clipe, exagerat de prelungește, încercă o blîndă bucurie recunoscută, un sentiment de iertare a tuturor, se simți despondent de orice vină, de orice inutilă mindrie și-și mai amintea mersul ei către el, fața albă a femeii, o pată doar ce putea fi asemănată cu fețele necunoscute ale celorlalți, călătorii. Prima ei reacție fu oraream stranie. Apropiindu-se, femeia începu să-l lovească dezordonat cu palmele, apoi cu pumnii în cap și în spate, el primînd resemnat aceste lovituri. Apoi, poate că obosită, femeia se prăbuși în genunchi alături și abia atunci începu să pînă în hohote, ca și cum spaima ei dinainte și furia s-ar fi stins dar era evident că ea nu înțelegea încă nimic. Ea plîngea cu o înspăimîntătoare disperare, de parcă ar fi vrut astfel să se pedepsească, pentru că cine dacă nu ea trebuia să vegheze asupra acestui copil? În absența unui vinovat — copilul nu putea fi acesta — ea era cea care trebuia pedepsită. Din cînd în cînd se întrerupea și atunci ridica către el — care era alături, în picioare — o privire nefirească și în privirea ei de atunci se puteau ogîndi disperarea femeii singure, o frică superstițioasă de necunoscut, de primejdii necunoscute care o pînneau de pretutindeni fără ca ea să le fi putut face cumva față atît că era prevenită dar, iată, aceste primejdii o ocoleau deocamdată, era lovită singura ființă de lingă ea și atunci, dacă așa era să fie, ce-i rămînea ei de făcut? La ce putea să se mai aștepte? Ce altceva îi mai pregătea viața?

Toate acestea au durat foarte mult sau foarte puțin. E dificil de precizat cît anume. Atît că femeia își reveni subit, îl du-se pe brațe pînă în casă deși el era greu, deși el ar fi putut să meargă încă pe propriile-i picioare. Dar Aanei Gavril nu mai găsi în sine resurse suficiente pentru a i se împotrivi. Iar femeile cunosc această trecere bruscă de la delir la raționamentul ferm. Ea îi înveli cioturile celor trei degete tăiate în pămînt săpat de la rădăcina unui cîreș și umezit. Apoi legă pumnul în fișii de pînză, foarte strîns. Apoi își aminti că mai trebuia ceva și-i strîns brațul (lingă cot) cu o altă fișie de pînză, răsucînd-o cu o lingură de lemn. Apoi aprinse lampa.

În acest chip se termină ziua copilului, el avea 9 ani și ceva, pierderea excesivă de singe îl slăbi, zădui în pat un timp îngrijit de maică-sa cele trei rîni se închiseră fără prea mari complicații (era în anul 1924) și, în ziua cînd își lepădă definitiv bandajele, Aanei Gavril își privi brațul cu un sentiment ciudat: brațul lui se termina într-un fel neobișnuit, poate chiar dizgrațios, oricînd putea să remarce asta și destul de ușor. Se gîndi chiar că acest braț nici măcar nu-i aparține, el îl poartă prin cine știe ce întîmplare. De-acum el era însemnat...

SENS UMANIST ȘI ACCESIBILITATE

Despre complexitatea literaturii, a artei în general, ca mijloc de cunoaștere a lumii (natură și societate), a realității deci, s-a vorbit mult, de la Homer încolo. S-a vorbit, de asemenea, despre caracterul de exemplaritate al literaturii, în virtutea căruia ea își extrage din viața eroii, oferindu-i apoi ca modele de urmat sau de respins. Și poate că din punctul de vedere al conștințului, în aceasta rezidă principala forță educativă a ei. În condițiile și la nivelul exigențelor societății noastre socialiste vorbim de caracterul mobilizator al literaturii ca principal factor de înflăcăare și formare a conștiinței. Sînt — repetăm — cîteva elemente de conținut, dar conținutul ca să se poate converti în mesaj, în mesaj umanist socialist, are nevoie de imagine artistică, de modalitatea estetică cea mai adecvată, și poate că abia acum ne aflăm în domeniul artei cu adevărat. Orice idee, orice complex de idei oricît de mari, oricît de generoase, rămîn în obscuritate, nu pot fi cunoscute, decît iluminate de metaforă, de talentul scriitorului. Conținutul devine, așadar, accesibil, grație talentului scriitorului, numai prin intermediul unei haine adecvate, cu adevărat originală, care — dialectic exprimat — se numește formă. O operă literară nu-și poate găsi drumul către conștiința publicului decît prin virtuțile ei expresive. Și pentru că scriitorul este o ființă socială, iar scrisul său izvorăște din societate pentru a se întoarce tot la ea, e firesc ca problema principală ce-l preocupă pe acesta să fie tocmai cea a comunicabilității. Nu numai ce spun oamenii, dar și cum o spun — iată o neliniște proprie adevăratului artist-cetățean. Și dacă acel ce ține de fondul de idei al operei, fond ce implică adevărul despre viață și societate, pe CUM trebuie să-l punem neapărat în relație cu mesajul operei, deci cu finalitatea ei social-politică, condiție sine qua non a valorii estetice autentice.

Dialogul sincer, fructuos: scriitor-societate stă după opinia noastră la baza umanismului socialist al literaturii, umanism socialist care trebuie înțeles ca un concept cuprinzător, definitoriu pentru treapta cea mai de sus a umanismului. S-au iscat în ultimul timp, în cadrul unor dezbateri privind noțiunile de realism sau de umanism socialist, unele întrebări de-a dreptul naive, ca să nu folosim un alt adjectiv. Iată una: există mai multe feluri de umanism? Da, există. E un lucru evident și orice om care are o idee vagă despre evoluția spirituală a umanității, poate observa acest lucru. A existat un umanism al Renașterii, există un umanism burghez etc. Umanismul socialist este în ultimă instanță expresia unei configurații social-politice noi, socialiste. În condițiile în care noi construim societatea socialistă multilateral dezvoltată — odată cu acest edificiu mareț, de o armonie tulburătoare, (armonie ce implică, firește, edificarea spirituală) — adim și un nou om, multilateral dezvoltat și el, constructor conștient al socialismului, capabil de a prospecta adînc și îndrăzneț viitorul patriei. Esența conceptului de umanism socialist rezidă în faptul că politica partidului nostru este îndreptată spre cel mai înalt și mai uman țel — fericirea omului, o fericire concepută nu individual, ci în contextul prosperității întregii colectivități, a întregii națiuni. Iată, pe scurt, în ce constă superioritatea umanismului socialist, care presupune umanismul altor societăți și epoci trecute, dar înseamnă mult mai mult decît acela.

Revenind la dialogul amîntit (scriitor — societate) e de subliniat că la cota anilor pe care îi trăim acum și aici, atît de efervescent, acesta are un rol de seamă în formarea omului, în influențarea pozitivă a conștiinței sale, în ridicarea nivelului general al cunoașterii. Un asemenea dialog nu se poate baza decît pe sinceritate, pe adevăr. În acest dialog, susținut în limbajul artei realiste, scriitorul își ia ca martor propria-i conștiință, angajîndu-se într-o muncă extrem de dificilă, dar de o importanță inestimabilă, — atingerea unui ideal. Iar pentru el, ca modelator de suflete și sensibilități, idealul nu poate fi decît omul cu adevărat stăpîn pe destinul său și al țării sale, comunistul adevărat. Dialogînd cu omul epocii contemporane, ascultîndu-l și vorbindu-i, iată singura șansă a scriitorului de a face din opera sa un mesaj vibrant adresat prezentului și viitorului, în fire, este singura lui șansă de a dialoga cu eternitatea.

Dar, pentru a exista un dialog, pentru a exercita o influență activă, o atitudine — care în ordinea estetică a realismului se cere adesea polemică, este nevoie de o comunicare perfectă. O asemenea comunicare nu se poate realiza în imagini și forme obscure, ce sînt numai de diverse mode sterile și străine de spațiul nostru spiritual și — bineînțeles — de spațiul nostru social-politic. Comunicarea presupune varietatea de formule și modalități, dar presupune deopotrivă claritate, limpezime, accesibilitate. Există scriitori și chiar critici care manifestă alergie la acest termen — vezi doamne! — prea terestru și banal. Dar, de cele mai multe ori tocmai aceștia nu înțeleg esența noțiunii amintite, confundînd accesibilitatea cu facilitatea. Accesibilitatea este atributul marilor opere artistice; ea înseamnă simplitate în sens superior, dimensiune esențială a talentului și cu atît mai mult a geniului. George Călinescu, vorbind despre M. Sadoveanu, la Academie, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la nașterea marelui scriitor, sublinia că valoarea operei autorului Fraților Jderi, stă tocmai în aceea că ea se adresează deopotrivă omului din popor ca și intelectualului celui mai rafinat, cu aceeași putere de a impresiona. Iar Tudor Vianu, scriind despre Dostoievski, afirma că opera acestuia a modificat lumea.

Mesajul operei autentice se realizează, așadar, prin intermediul unui limbaj artistic, elevat, original, dar accesibil. Acesta este sensul major al accesibilității — transmiterea unui înalt mesaj umanist al limbajului specific artei adevărate. „Omul spre care partidul ne îndreaptă privirile — sublinia recent un tinăr poet — pe care îl avem de cucerit în adîncurile ființei, trăiește, el a acționat și acționează în conștiințele celor mai buni fii ai acestui popor (...) Depinde de noi dacă se va vorbi, și cum se va vorbi, despre omenia comunistă românească”. Se va vorbi cu siguranță și se va vorbi frumos.

CONSTANTIN COROIU

POETUL ȘI CRITICUL SĂU

Să ne fie permis să ne folosim și noi de acest titlu al unui articol care a mai apărut cândva, pentru a saluta apariția studiului lui Ș. Cioculescu *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*, unul din rarele cazuri din literatura de specialitate în care exegeza asupra unui scriitor a înfruntat glorioasă vremea și n-a fost anulată de schimbarea de perspectivă asupra materiei tratate sau de travaliul celorlalți critici, totdeauna beneficiari ai încercărilor anterioare. Cartea și autorul nu mai trebuie prezentați. Critic al lui T. Arghezi a fost Ș. Cioculescu din prima clipă, dar rezultatele acestei pasiuni exegetice nu se cunosc prea bine, autorul ne voinde să adune articolele risipite prin diferite publicații într-un corpus arghezin care ar fi putut fi destul de voluminos. Deși e vorba de contribuții capitale la cunoașterea autorului *Cuvintelor potrivite* (ne gândim de pildă la *Un jubileu în „Rev. Fundațiilor”* (XIII), 4 apr., 1946, sau la *Etapela poeziei argheziene*, în *Vremea*, nr. 199, 9 aug. 1931) ele au fost lăsate în afara actualului volum care nu e o reluare sau adunare de articole ci o operă cu totul distinctă, o cercetare sistematică a subiectului predilect acestui critic. E o vedere din nou, poate prilejuită de momentul imediat post-belic, când poezia lui Arghezi se deschisese publicului spre o mai amplă și justă înțelegere, favorizată de împrejurararea istorică. *Introducere* aceasta este tot ceea ce s-a scris mai bun despre poetul *Cuvintelor potrivite*, până la apariția ei și, am zice, chiar și după. În primul rând meritul ei mare e că nu e o monografie, ci ceea ce însuși titlul spune: o introducere. Fapt ce nu poate scăpa cunoscătorului acestei poezii și nu poate să nu fie recunoscut ca un prim merit al criticului. Ș. Cioculescu a intenționat cândva să scrie o monografie (pe care editura „Cultura Națională” o anunța în 1935) dar a renunțat la o atare întreprindere pentru că a avut negreșit aprehensiunea (în ambele sensuri ale cuvintului) „monstrului” care a fost T. Arghezi, personalitate deopotrivă ascunsă, proteică și dispusă cu ironie să contrazică imaginea pe care cineva și-ar fi putut-o face despre ea. Pompiliu Constantinescu a căzut într-o asemenea capcană și, într-un moment în care nu era încă posibil o sinteză, a riscat totuși una: acea monografie T. Arghezi (1940) care e o carte falsă de la un capăt la altul. Într-adevăr, închipuindu-și că poate descoperi pe poetul cu atât de multe fețe în persoana uneia din plăsmuirile sale, Vintilă Voinea, protagonistul romanului *Ochii Maicii Dom-*

nului, el a crezut a afla aici cheia care să-i deschidă drumul spre înțelegerea străfundurilor subiective ale acestei poezii. Mai mult încă, criticul a considerat universul poeziei argheziene prin prisma unei viziuni limitate, traducând în parte această poezie cu accent atât de specific prin limbajul filosofiei lui Blaga, fără să țină seama că nu manipula niște instrumente verificate și recunoscute ci doar niște intuiții și simboluri în întregime lor tot poetice.

Introducere... profesorului Cioculescu se ferește de asemenea pericole. E o cercetare sistematică a temelor, aspectelor principale și elementelor de structură ale poeziei argheziene, dar și un „ocoliș” al acesteia indicând cu atenție și prudență dificultățile unei exegeze. Deși atacă subiectul pe mai multe căi, ea se prezintă ca un tot omogen, diferitele capitole susținându-se și completându-se reciproc.

De aceea ni se pare curios faptul că autorul n-a lăsat cercetarea sa în forma ei inițială, ci, în afara unor mici modificări precum acelea din finalul capitolului penultim i-a mai adăugat un capitol cu totul nou: *După Eliberare*. Aceasta introduce un criteriu istoric de care cartea domniei sale e prin toate elementele ei străină. Într-adevăr, am putea oare deschide în scrisul lui Arghezi o secțiune: *După 1944? Răspunsul*, eventual afirmativ, nu se poate susține pe datele acestei cărți, pentru că cercetarea operii lui Arghezi în timp este în cadrul *Introducerii*... cu totul insuficientă, iar dacă s-ar efectua, ea ar duce la concluzia că poetul și-a continuat toate liniile sale de creație și după această dată, fără ca ea să însemne un prag decisiv. Afară de aceasta, numărul mare de poezii publicate după Eliberare și încadrarea eventuală într-un grup omogen nu pot fi luate în considerare într-un singur capitol, ci ar fi trebuit să fie discutate mult mai pe larg.

De aceea, ni se pare că lucrarea ar fi rămas în câștig fără acest adaos. Ar fi rămas un document al înțelegerii lui Arghezi, semnificativ pentru o anumită epocă și în cadrul unei epoci. Într-adevăr, mai poate începe azi un studiu despre Tudor Arghezi cu întrebarea dacă el este sau nu un poet obscur? Dacă în 1946, o anumită împotrivire se putea explica prin neînțelegerea lui de către cititori, iar criticul avea dreptate să spună că „climatul liricii argheziene rămâne imbiator numai pentru un public mai restrâns” (p. 8), situația s-a schimbat azi cu desăvârșire și o pledoarie în acest sens nu-și mai are justificarea. Tot astfel situația s-a schimbat în ceea ce privește

ideea, dominantă în cercurile universitare și academice dintre cele două războaie, cum că „o poemă trebuie să corespundă treptelor formale ale înțelegerii raționale”. Astăzi, am spune că dacă lucrarea lui Arghezi în totalitatea ei nu urmează o direcție logică sau măcar vizibilă, în schimb în piesele componente, ea se pretează unei analize raționale, chiar și de tip dragomirescian și limbajul său liric nu mai e simțit în conflict cu condițiile unei recepții de tip cerebral, acestea fiind tocmai apte să-i se sizeze valorile pe care poetul le propune cu înțelitate. Căci poezia lui Arghezi chiar și în aspectele ei cele mai dificile acceptă analiza pentru că ea nu speculează modul „inefabil” (sugestia, transparența, armonia, fluenta). Poezia aceasta, poate mai mult decât oricare alta din epocă, „vorbește” și, chiar zic unii că vorbește prea mult.

Iată o situație care nu e complet neprevăzută de cercetarea profesorului Cioculescu, dar care nu putea primi în 1946 accentul cel mai potrivit. Apoi, scopul de inițiere al lucrării nu trebuie pierdut din vedere. Dar ea se adresează cunoscătorului poeziei argheziene, căruia îi ușurează doar calea înțelegerii pe care o presupune a fi fost măcar în parte parcursă. Or, cititorul din zilele noastre ar simți mai curînd nevoia de a i se arăta specificul acestei poezii decât să i se simplifice căile de acces, căci publicul de azi e mult mai dispus, mai ales după experiențele lirice ale ultimului deceniu, să accepte dificultatea în poezie. Ceea ce are el de reproșat poeziei lui T. Arghezi e tocmai faptul că e prea simplă.

În sfârșit, dacă acest volum cată a fi o vedere asupra poeziei lui Arghezi, datată 1971, el ar trebui să țină seama de „situația” ei în noul complex de mare expansiune lirică, în care se dezvoltă și se încrucișează inițiative ce valorifică, ocolesc sau resping o astfel de poezie. Adversarii poetului nu mai sînt N. Iorga, Bogdan-Duică sau M. Dragomirescu. Impotriva sau în favoarea lui T. Arghezi s-au rostit multe alte voci, și unele dintre rezultatele acestei acțiuni ar trebui să rețină atenția oricărui critic. Bune sau rele, cititorul le cunoaște sau le are în vedere, în orice caz. Generația mai tânără l-a privit pe Arghezi în bună măsură prin prizma lor. Partea de originalitate a *Introducerii*... s-ar fi pus în valoare mai bine dacă ar fi discutat aceste opinii și le-ar fi contrazis deschis. Saluând deci în lucrarea profesorului Cioculescu o operă de strălucit pionierat nu ne putem împiedica a semnala doar câteva din multele probleme la care o monografie despre T. Arghezi va trebui neapărat să răspundă.

ALEXANDRU GEORGE

POȘTA LITERARĂ

Virgil Corneliu Muceag — Recuzita este cînd de romanță, cînd de cîntec păgîn (Îți scriu din anotimpul dintre timpuri, / Orfeu rățăitor printre agape, / Strigînd, urînd, în fiurile mele/ Vin ostrogoții caii să-și adape). Titlurile vorbesc și ele de la sine: *Îți scriu, Amurg, Meditație, Autumnal*. Se însinuează pe alocuri un abur elegiac vîndînd predispoziții contemplative (tristețea — promontoriu închis în trup de plo) dar, repet, recuzita este comună (decî de un nivel onorabil). Nu neg viabilitatea formulei, priza ei la un anume cititor, însă aceasta presupune o poezie perfect cristalizată, fără fisuri. Mai aproape de realizare este *Meditație*. Reveniți după o vreme.

Mihai Dogaru — Sînteți curios să știți dacă ceea ce scrieți „exprimă năzuințele și gîndurile generației mele, trăirile ei, sentimentele oamenilor de vîrsta mea”. Exprimă, dar unilateral și cam ca din muzicuță: „Te-ai zbatut/ și te-am lăsat/ să mă muști și să mă zgîrii/ fiindcă-mi place cînd te-nfurii/ pentru-n simplu sărutat.../ Dar cuprins de-un gînd ciudat/ și-am furat făptura mică/ și-am fugit cu ea în casă/ și-am pus rochia de mireasă/ cu parfum de levănțică/ și-am trăit înția dat/ amîndoi cu aceeași frică/ — noaptea primului păcat...”.

Geo Găletaru — Sînt, în ciclul pe care nu l-ați trimis poezii inexpressive „asociații hazardate („La subțiori îmi crește un duh”, „Ci iată-mă la vatra de polenuri/ din care mierlele se smulg și înfloresc”), dar altele — realizate parțial sau integral — vă recomandă. Iată, spre edificare, această Sfințire de nisipuri:

Tace pârul tău iubito
singurul foc în culcușul anotimpului
el tulbură nevinovatele praguri
unde se săvîrșește botezul iederii înlăcrimate
o moarte mai mult îți va spune
povestea peceții
cu visla de aur risipind apele
prea îndrăgostite de coroana țărîmului,
Tace pârul tău fruct învins
într-o noapte fără cupole
în care ochiul meu zadarnic mai îngăduie
această pură sfințire de nisipuri.
Marin Dincă — Semnele pe care le doriți — nu se întrezăresc.

Nicolae Gumeni, student — Ne scrie: Dragă Redacție „Cronica” te rog credemă că numai publicîndu-mi aceste viersuri mă poți încuraja pentru viitor. Numai prin tine îmi pot crește aripioare și deși în prezent, nepuncticos voi căuta să mă ridic deasupra posibilităților mele, de creație. Ingerașule, chiar ești student? La ce facultate și pe care ușă ai intrat? Sau ai coborît din ceruri cu Hîrzobul — că aripioare n-ai — și îți-ai dat drumul pe horn... Dacă și-a reușit trucul stai cumine-n bancă (pînă una alta) și nu profana hîrtia și nici memoria unor ilustre umbre — ca Ștefan Ciobotărașu — cu astfel de versuri: *Indurerați ne-a părăsit/ dar trează-i este amintirea/ pe omul nou l-a zămislit/ prin scenă, ne-a cucurît iubirea*.

Iobo — „Pai de ochi căprui n-am spus? / O, sînt foarte înșelători, / Mai înții te cuceresc / Și te lasă apoi să mori”. Așa este.

Nicolae Stelea — „Castelul” dv. e, într-adevăr, cu totul altceva decât cel al lui Kafka (nici nu-i de mirare) dar seamănă izbitor cu nuvelele lui Dino Buzzati (păștrînd proporțiile). Reflectați.

Barbu Ștefan, Ion Cerneș, Virgil Ștefan — Nu. I. Șt. Bogza — Nimic mai potrivit pentru încheierea „poștei” de astăzi decât unul din catrenele închinăte „Cotnarului”:

Îmi place vinul de Cotnar / Un vin ca el găsești
mai rar / Ori cît ai fi de mînios, / Dintr-un pahar
ești iar voios.

NIC. TURTUREANU

GELLU NAUM: COPACUL — ANIMAL

Cartea recentă a lui Gellu Naum, *Copacul-animal*, are darul să ne transpună violent în climatul literar fierbinte de acum un sfert de secol. Observația ar putea să treacă drept puțin măgulitoare, deși nu aceasta este intenția noastră, dacă ne gândim că în 1944 — 1945 critica de la noi se întreba deja ce mai putea aduce nou suprarealismul. Consecvența lui Gellu Naum, nedescurajată de multiplele întîmpinări făcute suprarealismului și de nu mai puțin numeroasele dezertări din rîndurile lui, unele vechi și speculoase chiar înainte de război, cum ar fi a lui Aragon, nu merită jignirea unei negații neargumentate. Ni s-ar putea ușuratică atitudinea de a respinge cartea lui Gellu Naum fără a lua în seamă, mai întii, motivările autorului, cu care putem să fim sau să nu fim de acord, în virtutea aceleiași libertăți de care s-a ducurat în momentul cînd, tipîrînd volumul, și-a afirmat convingerile sale poetice.

Poezia lui Gellu Naum este aproape în totalitatea ei, nu ne gândim, firește, la un volum ca Poem despre tineretea noastră, drama comunicării. Aceasta este tema pe care o abordează, cu slăbiciune de îndrăgostit într-o bună parte din creația sa, poezie și proză poetică, și ideea estetică fundamentală asupra căreia se oprește pentru a medita. Volumul recent pune în discuție, o dată mai mult, problema funcției limbajului poetic. Cărțile mai vechi ale autorului, astăzi uitate, ojeră unei discuții astfel orientate un material extrem de interesant. Extragem din Castelul orbilor, un volumaș al lui Gellu Naum din 1946, aceste gînduri, foarte coerente de data aceasta, cu privire la funcția limbajului poetic, care „acționează și transformă”, legea lui fiind, cum spune autorul, „perturbațiunea”. Iată, pentru început, acest truism într-o formă paradoxală: „Poetul spune totdeauna mai mult decât vorbește” (p. 16). Și mai departe, mai dezvoltat: „Poetul a săvîrșit un miracol: vocea lui e o reflexiune asupra miturilor inițiale, o erezie capabilă să sfărîme dogmele. Ea provoacă dedublarea funcțională a conceptelor simple. Ea asigură perturbațiunea necesară, îndoiala asupra ceea ce e și ținut ca evident, transformarea a ceea ce părea imuabil” (p. 17). Se afirmă, așadar, foarte deschis, nevoia de a comunica, în cazul poeziei, într-un limbaj insolit, care, în cazul suprarealismului, deside normele vorbirii obișnuite, idee care nu contrazice ceea mai simplă și mai răspîndită definiție care s-a dat și se dă pînă astăzi stilului, considerat ca o îndepărtare de limba comună. Ceea ce se ignoră de către curentele literare de extremă, care se opresc numai la aspectul negativ al limbajului poetic, cînd reclamă, în numele lui, distrugerea celui obișnuit, este necesitatea de a clădi, pe ruinele celui dintii, un mijloc de comunicare propriu poeziei, care, oricît ar deveni de dificilă, nu poate fi, în nici un caz, înțelegibilă. Ea nu poate exista în afara posibilității de a comunica un mesaj uman. Orice îndepărtare în căutarea poeticului, stilul fiind — fatalitate paradoxală — un limbaj în cadrul limbajului negat, cunoaște anumite limite și drama lui Gellu Naum, ca a tuturor poezilor care au crezut în libertatea deplină a cuvintelor, este de a nu o fi observat.

Ne frapază, în poeziile lui Gellu Naum, nevoia poetului de a „spune”, de a comunica, cu toate barierele pe

care și le creează și peste care, pînă la urmă, nu mai poate trece. Comunicarea dorită devine imposibilă, cu cît poetul simte mai copleșitor nevoia de a avea pe cineva alături, iubita sau un prieten, căroră să le dezvăluie viziunile care-l torturează, dușmănia lucrurilor care-l înconjoară. Toate îndoielele lui sînt provocate de limitele comunicării: „În general nu se știe precis dacă e bine sau nu să vorbim despre lucrul acela surghiunit despre ciudatul/ bine știut pe care îl obișnuim singurii/ despre migrațiile spre labirinturi blinde în care gemetele pot să aibă valori/ inestimabile” (p. 7). Poetul nu găsește soluția și alunecă în grotesc: „și noi ne existăm și totul e un singur lucrul/ un lucru presimțit cu sutien și cu jupon pierdut gîlbui pe suprafețe aspre” (p. 8). Gellu Naum ne amintește de tristețea clownilor, poate cea mai apăsătoare, pentru că se

cronica literară

consumă după o mască rîzătoare, caraghioasă, aplicată conștient peste o gură torturată, care nu vrea să ridă, nu poate să ridă decât cu ajutorul fardului, a liniilor groase de vopsea trase cu penelul. Nici n-ai putea crede că același poet a scris, în aceeași poezie, versuri de candoarea acestora: „și te plimbi în crinolină sau pe bănci lingă un gard/ cu pârul tău de Ofelie inecată în aburii/ și eu îți declar cele mai nobile sentimente într-o amforă albă” (p. 8). Firește, vor urma îndată aceleași grimase grotesci, cu care poetul, rușinat de a fi surprins fără mască, reintră în trista sa izolare.

Poetul are mereu sentimentul că vorbește, că se adresează, necesar, cuiva, ceea ce ni se pare semnificativ și dramatic în cazul unui mesaj al cărui cod rămîne secret pentru cei mai mulți și de cele mai multe ori: „Eu le vorbesc cu un proiect cu „studii” (p. 20), iar ceilalți: „A-depși ai unei supraviețuiri aliniate/ ei treceau pe lingă mine gigantici surzi analfabeți/ treceau în rînd ca într-o excursie școlară/ dădeau din mîini făceau gesturi fără nici o semnificație/ treceau pînă la capătul pămîntului și înapoi nu mă vedeau treceau ca printr-o sală goală” (p. 20). Și poetul continuă să se mărturisească, mereu în același limbaj criptic: „Așa cum spuneam iubisem citeva lucruri derizorii...” (p. 21); este mereu preocupat de stabilirea unei comuniuni: „Orice s-ar zice e o tulburătoare comuniune...” (p. 24); se iluzionează chiar că „vorbește cît se poate de limpede în vacarm...” (p. 24); se angajează în discuții frunte de labilitatea ideilor care refuză orice succesiune prestabilită de logică: „Curtînd trezindu-ne cu ochi gîfitori/ discutăm despre coamele aspre ale profetilor/ și eu spuneam de fapt există o singură mamă pentru toți/ laptele ei e pe bufet/ ea a trecut speriată/ prin

locuri prea înguste pentru îmbrășișări/ una hotărîtă să cugete sus și tare/ să stea în dreptul geamului între soare și tubul cu paslă de dinți/ pe canapea să ne zimbească tandru/ ca într-o fotografie iscălită de un cîine/ acum și-a deschis armura fluieră pe balcon” (p. 30). Se ciocnește mereu de lucrurile care ocupă limitatul nostru spațiu cotidian, se simte clausturat, persecutat și caută mereu supapa vorbirii pe care n-o găsește niciodată: „și eu îți spun fiindcă trebuie să spun ar trebui să adaug fiindcă trebuie să adaug (...) sînt lucruri prea înguste pentru îmbrășișări...” (p. 31—33). Pe deasupra acestor alambicări plutește totuși căldura dragostei, aspirația rînită spre ea.

Gellu Naum caută disperat un contact uman, repetă ca nici un alt poet verbul „spune”, ca și cînd ar vrea să se dezlege de o obsesie, dar, fanatic al ereziei cuvîntului liber de servituțiile gramaticii și dicționarului, șoptit la ureche poetului de tainice voci interioare, nu oferă mesajului, care „trebuie uitat”, sîntem îndemnați, un cod inteligibil: „Nu mai contam pe semne și nici pe obiecte/ aripa protectoare a risniței acul secerătoarea semantică aceea paralelă/ ne desfigurau...” (p. 42). Cuvintele îl trădează mereu: „dar nu vorbim despre cele din somn despre concesiva recoltă a unei/ uzuri/ noi spunem ce spunem și asta — e totdeauna altceva...” (p. 44); „am scris un poem în care spuneam cu totul altceva dar care exprima exact sufletul și carnea mea jignită” (p. 53). Regretă imposibilitatea comunicării oculte: „a vorbit apoi despre nu știu ce limite despre/ nu știu ce zonă care ar trebui să rămînd strict intime și așa mai departe (...) și nu vorbea despre nevoia noastră firească de ocultizare/ avea argumente estetice de gentleman în zonele/ lui nu-i plăcea al dracului să i se vadă sufletul și carnea/ jignite avea zone și limite” (p. 54). Încercarea de a depăși astfel de limite nu-l conduce la o comunicare mai subtilă și mai profundă, pe care o vizează constant, ci îl aruncă prădă unui limbaj obscur. Aici, în această discordanță între mesaj și cod, este drama comunicării în poezia lui Gellu Naum, care nu reprezintă de altfel un caz singular. „Punctul critic al îndepărtării”, despre care vorbesc unii poeticieni, ca Jean Cohen, de pildă, în *Structure du langage poétique*, Flammariou, 1966, este depășit și poetul intră într-un fel de neant lingvistic. „Stilul este greșeală, dar nu orice greșeală este stil, și eroarea suprarealistilor este de a o fi crezut”, va constata lingvistul francez (op. cit., p. 201). total sceptic față de experiența suprarealistă, reluînd o butadă cunoscută asupra stilului.

Și totuși poezia lui Gellu Naum nu-i lipsită de har, cînd își stăpînește ispita de a așeza peste adîncurile ei masca tragică a bufonului. O mare sfințire plutește peste melancoliile, citadine ale acestei poezii, peste iubirile ei absurde și disperate, peste dușmănia lucrurilor, peste insatisfacția care izbucnește viclean la suprafață, peste „convorbirile cu gura nituită”. Gellu Naum moștenește de la suprarealiști războiul împotriva lucidității și de aceea îl vrea dus — există în volumul său foarte numeroase fraze polemice în acest sens — la ultimele lui consecințe. Rar poate fi citat un poet care să simtă mai acut nevoia publicului decât Gellu Naum, dar care nu se poate adresa nimănui, fiind, sau crezîndu-se, blestemat să spună întotdeauna altceva.

AL. ANDRIESCU

EICHENDORFF ȘI POEZIA PĂDURII

O figură cum este aceea a lui Joseph Eichendorff este astăzi aproape de neînchipuit. Există în romantismul german anumite caractere care nu mai pot fi reproduse și care aparțin exclusiv epocii de atunci.

Vorbind de figura lui Eichendorff, mă gîndesc, bineînțeles, numai la fizionomia lui literară.

Ca om el a fost un interesant dar destul de obișnuit tip de gentilom german, catolic, cultivat și sensibil, de pe începutul veacului trecut. Născut în 1788 la castelul Lubowitz din Silezia, Eichendorff își petrece copilăria la castelul părintesc: învățătura începută la gimnaziul din Breslau și-o continuă la universitatea din Halle, la cea din Heidelberg și la cea din Viena; la parte ca voluntar la războaiele împotriva lui Napoleon; devine în 1816 referent pentru chestiuni catolice la ministerul cultelor prusian, post pe care-l părăsește în 1845. Moare în 1857.

Eichendorff face parte din a doua generație romantică germană. Cea dintâi, născută în jurul anului 1770, caracterizată prin abundența de idei literare, prin marele avînt poetic dar și prin slaba ei putere creatoare, generație de critici și de gînditori mai mult decît de creatori, această generație care cuprinde pe primul plan numele fraților Schlegel, al lui Novalis și al lui Tieck, dăduse, în momentul cînd Eichendorff avea douăzeci de ani și începea să publice, aproape toate roadele ei cele mai importante. Creația literară avea să fie hărăzită celei de-a doua generații romantice, generația lui Achim von Arnim, a lui Kleist, a lui E. T. A. Hoffmann și, îndeosebi în ce privește creația lirică, a lui Eichendorff.

Povestirea fantastică și poezia lirică sînt cele două genuri în care Eichendorff a dat opere durabile. Dintre povestirile lui, de fapt una singură a rămas celebră: **Aus dem Leben eines Taugenichts** (Din viața unui om de nimic). Această bucată este tipul nuvelei: fanteziste, plină de lirism, de vis, de poezie, întreruptă foarte des de liederuri.

Astăzi, după un secol și mai bine de realism literar, după Balzac, după Flaubert, după Zola, o astfel de nuvelă este greu de închipuit că s-ar mai putea scrie. Situația însă în epoca ei și mai ales considerată drept ceea ce este într-adevăr, adică poezie, ea are un farmec pe care nu-l uiiți ușor. Lectura ei îndeamnă la vis, la întoarceri în trecut, la retrăirea în amintire a emoțiilor adolescenței. Eroul lui Eichendorff, tînăr, îndolent și visător, pornește haihui în lume, fără scop și fără ocupație, incredzător în soarta lui bună și fără grija zilei de mâine. Fantastice și minunate aventuri îl duc spre fericire.

O lume care aduce aminte de aceea a comediilor lui Alfred de Musset, o lume de fantezie, plină de poezie trăiește în acest basm modern, care a rămas tipul povestirii romantice.

În același mod, cu mai mult realism pe alocuirea dar cu mai puțin farmec, sînt și celelalte povestiri ale lui Eichendorff: **Statuia de marmură**, **Castelul Dürande** și altele.

Poezia lui Eichendorff e făcută din reverie ușoară, din dulce melancolie, din chemări ale despărțirii, din adorații a nopții.

Motivele poeziei lui nu sînt multe. Din sutele lui de bucăți dacă ai citit treizeci sau patruzeci, le-ai citit pe toate. Întilnești mereu același și același ton care, fără nici o îndoială, e numai al lui Eichendorff și nu al altuia. De la o vreme, atîta lumină de lună, atîta sunet de corn și atîtea triluri de privighetori te obosesc prin repetarea lor. Totuși sînt accente și tonuri care se întipăresc în memorie și găsim în ele un dar al simplității pătrunzătoare care place și mișcă mereu:

**Es rauschen die Wipfel und schauen,
Als machten zu dieser Stund'
Um die halbversunkenen Mauren
Die alten Götter die Rund'.**

Hier hinter den Myrtenbäumen
In heimlich dämmender Pracht,
Was sprichst du wirr wie in Träumen
Zu mir, phantastische Nacht?

Es funkeln auf mich alle Sterne
Mit glühendem Liebesblick,
Es redet trunken die Feme
Wie von künftigem, grossem Glück!

(Creștetele copacilor, foșnesc și se-nfioară
Ca și cum la ceasul acesta
De-a lungul zidurilor pe jumătate surpate
Ar da o raită vechii zei.

Aici în dosul mișilor,
În tainica splendoare a penumbrei,
Ce-mi spui tu mie fără șir ca-n vis
Fantastică noapte?
Deasupra-mi toate stelele sclipesc
Cu arzătoare privire de iubire
Și îmbătate zărilor vorbesc
Ca despre-o mare, viitoare, fericire).

Sau această bucată, mai adîncă sub
aparența ei de improvizatie ușoară:

Schweigt der Menschen laute Lust,
Rauscht die Erde wie in Träumen
Wunderbar mit allen Bäumen
Was dem Herzen raum bewusst,
Alte Zeiten, linde Trauer,
Und es schweifen leise Schauer
Wetterleuchtend durch die Brust,

(Stridentă veselie a oamenilor tace,
Foșnește pămîntul ca-n visuri
Minunat cu toți copacii
Rostind ce inima abia știe,
Vremuri vechi, mihnire blindă,
Și fiori ușori străbat
Fulgerind senin prin piept.)

Sau această strofă, interesantă prin
subtilitatea simplă cu care este prinsă
o corelație de senzații, rar notată pe
vremea aceea și care, după **Corresponden-**
derile lui Baudelaire, avea să se ivească
la mulți poeți de pe la sfîrșitul se-
colului al nouăsprezecelea:

Ach! es spricht des Frühlings Schöne,
Und die Vögel alle singen:
Sind die Farben denn nicht Töne
Und die Töne bunte Schwingen?
(Ah! vorbește frumusețea primăverii,
Și toate păsările cîntă:
Culorile nu sînt oare sunete
Și sunetele aripi colorate?)

Sau această îngemănare a respirației
nopții cu bătăile inimii, într-o ar-
monie făcută din adînci corespunderi:

Nacht ist wie ein stilles Meer,
Lust und Leid und Liebesklagen
Kommen so verworren her
In dem linden Wellenschlagen.

Wünsche wie die Wolken sind,
Schiffen durch die stillen Räume,
Wer erkennt im lauen Wind,
Ob's Gedanken oder Träume?

Schliess'ich nun auch Herz und Mund,
Die so gern den Sternen klagen:
Leise doch im Herzensgrund
Bleibt das linde Wellenschlagen.

(Noaptea-i ca o mare calmă,
Durere, bucurie, tîngiri de iubire,
S-amestecă atît de incilcît
În lina lovire de valuri,
Dorințele ca norii sînt,
Plutesc prin spațiile calme,
Dar cine deslușește-n lînced vînt
Dacă sînt gînduri ori sînt visuri?
Și de-mi închid și inima și gura,
Ce bucuros se tînguie la stele,
În fundul inimii domol rămîne
Lina lovire de valuri).

Poate însă că ceea ce caracterizează
mai înainte de orice poezia lui Eichen-
dorff este sentimentul naturii, mai pre-
cis, sentimentul pădurii. Aproape că nu
este poezie de-a lui în care să nu în-
tilnești, dacă nu chiar direct, măcar a-
luziv, pădurea. Chemarea ei, în versurile
lui, se aude mereu. I s-ar potrivi bine,
ca epigraf, vorbele din a doua Bucolică

a lui Virgiliu: nobis placeant ante om-
nia silvas, nouă înainte de orice să ne
placă pădurile! La Eichendorff dragos-
tea de pădure e însoțită câteodată de
neliniște romantică:

Ach! wie ist es doch gekommen,
Das die ferne Waldespracht
So mein ganzes Herz genommen,
Mich um alle Ruh' gebracht!
(.)
Könnt'ich zu den Wäldern flüchten,
Mit dem Grün in frischer Lust
Mich zum Himmelsglanz aufrichten,
Stark und frei wärda die Brust!

(Ah! cum s-a-ntimplat
Că-ndepărtata codrului splendoare
Mi-a cuprins inima toată
Și liniștea mi-a luat-o?
Dacăș putea-n păduri să zbor,
Și vesel cu frunzișul verde-alături
Să mă înalț în străluciri cerești,
Ce liber și puternic mi-ar fi pieptul!).

Pădurea lui Eichendorff e întotdeauna
prietenosă și primitoare:

Fortuna, streif nur die Höhen
Und wende dein Angesicht,
Ich bleibe im Wald bei den Rehen,
Flieg zu, wir brauchen dich nicht.

(Fortuna, numai culmile s-atingi,
Și fața să-ți-o-ntorci de la mine,
Eu rămîn în pădure cu căprioarele,
Pleacă, n-avem nevoie de tine).

sau:

Stände noch das Feld im Flore
Wie in warmer Sommerzeit,
Ging'ich aus dem dunklen Tore
In die Waldeseinsamkeit,
Legt'ich tiefsten Wald mich nieder
Wo der Vöglein Nachtquartier..

(De-ar mai fi cimpia n floare
Ca în timpul verii calde
Aș pleca pe-ntunecoasa poartă
În singurătatea pădurii,
Și m-aș culca-n adîncul ei
Pe unde păsările-și au culcușul...).

sau:

Ich stehe in Waldesschatten
Wie an des Lebens Rand (—)
Von fern nur schlagen die Glocken
Über die Wälder herein,
Ein Reh hebt den Kopf erschrocken
Und schlummert gleich wieder ein..

(Stau în umbra pădurii
Ca pe marginea vieții...
De departe numai clopotele
Răsună peste păduri,
O căprioară își ridică speriată capul
Și ațipește din nou).

Mulți romantici au iubit și au cîntat
pădurea. La Eichendorff ea formează un
acompaniament fără întrerupere. Dintre
scriitorii germani, chiar dintre scriitorii
lumii, Eichendorff este, poate, cel mai
aproape de sufletul pădurii, mai bine
zis, cel mai aproape de sufletul pe care
omul este îndemnat să-l atribuie pădu-
rii. Americanul Henry David Thoreau a
scris o voluminoasă carte despre pădure,
Walden sau viața în pădure (1854), con-
temporană cu ultimii ani ai vieții lui
Eichendorff. Cartea lui Thoreau are însă
un caracter de manifest și chiar este un
manifest al fugii de civilizație și al în-
torcerii la natură, natura fiind consi-
derată aici ca un stadiu primitiv de
viață simplă și robustă, fără complica-
țiile sensibilității rafinate de cultură. Via-
ța în mijlocul naturii îndeplinește în con-
cepția lui Thoreau un scop terapeutic de
însănătoșire morală a omului bolnav de
citadinism. Concepția aceasta, admira-
bilă în sine, nu cere număidecît poezie
și într-adevăr, în cartea lui Thoreau poe-
zia e rară. Eichendorff, dimpotrivă, cul-
tivă din belșug poezia pădurii, fiindcă
el e îndrăgostit de tot ce ea sugerează
ca aventură poetică și el simte și expri-
mă cu adîncime și simplitate misterul
romantic al pădurii, vraja și fiorul de
basam și de neprevăzut pe care îl dă un
drumeag cotit ce se afundă în desiș.

REVIRIMENT AL AFORISMULUI

Editura Junimea a publicat, în traducerea lui N. Ma-
reș, o parte din aforismele lui St. Jerzy Lec. Inițiativa
se cere salutăată cu toată convingerea, pentru că un gen
filozofico-literar, vitregit unei teorii, revine în atenția citi-
torilor. Și aceasta datorită unui scriitor care s-a făcut
repede cunoscut în lumea întreagă, prin „gîndurile ne-
pieptănate”. Frapantă denumire și îndrăzneală, însă ex-
trem de elocventă. „Gîndurile” lui Lec sînt numai a-
parent „nepieptănate”, au doar aerul că sînt simple im-
provizații sau scîpărări spontane de inteligență. În fapt,
ele reprezintă o cugetare profundă, bazată pe o ex-
periență bogată de viață.

St. Lec a dat importanță calamburului, înobilindu-l,
transformîndu-l în sursă de adevărată delectare este-
tică. El este totodată și continuatorul unei tradiții lite-
rare poloneze, reprezentată fără ostentație de L. Staff
și de „avangarda cracoviană”, prin „paroxizmele” ei.

Lec pornește de la paremiologia populară, de la idei
consacrate și observații știute, pe care le trece prin
conștiința propriei sale personalități. Afirmatiile para-
doxale abundă, înțelesurile se amplifică: Scriitorul ne-
muritor moare în epigoni. Avea conștiința curată. Ne-
folosita.

Maximele și aforismele lui Lec stimulează gîndirea,
îmbie la reflexiuni, deschizînd orizonturi nebănuite, te-
ritoriile neexplorate. Adesea au un fel satiric, pentru că
autorul își revarsă amărăciunea în legătură cu inechi-
tățile lumii: Mîncă din mină străină, cunoaște sa-
voir vivre; E groaznic să înoți într-un rîu murdar îm-
potriva curentului; Unii văd cu ochiul drept și cu cel
stîng exact la fel. Și gîndesc că aceasta înseamnă o-
biectivitate. Cugetătorul e dublat de moralist: Nu vă
predați niciodată deznădejdi — nu-și ține făgăduielile.

Dacă prima parte a gîndului e cunoscută, cea de-a
doua e o surpriză, e meditația lui Lec pe marginea unui
dicton sau proverb. Reface valori consacrate, redimensi-
onîndu-le, deschizînd noi perspective gîndirii. Sursum
corda! Dar nu mai sus de creier.

Lec nu este un cugetător după un anume calapod.
La el aflăm o mare mobilitate și diversitate de proce-
dee în transmiterea sensibilității sale spirituale. Sînt
îndoieli, exclamații și întrebări, frînturi de frază, lăsate
a fi completate în prelungire de cititorul care simte ne-
voia să continue gîndul. E o neîntreruptă colaborare
cu cel cărui a se adresează. Sînt suspine cu ecou în
public și îndemnuri ce nu pot fi desconsiderate. Vor-
bește poetul, filozoful, omul care a luptat ca partizan,
aflîndu-se mereu în preajma morții, vorbește diploma-
tul de mai tîrziu. Sînt subtile și ingenioase adaosuri la
ceea ce știm despre existență, despre om, despre artă,
scriitori, evenimente sau despre viața politică.

Echivocurile, sofismele, jocurile de cuvinte traduc
parcă o atitudine sceptică, o renunțare. Sensul lor iro-
nic, demascator, dovedește însă că Lec nu a renunțat
la luptă, că în esență se adresează oamenilor ca un
Abel care condamnă pe Cainii timpurilor actuale (U-
nul din florilegiile sale se intitulează Către Abel și
Cain).

Lec s-a impus în literatura lumii prin „Gîndurile
nepieptănate”, într-un timp cînd aforismul, gen de ma-
ximă concentrare intelectuală și subtilă observație, —
nu mai era cultivat cu pasiunea de odinioară, readu-
cîndu-l în actualitate. Cartea lui se dovedește a fi un
adevărat ferment al conștiințelor torturate de setea cu-
noașterii.

ION TIBA

DAN COVĂTARU:

„Maternitate”

GH. IONESCU — ȘIȘEȘTI ȘI DEZVOLTAREA ECONOMIEI AGRARE

O istorie a gîndirii economice românești nu poate ocoli, credem, bogata operă științifică plasată pe traiectoria unei jumătăți de secol, a lui Gh. Ionescu-Sișești, a căruia prodigioasă activitate teoretică și practică a fost consacrată cu fermitate ridicării nivelului agriculturii românești.

Obținînd, în 1911, titlul de doctor al Universității din Jena în specialitățile agronomie, botanică și economie politică, Gh. Ionescu-Sișești și-a legat strîns numele de toate domeniile pe care le-a abordat de-a lungul întregii sale vieți. Impunîndu-se ca remarcabil om de știință într-o perioadă de adînci frămîntări în jurul problemei agrare, el a adus contribuția de seamă la organizarea și dezvoltarea cercetării științifice în domeniul agriculturii, fiind nu numai întemeietorul primei școli românești de cercetători agronomi dar și un mare deschizător de drumuri și direcții în gîndirea economică agrară. Lucrările sale, din care amintim: „Agricultura în epoca contemporană”, „Politica agrară cu privire specială la România”, „Reforma agrară și producția”, „Un program pentru ridicarea agriculturii”, la care se adaugă sutele de studii, articole și cuvîntări abordînd multiple aspecte ale evoluției vieții noastre economice rurale în anii regimului burghezo-moșieresc, probează uriașul efort, stăruitoarea muncă pe care, ca profesor, cercetător și specialist angajat în activitatea de organizare și conducere a agriculturii românești le-a depus, în pofda intereselor egoiste ale claselor exploatare, a unei politici mioape a cercurilor guvernante și a unei administrații birocratice și venale, pentru progresul tehnic, economic și social al agriculturii.

Gh. Ionescu-Sișești a studiat atent istoricul relațiilor agrare din România, înscriindu-și, în acest plan, numele alături de cele ale lui Nicolae Iorga, Radu Rosetti și alții. În întreaga sa operă străbate, de la un capăt la altul, desamăgirea celui ce constata cu amărăciune că statul român care rezolvase unele probleme agrare cum a fost desființarea iobăgiei de la 1864, n-a aplicat ulterior decît corective agrare ne-avînd „...o politică

agricolă propriu-zisă care să cuprindă educația tehnică a masei plugarilor, realizarea unor lucrări mari în interesul agriculturii, o încurajare metodică” a acesteia.

Deplîngînd faptul că agriculturii noastre îi erau caracteristice o tehnică rudimentară și insuficiența instituțiilor de progres și îndrumare agricolă, el cerea, mai cu seamă după reforma agrară din 1917—1921, inaugurarea unei politici agricole care să pună în aplicare un vast program cuprinzînd a tît lucrări mari, de lungă durată, cît și măsuri imediate și care să se bizuie pe mijloace suficiente și pe stăruința celor chemați să-l înfăptuiască deasupra unei politici de guvern dictată de interese de partid. În acest sens, el se pronunța pentru „ingerința statului” în producția agricolă. Economia unei țări era, în viziunea lui Gh. Ionescu-Sișești, un organism complex care nu poate și nu trebuie să funcționeze haotic și dezordonat. „Statul — scria el — are datoria să intervină mai adînc în procesul de producție pentru a-l stimula”.

O subliniere aparte se cere făcută în legătură cu faptul că în gîndirea lui Gh. Ionescu-Sișești, ideea de progres în agricultură e strîns legată de cea a industrializării țării. „Mai întîi de toate, spunea el, România trebuie să devină, și sînt convinși că va deveni, o țară industrială. Posibilitățile noastre de dezvoltare industrială sînt mai mari decît ale altor țări vecine. Avem materii prime, avem bune legături de transport pe apă și pe uscat, avem piața Orientului apropiat, pe care putem să o cucerim mult mai ușor decît alte țări industriale și în special cele din Occident. Prin urmare, **încurajarea industriei naționale nu este un proces care trebuie opus agriculturii, așa cum s-a încercat de multe ori, ci este tocmai un proces care întregeste sistemul echilibrat din agricultură...**” (subl. ns.).

El cerea cu toată insistența din partea statului largi investiții pentru această ramură producătoare de „marfă aur” și fără de care el nu putea concepe realizarea unei producții naționale, de mare eficiență. Acordînd aceeași importanță fiecărei

nevoi, politica de investiții o vedea orientată spre înzestrarea agriculturii cu mijloace de lucru mecanizate, înfăptuirea unui sistem de măsuri antierozionale și hidroameliorative, extinderea largă a irigațiilor, aplicarea îngrășămintelor naturale și chimice, îmbunătățirea rasei animalelor și a semînelor, modernizarea căilor de comunicație din mediul rural, construirea de silozuri ale statului etc.

Într-o zodie a politicianismului lipsit de scrupule, în care pretenția înlocuise competența, în care valorile nu erau puse la locul lor, Gh. Ionescu-Sișești cerea acordarea unei mai mari atenții din partea statului culturii țării, instruirii și educației masei țărănești. El spunea că mai înainte de toate „trebuie să începem cu factorul om, fără de care toate sacrificiile pentru îmbunătățiri de ordin material vor rămîne fără valoare. Criza economică din anii 1929—1933 și repercusiunile sale în agricultură îi dau lui Gh. Ionescu-Sișești un nou prieten de a aduce problema în atenția cercurilor conducătoare: „Cu ce ne bate agricultura din alte țări și ne elimină treptat de pe piețele pe care am putea să le stăpînim? Cu pămîntul lor mai bun? Cu clima lor mai prielnică? Cu pozițiunea lor geografică mai favorabilă? Nu. Ei ne bat cu virtuțile lor spirituale. **Ne bat cu tenacitatea la muncă, cu folosirea intensă a cunoștințelor tehnice, cu exactitatea în îndeplinirea contractelor de vânzare, ne bat cu spiritul de inițiativă comercială, cu dorința de a ghici și de a satisface gustul consumatorului. Ne bat cu conștiința profesională clar-văzătoare. Ne bat cu spiritul de solidaritate, cu onestitatea și încrederea reciprocă în organisme lor cooperatiste sau comerciale.**”

Gh. Ionescu-Sișești atrăgea atenția asupra pericolului ce poate decurge din situația că aparatul funcționare al unei societăți privilegiate de stat este foarte greu de mînut, împrejurare datorită căreia unele măsuri, programe, legi inițiate ar putea rămîne nefăptuite. „Programele vînturate în fiecare clipă, nota el, sînt ca acele bagete ale prestidigitatorilor,

care dau oamenilor o iluzie, după care nu se ascunde o realitate... O lege este un plan de muncă pentru ministru, pentru guvern, pentru societate. Dar nu e munca însăși; munca însăși începe după ce se notează legile”. El cerea să se facă rînduială în întreaga activitate de care atîrnă soarta agriculturii, soarta țării, de care vorbea cu tristețe și durere. Militînd pentru realizarea unui autentic sistem democratic de conducere de către stat a agriculturii, precum și în cooperarea agricolă în care vedea un „admirabil instrument de progres economic”. Gh. Ionescu-Sișești s-a pronunțat pentru atragerea în organele reprezentative ale agriculturii a celor ce lucrează efectiv în producție, a agriculturilor care aduc din viața practică simțul acut al realităților, al răspunderilor, nevoile și aspirațiile reale, și care vor căuta în lăuntru acestor organisme soluția lor cea mai potrivită.

Desigur, în modul de concepere a relației dintre stat și politica agrară opera lui Gh. Ionescu-Sișești vădește anumite influențe ale curentului de gîndire promovate de noua școală istorică germană, ale așa-zisului „Socialism de stat”, ale teoriei „solidarismului social”, credința necritică în omnipotența statului căruia nu-i sesizase caracterul de clasă etc., dar dominantă o constituie aprecierea lucidă, realistă, a stărilor de lucruri din agricultura românească, a măsurilor ce se impuneau cu acuitate, profunda sa dragoste de patrie, de poporul a cărui majoritate o formau lucrătorii ogoarelor.

O etapă nouă, calitativ superioară, în gîndirea și practica lui Gh. Ionescu-Sișești avea să fie marcată de anii revoluției și construcției socialiste căreia i s-a atașat cu devotamentul celui ce-și putea vedea acum înfăptuite multe din ideile pentru care zădărnice se luptase cu obtuzitatea vechilor cercuri guvernante. Nu numai prezent dar și participativ activ la marile momente care au marcat plasaarea agriculturii socialiste pe calea progresului, a științei și tehnicii moderne, el a oferit oamenilor de știință un model, o pildă însuflețitoare de încadrare militantă în lupta pentru realizarea măsurilor preconizate de conducerea partidului și statului socialist în politica agrară. Referindu-se la necesitatea legăturii dintre cercetarea științifică și producție, făcea următoarea remarcă: „Țăranii noștri, care sînt luminați și foarte dornici să facă o ispravă bună, nu sînt încrezători numai în vorbele pe care le spunem sau chiar pe care le scriem, ci sînt încrezători mai ales în ceea ce văd...” În organele de partid și de stat el vedea „animatorii și organizatorii” operei de refacere a agriculturii, vorbind totodată cu mîndrie de ceea ce se înfăptuia în procesul așezării pe noi temelii a satului românesc.

CONST. DROPU

exerciții

APLICABILITATE

— Un fapt divers?
— Da. Conducînd colocviul de logică matematică de la Paris din 1950, L. E. J. Brouwer, creatorul intuiționismului matematic, și-a exprimat în încheierea lucrărilor speranța că nimic din ceea ce s-a realizat acolo nu va avea vreo utilitate practică.
— Ciudat!
— Într-adevăr. Un gînditor remarcabil, care a răscolit adînc cugetarea matematico-filozofică a veacului nostru și care știa prea bine, cum știm cu toții, că matematicile uimesc lumea prin cele mai nebănuite aplicații!
— Mi-aduc aminte. El s-a ridicat viguros împotriva tentației formalismului absolut în matematică. Dar nu înțeleg de ce-l supăra vivificarea științei prin aplicații.
— Era, poate, speriat de avalanșa studiilor aplicative după ce s-a descoperit că algebra logică dirijează circuitele electrice. O aplicație senzațională, care domină tehnica actuală, făcînd posibilă automatizarea producției.
— De ce speriat și nu încîntat?
— Disprețul față de munca fizică al unor filozofi idealisti din vechea Eladă s-a transmis astăzi sub forma disprețului față de aplicația tehnică. Ca și cum ideile s-ar înfina prin contactul cu viața zilnică, cu faptul aspru. Filozofie de salon, de om pe care asaltul vieții, al realităților tăioase îl înspăimîntă. Dar aceștia nu-și dau seama că fără aplicații o idee nu poate trăi sau, mai bine zis, vegetează.
— Bine, dar sînt atîtea creații importante deocamdată fără aplicații. Să le condamnăm?
— Vezi, se impune să reflectăm asupra conceptului de aplicabilitate. Ca în cazul unor noțiuni tocite prin uzaj, ne închipuim că știm ce este, dar în fond situația este mult mai complexă. Referința la cazul comun nu este totdeauna fericită.

— Așa este. Recent, acad. Moșil, pentru a pune lucrurile la punct într-o privință, a fost silit să lanseze noțiunea SNIPA: știința neaplicată încă pînă acum.
— Atenție, deci! Mai întîi trebuie să învățăm a conjuga verbul nostru la toate timpurile: s-a aplicat, se aplică, se va aplica. Sfera aplicabilității se extinde larg, deschizînd un orizont cu limite greu de trasat. Să pornim la drum încredințați că oricărui cunoștințelor științifice îi vine rîndul să treacă din bibliotecă pe planșetă.

— Nu ne rămîne, mi se pare, altă alternativă decît să stimulăm continuu creativitatea științifică.
— Dar aceasta nu-i totul. Se zice curent „aplicație practică”, cei doi termeni s-au sudat. Ca urmare, se înțelege îndebste prin aplicație doar traducerea ideilor în viață, mișcarea de la teorie la practică. „Punere în practică” definește Dicționarul de neologisme.

— Mi se pare un aspect esențial.
— Așa este, dar nu-i singurul. Între teorie și practică are loc, așa cum o demonstrează istoria civilizației, o interacțiune de natură dialectică, pe care nu o putem ignora.
— Explică-te.
— Să epuizăm posibilitățile. Fiind date două domenii, se ivesc patru relații: 1. de la teorie la teorie; 2. de la teorie la practică; 3. de la practică la teorie; 4. de la practică la practică.

— Nu cumva complici situația în mod inutil? Sînt toate acestea reale și importante?
— Cît se poate de pozitive și marcante. Nu se spune în mod curent că matematica „se aplică” în celelalte științe? Este un caz curent de aplicație în sens larg. O teorie constituitivă servește ca fundament pentru ridicarea unei teorii noi. Istoria științelor abundă în exemple de acest fel: algebra a fecundat geometria, geometria a fecundat cosmologia, electromagnetismul a fecundat optica, teoria cuantică a fecundat chimia etc. Teoriile înainteză în front comun, sprijinindu-se unele pe altele. Este și aceasta o aplicație: aplicarea unei teorii în altă teorie. Fără acest ajutor, cunoașterea ar progresa cu mare greutate. Ar trebui s-o luăm totdeauna de la început.

— De acord. Mai departe...
— Incorporarea teoriei în practică este bine cunoscută. Revoluția tehnico-științifică promovează în acest domeniu o evidentă scurtcircuitare. Intervalul dintre descoperire și exploatare se tot micșorează în profitul civilizației. Dacă în cazul fotografiei au fost necesari 112 ani (1727—1839), pentru radio au ajuns 35 de ani (1867—1902), apoi 12 ani pentru televiziune (1922—1934) și doar 5 ani pentru tranzistori (1948—1953).

— Se deschid perspective admirabile. Dar crezi că este posibilă și acțiunea inversă: fertilizarea teoriei de către practică?
— Nu arareori. Arhimede a calculat arile unor figuri curbilini prin experiențe de statică. Teoreme de geometrie sau chiar de aritmetică pot fi stabilite prin considerații de mecanică și de fizică. Cercetările complexe se fac astăzi de preferință pe modele materiale. Practica socială sugerează și impune chiar soluțiile unor probleme teoretice. Viața ne învață deseori cum să gîndim, încotro să ne îndreptăm eforturile teoretice.

— Sînt încredințat. Rămîne traducerea practicii în altă practică. Să vedem.

— Iarăși modelăm. Un model experimental trece dintr-un domeniu, unde a dat roade, în alt domeniu, mai mult sau mai puțin îndepărtat de cel dintîi. Practicile se împrumută, fecundînd terenuri noi. Pe vremuri, mecanizarea proceselor de producție a cucerit industria ramură după ramură. Astăzi dirijarea automată a fabricației se extinde vertiginos de la sector la sector, invadează și administrația.

— Extraordinar! Dar atunci...
— Exact așa cum nu cutezi să închei. Să nu dramatizăm, să nu minimalizăm. Aplicabilitatea se impune ca o trăsătură fundamentală și universală a civilizației. Fără aplicații nu putem face un pas. În știință, în tehnică și de ce nu în artă, în civilizație...

PETRE BOTEZATU

DUMITRU GAVRILEAN :

„Horă” IOAN GANJU :

„Obiceiuri”

UMANISMUL MARXIST ȘI PROBLEMA ÎNSTRĂINĂRII

Umanismul a constituit dintotdeauna un element esențial al reflexiei filosofice, dar filosofia, până la apariția gândirii lui Marx, l-a răscălat numai ca dezerat. Mai exact, umanismul s-a întemeiat, de-a lungul istoriei, ca un fenomen al culturii, și tocmai din această perspectivă l-a vizat și filosofia. Încă, putem spune, umanismul a străbătut istoria în ordinea idealului, doar că un sens de mișcare a culturii. Iar când filosofia a abordat umanismul, acesta s-a precizat ca o justificare de ordin moral. Ceea ce a făcut ca în problema umanismului, filosofia să aibă o finalitate etică. Or, într-o atare perspectivă, umanismul nu putea rămâne decât o entitate abstractă.

Umanismul însă, de la ipostazele de dezerat și imperativ trebuie să se ridice la determinarea de legitimitate. Acest fapt l-a aluzat filosofia marxistă, când umanismul apare, pentru prima dată, legat de însuși sensul istoriei. Astfel că, din această perspectivă, în viziunea marxism-leninismului, umanismul se prezintă alături de teorie a problematicii esenței umane, cât și ca practică a realizării omului ca esență. Ca teorie, trebuie să rezolve în mod științific probleme fundamentale umane ca relația dintre esență și existență, relația individ-societate, raportul necesitate-libertate, aspectele privind sensul vieții, demnitatea umană, opțiunea insului, dreptul și datorită persoanei, rolul muncii, progresul tehnic, dezvoltarea multilaterală a omului etc. Iar ca practică trebuie să rezolve problemele de ordin concret ale înlocuirii capitalismului, luptei de clasă, înfăptuirii noii societăți socialiste, democratice socialiste, așezării tuturor relațiilor sociale pe principiile dreptății și echității socialiste. Încă, raportat la omul concret-istoric, acest întreg proces implică actul dezinstrăinării, de la filosofia însăși până la realitatea ca atare.

Umanismul marxist implică deci, în mod obiectiv, problema înstrăinării, în sensul rezolvării practice a acesteia, ca proces permanent de dezinstrăinare. Este meritul filosofiei marxiste de a fi înțeles umanismul în chip real, oferind astfel, înainte de o înțelegere a omului ca neînstrăinare, o neînstrăinare a înțelegerii omului. Mai întâi de toate, conceptul marxist de umanism este un concept al lucidității filosofice și, deopotrivă, al lucidității practicii revoluționare. Un concept al lucidității trecerii istorice, de ordin teoretic și practic, a înstrăinării în dezinstrăinare. Încă, din această perspectivă, conceptul marxist de umanism este un concept al lucidității propriei ființări, deci un concept al lucidității de sine. Luciditate în sensul că, dezinstrăinând filosofia — ridicarea acesteia de la utopie la rang de știință, transformarea ei în teorie revoluționară aflată în slujba practicii revoluționare, — Marx nu putea exclude posibilitatea ca, într-o formă sau alta, însuși filosofia sa, constituită ca dezinstrăinare a gândirii, să ajungă, în linia unor interpretări ulterioare, a fi în unele aspecte înstrăinată. De unde și avertismentul său energetic că filosofia sa nu este un corp rigid de postulate, ci o concepție vie, care trebuie dezvoltată în timp, în funcție de mersul istoriei, de noile realități ce vor apărea în viitor; avertisment, deci, pentru continua dezvoltare în spirit a filosofiei sale. Fapt jiresc, intrucât o nedezvoltare în spirit a acestei concepții, în raport cu noile realități, nu poate însemna decât o situație de pași în urmă ai momentelor filosofice față de momentele istorice. Ceea ce ar constitui, ca situație în care filosofia rămâne străină de noul istoriei, o autoînstrăinare a acesteia. Forța științifică mereu vie a filosofiei marxiste este nemijlocit legată, cum Marx însuși indica, de îmbogățirea ei pe baza noilor realități ale istoriei. După cum, aceeași luciditate privind relația dintre înstrăinare și dezinstrăinare o aflăm la Marx și în ce privește planul concret al vieții, domeniul practicii sociale. Astfel, Marx privește dezinstrăinarea ca proces, ca devenire a realității. În viziunea sa, revoluția socială, înlăturând proprietatea privată, înlătură cauza imediată a înstrăinării. Ceea ce înseamnă că, practic, se creează condițiile înlăturării înstrăinării. Dar aceasta nu înseamnă și faptul că, o dată cu înlăturarea proprietății private, în mod automat, a dispărut și înstrăinarea ca atare. Desființarea înstrăinării constituie — cum spune Marx, dezinstrăinare. Trecerea la socialism nu presupune, mai exact nu are cum să presupună, în virtutea realității însăși, și înlăturarea definitivă, automată a înstrăinării. Problema dacă în socialism există sau nu înstrăinare, problema pe care în mod nejustificat filosofia noastră nici nu a vrut să și-o pună un timp, în primul rând nu trebuie pusă sub aspectul că socialismul nu ar naște acest fenomen, de unde concluzia că, de vreme ce nu îl naște, în fapt nici nu are cum să-l conțină. Un asemenea raționament este insuficient nu doar în concluzie, ci și în punctul de plecare. Punerea problemei trebuie să

plece de la faptul că socialismul moștenește un conținut social anterior, specific vechii orinduirii, acest conținut având în mod inerent elemente înstrăinate. Socialismul începe deci cu un conținut social înstrăinat și trece, în virtutea noilor principii de reorganizare a relațiilor economice, politice și sociale, să-l dezinstrăineze. Desființându-se proprietatea privată, cauza imediată a înstrăinării, se realizează cadrul general, la nivel social, al dezinstrăinării. Nu în sensul că nu mai există, de acum, înstrăinare, ci sub aspectul că, nematerializată cauza imediată a acesteia, se poate dezinstrăina, în mod treptat, tot ceea ce a înstrăinat istoria de până acum. Are loc, mai întâi, dezinstrăinarea politicului în însuși actul revoluționar al întemeierii noii partid al clasei muncitoare care conduce bătăliile de clasă ale proletariatului în vederea trecerii la socialism. Iar în lumina noii esențe a politicului, o dată cu trecerea la socialism, are loc dezinstrăinarea economicului, baza societății, realizându-se o nouă bază, proprietatea socialistă. Dar și în cazul când se dezinstrăinează complet economicul, acest fapt nu înseamnă că în socialism a dispărut complet înstrăinarea. Căci, practic, mai trebuie dezinstrăinat și omul însuși ca membru al societății. Socialismul nu începe cu oameni gata formați în spiritul esenței sale noi. Oamenii cu care începe sunt oamenii vechi și care, treptat, trebuie să devină noi. Iar dacă, apoi, se dezinstrăinează și ceea ce este specific uman la nivel economic, aceasta nu înseamnă că omul s-a dezinstrăinat integral. Omul este totalitate a relațiilor sociale, și nu doar un tot de relații economice. Se pune, deci, problema dezinstrăinării tuturor relațiilor sociale, iar în acest context, a celor interumane, a tot ce privește omul ca ins, ca individualitate concretă, ca persoană. Socialismul moștenește o întreagă istorie înstrăinată și trebuie să o dezinstrăineze în întregul ei, atât la nivel social, cât și individual. Pentru socialism, dezinstrăinarea este deci o problemă a însăși istoriei de până la acea dată în dubla imagine a conținutului ei: latura obiectivului și latura subiectivului. Aceea privind bunurile materiale și spirituale în care se obiectivează omul ca subiect creator, și aceea a personalității creatoare din al cărei interior omul se obiectivează ca subiect. Încă, dacă omul ca subiect dezinstrăinează întreaga lume a obiectelor create, mai rămâne ca, în propria sa unitate, el ca subiect să se dezinstrăineze pe sine însuși ca obiect al propriei activități creatoare. Prin urmare, este necesară în ultim fapt dezinstrăinarea de sine a omului însuși în propria unitate a ființei sale. Doar astfel este posibil să se realizeze dezerat lui Marx, referitor la revenirea completă a omului la esența sa, încât omul să devină un om total. Socialismul, desigur, are menirea să realizeze acest fapt, dar, în mod obiectiv, nu-l poate realiza decât procesual, înlăturând treptat formele concrete de înstrăinare ale istoriei pe care o moștenește. Revenind noii societăți socialiste în mod logic, dezinstrăinarea nu trebuie privită sub aspectul că înstrăinarea ar fi, în primul și ultimul rând, o abatere a relațiilor socialiste de la esența lor nouă; dimpotrivă, ea trebuie înțeleasă, mai întâi de toate, ca proces social de umanizare a unei întregi realități anterioare înstrăinate, iar pe de altă parte, și ca act de umanizare a unor aspecte particulare de înstrăinare, aspecte noi, ce pot apărea, într-o măsură mai mare sau mai mică, în chiar cadrul procesului general de dezinstrăinare. Ceea ce definește fundamental socialismul constă în faptul că umanizarea este în aceste noi condiții un obiectiv posibil la nivelul istoriei, pentru că istoria însăși este în această orinduire un proces care se realizează în mod conștient. Istoria în socialism este istoria conștientă de sine. Iar din această perspectivă, esența umană implică organic conștiința de sine ca esență.

În viziunea marxismului, umanism înseamnă act energetic al emancipării totale a omului, act al afirmării valorice, act de dezinstrăinare. Din perspectiva marxism-leninismului, în concepția partidului nostru, umanismul vizează integralitatea valorică a omului, înțelegerea omului ca valoare supremă în societate. Un fapt fundamental trebuie să fie immanent umanismului socialist: dincolo de însușirea de către om a totalității bunurilor create, și însușirea de sine a omului ca totalitate umană. Socialismul poate oferi o rezolvare deplină a problemei umanismului în măsura în care, ca operă înfăptuită în mod predominant conștient, ridică procesul afirmării și confirmării valorice până la acel nivel al umanității societății când omul să se definească drept însușire de sine a omenescului ca totalitate umană, ca realizare în plan social de la omul întreg la omul integral uman.

VASILE CONSTANTINESCU

DIMITRIE GAVRILEAN :

„Cintec”

Cartea științifică

FRED HOYLE: FRONTIERELE ASTRONOMIEI

Există unele cărți, și aici ne referim numai la cărțile științifice, care se citesc cu mare ușurință și plăcere, iar la sfârșitul lecturii cititorul are senzația de monumental, de trăinic, de deinitiv, crezând astfel că în domeniul respectiv s-au rezolvat cam toate problemele. Așa stau lucrurile cu multe cărți de popularizare. Cu totul altul este sentimentul care pune stăvilă pe cititor atunci când parcurge cartea cunoscutului astrofizician englez Fred Hoyle, „Frontierele astronomiei”, tradusă recent și apărută în Editura științifică.

Această apariție, care facilitează a treia întâlnire dintre autorul englez și cititorul din țara noastră (după „Galaxii, nuclee și quasari”, 1968 și „A de la Andromeda”, 1968) este o lucrare de proporții ceva mai mari — peste 400 de pagini și bogat ilustrată. Deși se adresează unei categorii largi de cititori și nu conține nici o formulă matematică, „Frontierele astronomiei” se parcurge cu destulă dificultate. Acest fapt se datorează bogăției material teoretic și de observație folosit de autor, cât și dorinței acestuia de a prezenta lucrurile în continua lor devenire, accentuând asupra luptei de idei, el însuși fiind de multe ori coautorul diferitelor ipoteze sau teorii științifice care își dispută întâietatea.

O altă calitate a acestei lucrări este prima prin care se privește evoluția materiei la scară cosmică: întreaga pieciorie a savantului englez demonstrează că întregul Univers este un imens laborator de fizică savantă (astrofizică) studiat cu întregul arsenal pus la dispoziție de tehnica modernă a sabelor radiatii ce vin din cosmos și aplicând realizările cele mai noi ale fizicii teoretice ajung, nu rar, la rezultate de-a dreptul uluitoare. Lungimea și subtilitatea multor raționamente, cât și faptul că se bazează pe principii de fizică modernă superioară (fizică atomică și nucleară), care sînt destul de rar dezvoltate, de

cele mai multe ori amintindu-se doar existența lor, fac, după cum mai remarcăm, să rămână în multe momente o doză de mister...

Începînd cu noțiuni despre globul terestru, după ce în alte două capitole (III și IV) sîntem „familiarizați” cu noțiunile de bază, se trece la studiul, desul de sumar, al sistemului solar (cap. V), la cosmogonia planetară (cap. VI), pentru ca în următoarele capitole să intrăm în lumea fascinată a stelelor și a evoluției lor. Aici este analizat „misterul atmosferei solare” (cap. VII), aflăm date noi despre „Soarele și evoluția lui” (cap. VIII), precum și despre „Evoluția stelelor cu masă nu prea mare” (cap. IX). După ce sîntem puși la curent cu metodele pentru „Măsurarea distanțelor astronomice” (cap. X), se trec în revistă „Pitice și gigante” (cap. XI), spre a se ajunge și la „Stele care explodează” (cap. XII). Începînd cu cap. XIII sînt abordate sistemele stelare (galaxiile) și evoluția lor, pe parcursul a cinci capitole, pentru ca în ultimele trei (cap. XVIII, XIX și XX) să se analizeze evoluția întregului Univers. Argumentarea este sprijinită de un mare număr de schițe și diagrame, iar 59 de planșe de bună calitate, în afara textului, permit cititorului să-și formeze o imagine vizuală corectă asupra obiectelor cosmice despre care a aflat atîtea lucruri noi. Apariția acestei cărți în limba română este un fapt îmbucurător, deși aceste subiecte au mai fost tratate și în alte lucrări din care cităm „Fizica stelelor” de Kaplan (1953), „Nasterea lumilor” de Veshvitski și Kazutinski (1953), „O planetă numită Pământ” și „O stea numită Soare” de Gamow (1968 și 1969), excepționale lucrare „Romanul materiei” de Durocq (1966), precum și o altă lucrare a lui Hoyle, citată mai sus („Galaxii, nuclee și quasari”). Autorii români sînt prezenți pe acest front cu „Galaxii în Univers” de G. Demetrescu și C. Părvulescu (1967), o lucrare superioară atât ca fond cit

și ca formă, precum și monografia mai veche „Stelele, date fizice, structura internă, originea și evoluția lor” de C. Popovici (1978), de asemenea de nivel superior. Toate aceste cărți, în afară de ultima, picătuiesc prin lipsa unei bibliografii care să permită cititorului interesat să aprofundeze unele aspecte ale problemei. Prezenta apariție ar fi fost o realizare și mai remarcabilă dacă, după părerea noastră, s-ar mai fi îndeplinit trei dezerate: în primul rînd traducerea să fi fost verificată de un astronom profesionist, ceea ce ar fi dus la evitarea unor regretabile erori, cum ar fi afirmația de pe suprapertă că Galaxia noastră conține 30 miliarde de stele, lipsa unor note care să aducă la zi datele despre perioadele de rotație ale planetelor inferioare (59 zile pentru Mercur și 244 zile pentru Venus), precum și existența celui de-al zecelea satelit al lui Saturn, Janus, descoperit în anul 1966. Nu putem da aici întreaga erată, care este de multe ori inevitabilă în cazul apariției unor lucrări de o asemenea amploare (de ex., la p. 367, în ultimele două rînduri fiind vorba de o deplasare spre roșu, rezultă că în continuarea frazei, pe primul rînd al paginei următoare trebuia scris „lungimi de undă mai mari”, nu mai mici, cum apare). În sfîrșit, dar nu și cea mai puțin importantă lipsă, considerăm că este absența unei prefețe a autorului care să fi adus a propoie la zi problematica, deoarece originalul a apărut în limba engleză în 1959, reflectînd de fapt situația științifică „frontierele astronomiei”, din anii 1955—1956. Or, astronomia, deși este una din cele mai vechi științe, nu dă semne de îmbătrînire, avînd frontierele în continuă expansiune. O aducere la zi se impune, avînd în vedere că și celelalte lucrare a autorului, așărută la noi, reflecta frontierele astronomiei din anii 1964—1965.

VIRGIL V. SCURTU

REALIZAREA PERSONALITĂȚII—HAZARD SAU ȘTIINȚĂ?

Cartea cu acest titlu* publicată de Ion Holban, a cărei problematică apare ca o sinteză a experienței autorului în domeniul psihologiei aplicate, dezvoltă și demonstrează următoarea idee: concomitent cu asistența medicală, omul are nevoie în viață și de o asistență psihologică, pedagogică și sociologică. Un bogat material problemă luat în discuție, de la semnificația primilor pași ai copilului pînă la activitatea adultului în toată complexitatea lucrurilor sale, atît posibilitatea unor concluzii cu caracter teoretic, precum și perspectiva unor constatări referitoare la domeniul practicii. Această afirmație se justifică avînd în vedere nu atît structura cărții, cît conținutul ei. Căci, dacă în prima parte a lucrării autorul are în vedere definirea personalității umane, cîntînd să răspundă la întrebarea ce este aceasta, în celelalte patru capitole, care privesc omul sub aspectul treptelor vârstei, cartea se conturează ca demonstrare a modului cum se realizează personalitatea, insistînd asupra sensului ei, precum și a semnificațiilor, de ordin social și uman, ale acesteia. Există, în diversitatea problemei tratate de autor, unele aspecte de stringență actualitate. Să amintim, între a-

cestea, cele privind rolul școlii în raport cu dezeratele societății, precum și cele legate de orientarea profesională și de integrarea socială. Autorul pledează pentru faptul ca problemele legate de adaptarea profesională și de integrarea socială să fie privite dinamic, într-un spirit riguros științific, atît la nivel de concepție, cît și la cel al practicii. De la primele manifestări ale copilului, pînă la activitatea multilaterală a insului în societate, ca personalitate creatoare, omul este o permanentă devenire, o continuă creație, dar și autocreație. Încă, privită în perspectiva în care se constituie, această carte este, putem spune, o secțiune prin psihologia vîrstei, în intenția de a defini personalitatea, de a o urmări ca proces, ca unitate dinamică, multidimensională și creatoare, în societate. Prin problemele tratate, prin constatări și sugestii implicite de un conținut bogat în fapte, cartea lui Ion Holban își dovedește probant utilitatea, adresîndu-se persoanelor de toate vîrstele, atît copiii și adolescenții, cît și părinților și educatorilor.

C. V.

* Apărută în Editura Enciclopedică română, Colecția Orizonturi, Buc., 1971

Primii 90 de ani ai gloriei lui

P I C A S S O...

L-am întâlnit prima oară pe Picasso printre cele două mii de lucrări cu care venise — poate prea risipitor — în galeriile de la Petit și Grand Palais din Paris, și mi s-a părut, atunci, puțin confuz, în orice caz complicat.

L-am întâlnit apoi în vila sa de pe Coasta de Azur (undeva între Cannes și Nisa) și pinzele sale mi-au devenit mai limpezi.

Pe Pablo Picasso cel adevărat l-am cunoscut însă abia la el acasă, în Barcelona unui început de vară obraznică și primejdioasă, cu toți taurii soarelui coborâți în arenele lui Dominguin și El Cordobes și, mai ales, în ringurile acelea prea aproape de mese și prea luminate, și prea strimte, pentru tot ce înseamnă, de fapt, un flamenco.

Era cald și Barcelona își întorsese ca în fiecare vară, toate ferestrele sale înalte spre vântul de seară al Mediteranei și toate fântinile saie arteziene măturau pavajele dinspre umbră ale lăturălnicele *calle Montcada* pe care, la numărul cincisprezece, fostul *Palacio Berenguer* a devenit muzeul Picasso, pentru că aici a trăit și a lucrat la început cel care la 25 octombrie 1971 a împlinit „...primii nouăzeci de ani ai gloriei sale” — cum îi place să spună poetul Francis Caro, bunul său prieten.

Aici l-am cunoscut cu adevărat pe Pablo Picasso deoarece pe *calle Montcada*, la numărul cincisprezece, a organizat profesorul și criticul Joseph Palan i Fabre cea dintâi expoziție și a scris cel dintâi studiu, imprimând tot aici primul album din șirul celor al căror număr astăzi e greu de știut.

Cele dintâi lucrări, albumele acestea prime și obiectele atât de dragi pictorului stau aici cu fața spre piețele inundate de setea vacanței din care urcă în aceste duminici de caniculă ritmuri secrete de pași cunoscuți numai în locuri de taină, ritmuri de umbră și de priviri încinse din culorile străzii, din piatra încinsă și din cerul păcătuind prin prea multă lumină.

Cunoscându-l cu adevărat numai aici, pe Picasso, am început să-i învăț de la început culorile.

Prima oară am învățat *albul*.

Albul, obsedant, coborât din lumina cămășilor vechi, atârnat pretutindeni pe funiile balcoanelor sărace — aici ca și în Sicilia; albul de dimineață până seara al drumurilor dintr-o țară în care fluviile există numai pe hărțile vechi, podurile săltând de fapt autostrada peste turmele albe de bolovani crăpați de căldură.

Intr-o asemenea țară, lipsită de apă, a fi curat este singura mare mândrie a omului fără alte averi.

Albul pinzelor lui Picasso este, de aceea, albul nesomnului de spălătoreasă cu mulți copii și cu soțul ucis în ziua aceea de august 1936, când trupele franchiste au intrat pe străzile albe ale orașului andaluz Palma del Rio și când don Felix Moreno — cel mai mare senior feudal din regiune, aflând că a fost tăiat, pentru hrănirea țărănilor răsculați, patruzeci din miile sale de tauri, a decis, cu mâna pe portiera Cadillac-ului decapotabil, ca pentru fiecare din taurii săi sacrificiați să fie ucis zece oameni. Și patru sute de bărbați din Palma del Rio — dintre puținii care nu s-au retras cu trupele republicane — patru sute aleși de Don Felix Moreno însuși, au fost împușcați.

Mai rămâne mult alb la mânăstirea Santa Cruz, în Tarangona proverbelor picante, la Toledo, Sevilla, Malaga, Cordoba și Madrid...

Acesta este pentru mine albul pinzelor lui Picasso. Culoarea curată.

După alb am învățat *violetul*.

Violet pentru că Madridul fără La Puerta del Sol și — mai ales — fără arenele Alcalá din Plaza de Toros ar fi un oraș oarecare. Adică un oraș cu peste trei milioane de locuitori alergând la slujbă sau după alte treburi pe șaptezeci de kilometri pătrați (înmulțiti cu patru pentru a obține suprafața „marei Madrid”). Madridul cu portretele lui El Cordobes multiplicat pe afișele din holul hotelului Rosalia de Castro, pe scîndurile chioșcurilor de ziare de pe *calle Major*, acest Madrid este însă capitala Spaniei. Capitala, adică, a țării în care marile sărbători vechi ale Sevillei, Cordobei sau Saragozei înseamnă de fapt după-amieze ale corridei într-alt încit de câteva sute de ani calendarii însuși al anului spaniol nu cunoaște altă zodie mai cinstită decât aceea a taurului. Acest calendar începe prin luna martie cu vestitele corridas des Fallas din Valencia, în ziua Sfîntului Iosif, cînd albastrul Mediteranei nu și-a dezbrăcat încă oaspeții la rădăcina portocalului îmbelșugat prima oară în acest an cu lumina rotundă a fructului.

Urmează apoi coloratele *feria* din același oraș al pescarilor, după ce în aprilie — Sevilla, în luna mai — Madridul și Cordoba în iunie — Grenada și Toledo, în iulie — Saint Firmin și la *Pompeluna* în august — Bilbao, în septembrie — Merced și Barcelona, iar în octombrie Saragoza vor întregi această sărbătoare națională continuând a Spaniei arenelor despre care Prosper Mérimée nota atât de convingător: „Nici o tragedie din lume nu m-a putut interesa atât de mult”.

După violet am înțeles *negrul*.

Negrul pinzelor lui Picasso l-am învățat însă nu numai în arenă.

Întîrziată în amintiri, dimineața Madridului adună toate cărările tainice ale rezistenței anilor '30 într-o încăpere fără albume și fără fotografii. Nu există nici o zgîrțitură în perete pentru că această încăpere n-a fost nici măcar celula de închisoare. Cîteva cămășiri cu cerneală uscată și un caiet cu hîrtie de scris fără antetul hotelului. Brosurile turistice și harta pliantă a orașului sînt noi. Ultima oară a locuit aici Hemingway.

Cele cîteva zeci de pagini din „Pentru cine bat clopotele” scrise aici, reamintesc nu numai sediul guvernului republican instalat la 18 iulie 1936, dar și mai vechea proclamare a Republicii din 14 aprilie 1931.

Înainte de Hemingway au mai citit la lumina puțină a geamurilor înguste din acest Madrid al studenților, Tirso de Molina, Lope de Vega, Calderon de la Barca și tot aici s-a retras pentru ultimele sale pagini și domnul Cervantes, pe la 1616.

Celelalte culori le-am învățat mai tîrziu.

În orice caz, cunoașteam o parte din ele atunci cînd Picasso mi-a propus să accept — la întrebarea privind responsabilitatea artistului contemporan în fața lumii — răspunsul că a trebuit să împlinesc, iată, nouăzeci de ani, pentru a putea deveni cu adevărat tînăr.

Și nu am acceptat acest răspuns. Nu l-am acceptat pentru că atunci cînd autoritățile spaniole și-au exprimat dorința de a aduce din străinătate și a instala în unul din marile muzee ale Madridului cunoscuta sa compoziție „Guernica”, Pablo Picasso a spus răspicat: „Guernica nu se va întoarce în Spania decît atunci cînd în această țară va fi restaurată Republica”.

Tocmai de aceea, aflîndu-mă în mai multe rînduri printre sutele de mii de vizitatori ai marii sale retrospec-

tive de la Petit și Grand Palais de acum cîțiva ani, auzind în egală măsură exclamațiile entuziaste ale unora și dezaprobarea deloc discretă a celorlalți, auzind și vorbele rostite cu superioritatea doctă a celor care pretind că pictura lui Picasso nu se explică, se „simte”, am crezut că înțeleg bine, obișnuindu-mă cu gîndul că a-

ceastă pictură se explică, totuși, și încă destul de ușor. Se simte și se explică fără prea mare dificultate. Trebuie, numai, situată în timp.

În 1913 Guillaume Apollinaire scria despre Picasso următoarele: „Acet malagez ne-a strivit ca un șoc fuierător de frig. Meditațiile sale s-au obișnuit să se dezbrace în fața noastră în liniște. El vine de departe, din bogăția compozițiilor și a decorativului brutal al spaniolilor secolului al XVII-lea.

Insistența lui în urmărirea frumuseții și a schimbat totul în artă. Marea revoluție a artelor pe care a desăvîrșit-o aproape singur a făcut ca lumea să devină propria și noua lui reprezentare. Enormă flacără.

Un om nou a creat o lume care este noua și propria lui reprezentare.

El a reinventat elementele și le-a detaliat cu o brutalitate care știe să fie însă și delicată. Este un nou născut care face ordine în univers pentru propria lui necesitate dar și pentru a înlesni legăturile cu semenii săi”.

Cu toți semenii săi, pentru că așa singular cum este în drumul artistic pe care și l-a ales, trecînd cu o superioară indiferență pe lângă marile curente ale secolului său — arta abstractă, dadaismul, pop-art — fără să le acorde nici cea mai mică atenție, Picasso rămîne unul dintre cei mai autentici martori ai timpului acesta.

Chiar dacă pictura sa nu este o sinteză a picturii secolului al XX-lea, și nu este, mesajul artistic al lui Picasso este un mesaj al acestui secol. Un mesaj tulburător prin apelul la rațiune și prin condamnarea atrocităților.

„Cel mai ieșit din comun distrugător și creator de forme al timpului nostru — ca să nu zic — al tuturor timpurilor” îl definea de curînd Malraux.

Pictura sa nu este o pictură veselă. Este o pictură gravă.

O pictură gravă și neliniștită ca acest secol grav și neliniștit, care a cunoscut împreună cu oamenii săi de pretutindeni mai multe revoluții și două războaie pustitoare, crize economice, sociale și spirituale, incertitudini multiple și cea mai oribilă dintre crimele colective din istoria civilizațiilor — fascismul.

Moștenind, în tinerețe, amărăciunea nativă a lui Toulouse-Lautrec, cunoscînd apoi singur mizeria și nedreptatea, boala și moartea colectivă a ideilor, Picasso își notează impresiile acestor ani în pinzele perioadelor abstră și roz, abandonînd spre anii 1920—1925 oaza cubismului și statornicindu-se aproape definitiv în filosofia suprarealistă care îi răspunde atât de precis nevoii de exprimare a absurdului realității în mijlocul căreia trăiește, absenței totale de speranțe — mai greu de suportat decît desnădejdea — și a spaimelor generale cu care apropierea celui de al doilea război mondial a umplut lumea.

Analizînd particularitățile generale ale artei moderne, într-o carte mai veche, Joseph-Emil Müller explică invenția formelor din opera lui Picasso, asocierea lor neașteptată și deformațiile agresive prin legătura strictă a acestei opere cu realitatea. Referindu-se la portretele sale, de o cruzime a expresivității care îl detașează pe artist de toată experiența anterioară a tuturor curentelor, J. E. Müller constată pe bună dreptate că „asemenea opere nu reprezintă, desigur, imaginea cea mai înaltă a umanității, dar nu trebuie uitat că cea mai mare parte dintre ele au fost realizate fie în timpul ultimului război mondial, fie în perioada în care acest război se pregătește, fie în anii în care războiul pustia deja Spania artistului...”

Și în oricare din aceste ipoteze, spiritual sau fizic, oamenii erau mai mult sau mai puțin mutilați”.

Desfigurarea aceasta dezgustătoare, la scara întregii umanități, nu-l putea lăsa indiferent pe artist, așa cum nu-l lăsase indiferent pe omul și pe comunistul Picasso. Ea era opera acelorași spirite care au condamnat cu vehemență arta modernă, pretinzînd că aceasta și-a pierdut întregul sens al demnității umane. Vehemența nu viza însă semnificațiile etice, ci forța demascatoare a acestei arte atât de viguros compromițătoare pentru fariseii istoriei moderne și contemporane.

Operele lui trebuie privite pe îndelete. Atunci nu te mai poți îndoi că ele reprezintă mărturia unui suflet tulburat pînă la durere, a unui suflet suferind și revoltat în egală măsură. Unele pinze par la prima vedere simplu rezultat al unui joc. Artistul combină forme simplificate la maximum, mai apropiate de geometrie decît de formele umane și lasă impresia că singura preocupare a fost aceea de a forța expresivitatea acestora. Alteori, libertatea expresiei ajunge la dezinvoltură. Și totuși, aceste lucrări nu sînt străine emoției. Ajunge să te oprești în fața lor fără nici o prejudecată și atunci poți înțelege că ceea ce a părut la început un simplu joc, este de fapt expresia însăși a autorității dramatice, iar ceea ce părea atât de dezinvolt este cumplit, în fond, sfîșietor.

Temele mari implică și meditație îndelungată în afara spontaneității formale, ori dacă socotelile expertilor sînt exacte, în lume există la ora actuală peste 13.000 de tablouri ale lui Picasso, fără a mai socoti sculpturile (aproximativ 300), desenele și stampele (100.000), ilustrațiile de carte (34.000) și ceramicile. Ar fi greu de presupus că toate aceste peste 200.000 lucrări sînt în egală măsură capodopere ale atitudinii sociale.

Există numeroase expresii ale momentului, fără echivalent în altă realitate decît aceea din imediata apropiere a artistului. Un fel de jurnal întîm țînut la zi cu o exemplară ambiție de vreme ce ritmul de muncă al lui Picasso mai este încă și astăzi, la nouăzeci de ani, de 3 — 4 tablouri pe zi.

Aceste pagini de jurnal nu sînt, toate, esențiale, desigur. Ele sînt însă importante nu numai pe plan artistic, dar și biografic.

Esențial, deasupra amănutele, rămîne pînă una-alta faptul că ansamblul operei lui Picasso degajează o forță expresivă rară. Indiscutabil că marele model al acestei expresivități a formelor sale deformatate îl constituie coplesitoarea „Guernica”, această compoziție în același timp îngrozitoare și sublimă, care este unanim apreciată ca fiind una din cele mai complete opere pe care le-a creat omul în lunga și bogata sa istorie, pentru a-și proclama o rea față de război, ca ultima treaptă a violenței absurde, a distrugerii brutale și orbe.

Orice comparație cu lucrări care au înfățișat aceeași temă, indiferent de perioada istorică în care au fost create, este edificatoare. În niciuna dintre aceste tablouri formele nu sînt atât de dezbrăcate, ca în „Guernica”, de tot ceea ce nu exprimă semnul ascuțit și virulent al spaimii, al terorii, al durerii și catastrofei. În nici un alt tablou din istoria picturii universale aceste forme nu au forța de convingere atât de puternică și de directă. Detaliile și întregul alcătuiesc aici un strigăt unic a cărui rezonanță este deasupra tuturor curentelor sau preferințelor artistice, deasupra limitelor lingvistice sau ale celor de limbaj plastic, deasupra momentului istoric chiar, încheind într-o singură revoltă toate vocile pămîntului dintotdeauna care s-au ridicat împotriva crimei.

Pe plan pur artistic, asemenea altor lucrări, asemenea tuturor lucrărilor pentru care Salvador Dali i-a mulțumit lui Picasso pentru „că a asasinat cu opera lui nu numai pictura academică, moartă oricum, dar, mai ales, pictura modernă” făcînd posibilă întorcerea „la marii clasici”, („Dacă n-ar fi existat Picasso, pictura modernă ar mai fi supraviețuit pe puțin încă două sute de ani”), așadar, pe plan pur artistic, „Guernica” a dovedit în mod strălucit că adevărata artă nu trebuie să fie neapărat naturalistă pentru a exprima realități foarte precise.

Ori această expresie a unei forțe artistice de excepție și dinafara modelor efemere nu poate fi discutată decît în strînsă legătură cu ceea ce conferă adevărata grandoare a operei artistului-cetățean care este Picasso: umanismul.

El nu este în această privință, cu nimic mai puțin umanist decît marii maeștri de altădată. Cînd un clasic de talia lui Nicolas Poussin voia să imagineze, de pildă, o scenă tragică, lucru pe care l-a și făcut, de altfel, în admirabilul său tablou „Massacre des Innocents”, pictorul imagina, în ceaară, personajele viitoare compoziției, articulînd-le pozițiile pînă la imaginea convenabilă pe care o transpunea apoi pe pînză.

Picasso n-a făcut altceva. Atîta doar că „Masacrul inocenților” săi din „Guernica” nu l-a transpus pe pînză dintr-o cutie de carton umplută cu manechine de ceaară, ci din amintirile îngrozitoare ale unei după-amieze spaniole din perioada războiului civil.

Tabloul e datat 1937.

Cu alb, cu cenușiu și cu negru, Picasso și-a transmis în această pînză ura împotriva cruzimii și fraternizarea cu victimele tuturor crimelor dintotdeauna. Întreaga umanitate rănită fraternizează cu strigătul său. Dar „Guernica” nu este ultimul strigăt al culorilor sale. „Masacrul în Coreea” i-a urmat. Deasupra masacrelor, culorile își cer însă și dreptul la bucuria de a cînta viața. Cîțiva pescari, lumina soarelui, fauni și femei dezbrăcate pe plaja curată, repausuri tîhnite și dansuri înalte, ca un cîntec. Picasso laudă ceasul rîvnit și liniștea păcii.

Condamnînd ororile războaielor și spaima nesiguranței și dorindu-și omeneste, ca oricare dintre noi, atât de mult certitudinea liniștii și căldura bucuriei simple, Picasso rămîne marele nostru contemporan, opera lui fiind imaginea însăși a timpului acesta.

Opera lui Picasso nu este o operă a resemnării și tocmai de aceea nu am acceptat răspunsul său din după amiaza unui februarie cu mult soare și cu prima recoltă de portocale din satul acela, al olarilor, de pe malul francez al Mediteranei, lângă Vallauris, sat din care am plecat cu sentimentul că nicăieri în altă parte atelierul lui Picasso și diminețile lui din fața cuptorului de uscat aluatul pămîntului nu s-ar fi putut împlini mai întreg decît aici.

Deocamdată...

TEOFIL BALAJ

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Redactor șef: LIVIU LEONTE
Redactori șefi adjuncți: ANDI ANDRIEȘ, N. BARBU
Secretar general de redacție: ȘTEFAN OPREA

în colegiul de redacție:

AL. ANDRIESCU, CONST. CIOPRAGA, ION CREANGĂ,
AL. DIMA, ILIE GRAMĂDĂ, DAN HATMANU, MIRCEA
RADU IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA,
P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, CORNELIU STURZU,
CORNELIU ȘTEFANACHE, NICOLAE ȚAJMIR.

Prezentarea grafică: VALER MITRU